

چەند ھەوائىكى كوردستان لە رۆژنامە عوسمانىيە و

فەرەنسىيەكاندا

بەرگی يەكەم

پروفیسۆر. دکتۆر ياسين سەردەشتى

سلىمانى ۲۰۲۳

خوینەری ئازیز: ئەم بابەتەى بەردەست، ھەر وەک لە ناو نیشانە کەمەو ھەروونە، بەشێکە لە ھەوالانەى سەبارەت بە رووداو ھەروونە و کۆمەلایەتیی و ئیداری و گشتییەکانی کوردستان لە رۆژنامەکانی عوسمانیی و فەرنسیدا، چاپ و بلاوکرانەتەو، ئەوانەى گرنگییەکی بیۆنیەیان ھەبوو دەبنە کەرسەییەکی خاوی نووسینەو ھەروونەى میژووی ھاوچەرخى کوردستان.

شایەنى باسە، لە ئیمپراتوری عوسمانییدا، بەتایبەتیی لە ناو ھەر وونەى سەدەى نۆزدەھەمەو بەر و سەر و تاو ھەروونەى خاندەنى و دامەزراندەنى و چەسپاندەنى دەوڵەتیی تورکیای ھاوچەرخ، بەھۆى فەرنەنگیی و فرە رەگەزیی و فراوانی قەلەمەرەو یی ئیمپراتورییەکە، ژمارەییەکی یەکجار زۆر رۆژنامەو بلاوکرانە بەزمانە جیاوازەکان بلاوکرانەتەو. ئەو بلاوکرانە جگە لەوانەى بەزمانی فەرمیی تورکیی بلاوکرانەتەو، بەزمانی عەرەبیی و فارسیی و یۆنانیی و عیبرییش بلاوکرانەتەو. لەو ھەش زیاتر، بەدەییەھا رۆژنامە بە زمانی فەرنسیی پەخشراون و ھەندیکیش بە دوو زمانی فەرنسیی و ئینگلیزیی بلاوکرانەتەو. ھەموو ئەمانە گەنجینەییەکی بایەخدارو گرنگن بۆ دەستکەوتنی ھەوال و زانیارییەکان کە رۆژانە سەبارەت بە ھەریم و ناوچە جیاوازەکانی ئیمپراتورییەکە بلاوکرانەتەو، بەتایبەت وڵاتی کوردستان و شارەکانی و کەسایەتیی و رووداو و تاییەتەندییەکانی. بەداخەو ھەمخۆرانى میژووی کورد دەبوو دەمیکبووایە ھەمیان لەم گەنجینە مەزنەى ھەوال و زانیارییانە ببخواردا بە ناو ھەر وونەکانیان بەختایەتە بەردەم خوینەران و میژوونووسانی کورد. بیگومان نووسینەو ھەروونەى بلاوکرانەو ھەروونەى زانیارییانە بەو شۆبەیی کە دەوڵەت و حکومەت و دەسەلاتدارانی خواستوویانە، ھیچ لەو راستییە کەم ناکاتەو کە لەبەردەستدا بوونی ھەموو ئەم بابەت و ھەوالانە سەبارەت بە کوردستان و کورد لەم رۆژنامانە، دەبێتە ماتریالیکی زۆر گرنگ و سەرچاویەکی دەوڵەتەند بۆ نووسینەو ھەروونەى ھاوچەرخمان، ھەر لەبەر ئەو ھۆیەشە مەلمان لەم ئەرکە نا، کە لەواقیددا ئاسان نەبوو، بەو ھیواییە بێتوانین لەئایندە ھەرچی زیاترە لەم بوارو روو ھەو بەرداوامبێن.

پروفیسۆر. دکتۆر یاسین سەردەشتی

١ ی یەنایەری ٢٠٢٣

شەرى كرىكارانى كوردو دەريوانانى ئىتالىي لە بىسفىور

رۆژنامەى (THE LEVANT TIMES AND SHIPPING GAZETTE) كە بەدوو زمانى ئىنگلىزىي و فەرنسى لە ئەستەمبول دەرچوو، لەلایەرى دوومى ژمارە ۱۶۶ى خۆيدا، كە لەرۆزى سى شەممەى رىكەوتى ۸ى جونى ۱۸۶۹دا، چاپ و بلاوكراوتەوه، لەهەواىلكدا بەئىنگلىزىي نووسىويەتى :

" ئىوارەى شەممە، شەرو دەمەقالبەك لەنىوان تاقمى دەريوانىي بارك فلىس كاپتن چىسا و هەندىك لەو كوردانە روویداوه كە ئىستانكە لەكۆشكەكەى سولتان (چراخان يالىسى)دا لەسەر بىسفىور كاردەكەن. كوردەكان بۆئەوه رهوانەكراوون كە بارى كەشتىبەك كە خشتى سوور بووه، دابگرن، بەلام ئەوان وەك ئەوهى پىويست دەكات كارەكەى خۆيان نەكردبوو.

شەركە ماوهى ۲۰ خولەكى خاياندىبوو، بەدەركردى كوردەكان بۆ كەنارەكە كۆتايى هاتبوو، ئەوانىش لەنگەرى كەشتىبەكەيان فرىداوو، لەو كاتەدا پىرمىردىكى كورد لە مەيدانەكە دەركەوتبوو، لەلایەن دەريوانىكى ئىتالىيەوه بەتوندىي خشتىكيان بەسەرىدا كىشابوو، ئەو دەريوانەى كە بەهۆى ئەم كارەيهوه قۆلبەستكراوو ئىستانكە لە كۆنسولخانەى ولاتەكەى خۆى راگىراوه. "

Mehmet Bey has been replaced by Fikri Efendi as chief of the Pera and Galata police.

Pavlaki Mussurus, Prince of Samos, has arrived in Constantinople.

A fracas occurred on Saturday evening between the crew of the Italian bark *Felice*, Capt Chiesa, and some Kurds employed on the works now in progress at the Sultan's Palace, Teheraghan Yalissi on the Bosphorus. The Kurds had been sent on board to land the ship's cargo, which consisted of bricks but they would not perform their duty as directed. A row thereupon ensued, which lasted for some 20 minutes, and ended in the Kurds being turned ashore, where they cast off the head and sternfasts of the *Felice*. An old Kurd next appeared on the scene, and received a heavy blow on the head from a brick thrown by an Italian sailor, who, being thereupon arrested, is now in the custody of his own Consulate.

THE FEVAIDI OSMANIÉ AND THE CHIRKET-I-HAIRIÉ.

A great deal of ill-feeling has been manifested

گهراڻهوهی عهلی بهگ له کوردستان و دامهزاندنی خویندنگای پیشهسازی لههزررۆم

رۆژنامهی (THE LEVANT TIMES AND SHIPPING GAZETTE) که بهدوو زمانی ئینگلیزی و فهره‌نسی له ئهسته‌مبول دهرچوه، له‌لایه‌ره‌ی پینجه‌می ژماره ۱۶۷ی خویدا، که له‌رۆژی چوارشه‌مه‌می ریکه‌وتی ۹ی جونی ۱۸۶۹دا، چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، له‌هه‌و‌ئێکدا به‌فهره‌نسی نووسیویه‌تی:

"عهلی بهگی ئه‌ندامی شورای ده‌ولت و سه‌رۆکی پیشووی شاره‌وانی پیره، پاش غیابی نو مانگ و گه‌رانی له هه‌ریمه‌کانی کوردستان، ئیواره‌ی یه‌ک شه‌مه‌می پیشوو، گه‌رایه‌وه پایته‌خت و رۆژی دواتر له‌لایهن سه‌دری ئه‌زه‌مه‌وه پیشوازی لێ کرا".

هه‌روه‌ها له‌هه‌مان لایه‌ره‌دا هه‌و‌ئێک به‌ زمانی ئینگلیزی بلاوکراوه‌ته‌وه که نووسیویه‌تی:

"فه‌رمانداری گشتی ئه‌رزروم خویندنگایه‌کی پیشه‌سازی له‌و شاره‌دا دامه‌زاندوه‌و ریه‌ری لیستیکی به‌شدارانی خۆبه‌خشی کردوه به‌به‌های ۵۰۰۰ پیاسته‌ر".

mières.

ded ma-
donia"—
ter took
Institute,
odge has
its "ap-
kable for
brethren
ter part
ncluding

S. E. Ali bey, Membre du Conseil d'Etat,
et cidevant President du Conseil Municipal du
6ème Cercle, qui avait été envoyé en mission
depuis neuf mois dans les provinces du Kur-
distan est de retour dans la capitale depuis
dimanche passé, et a été reçu le lendemain par
S. A. le Grand Vizir

Le gouverneur-général du vilayet d'Erze-
roum vient de décréter l'établissement d'une

in strict conformity with his Majesty's suzerain
rights than to invest Sir Samuel with a dignity
suitable to the high importance of his mission.

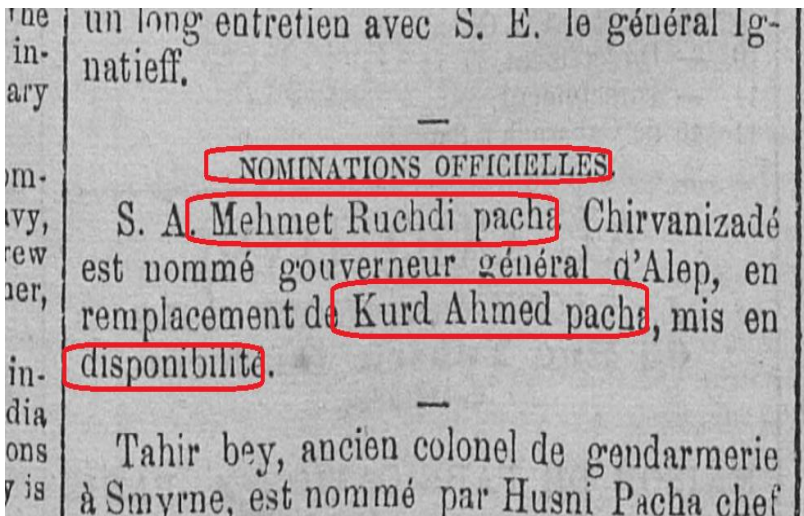
The Governor-General of Erzeroum has
established an industrial school in that town,
and has headed the subscription list with a
donation of 5,000 piastres.

لابردنی کورد ئەحمەد پاشا

رۆژنامەی (THE LEVANT TIMES AND SHIPPING) (GAZETTE) که بەدوو زمانی ئینگلیزی و فەرەنسی لە ئەستەمبول دەرچوو، که لەرۆژی چوارشەممەهی ریکەوتی ۲۷ی مایۆی ۱۸۷۴دا، چاپ و بلاوکراوەتەوه، لەههوالیکدا که بە فەرەنسی لەژێر ناوێشانی " دامەزراندنە فەرمییەکان "پەخشکراوە، نووسییەتی:

" بەرێز محەمەد رەشید پاشا شیروانزادە وەک حاکمی گشتی حەلب دانراوە لەشوینی کورد ئەحمەد پاشا که لە شوینەکەهی لابراره. "

شایەنی باسە، محەمەد رەشید پاشا، پیشتر بوو چەندین جار پۆستی سەدری ئەعزەمی عوسمانیی وەرگرتوو و یەکێک بوو لەلایەنگرانی تەزنیسات و مۆدیرنە و ناوەندگەرایی .

تاوانیکی کوشتن له دیار به کره وه

رۆژنامهی (THE LEVANT TIMES AND SHIPPING) (GAZETTE) که به دوو زمانی ئینگلیزی و فهرنسی له ئەستهمبول دەرچوو، له لاپه‌ره‌ی دووهمی ژماره ۱۶۷ی به‌رگی دووهمیبدا، که له‌رۆژی ههینی ریکهوتی ۱ی جولای ۱۸۷۰دا، چاپ و بلاوکر اوتهوه، له هه‌موایکدا به ئینگلیزی نووسیویهتی:

" دانیشتوویهکی "کولی" له دیار به کر، له گه‌ل ژنه‌که‌یدا، له‌م‌آله‌که‌یاندا و له‌کاتی شه‌ودا، کوژراون. له‌سوچیکی ژووره‌که‌دا، کلاویکی کوردیی دۆزراوته‌وه و نوشته‌یه‌کی پێوه‌بووه که ناوی محم‌هد فه‌تاحی له‌سه‌ر بووه، ئه‌وه‌ی به‌که‌سایه‌تییه‌کی زۆر خراپ ناسراوه، ئه‌و له‌سوپا هه‌لاتوووه به هه‌ندیک دزو جه‌رده‌وه په‌یوه‌ستبووه. ئه‌و له‌م‌آلی که‌سیک به‌ناوی قالیسو د‌ه‌ستگیرکراوه له‌ویش خه‌نجه‌ریک دۆزراوته‌وه که په‌له‌ی خوینی پێوه بووه. هه‌یچ کام له‌وان هۆکاری ئه‌مه‌یان روون نه‌کردۆته‌وه. قالیسو بوخۆشی قۆلبه‌ستکراوه. فه‌تاح، هه‌ولی هه‌لاتنی داوه به‌لام دووباره د‌ه‌ستگیراوته‌وه، پاش ئه‌وه‌ی په‌لامار دراوه به‌وه‌یه‌ش بریندار بووه. خۆنه‌گه‌ر بێتو ئه‌وه‌ی له‌سه‌ر بچه‌سپیت که تاوانکاره‌که‌یه – هه‌موو هۆکاره‌کانیش به‌ره‌و ئه‌و بروایه د‌ه‌روُن- ئه‌وکاته نوشته‌که ماناو ئاراسته‌یه‌کی پێچه‌وانه‌ی له‌و خه‌یاله د‌ه‌بیت که خاوه‌نه‌که‌ی بوخۆی چاوه‌ڕێی کردووه. "

one to apply in such cases, for unless masters are made to smart, coachmen will be as reckless as they choose. Heavy damages to the family of the victim would, also, be a wholesome lesson.

An inhabitant of Kulli, (Diarbekir) and his wife were lately murdered in their house, during the night. In the corner of the room was found the *kiulak* (head-dress) of a Kurd bearing a talisman inscribed with the name Mohammed Fettah, recognised as that of a very bad character who had deserted from the army and joined some brigands. He was arrested in the abode of one Valyasso where was also found a dagger stained with blood. Neither of them would account for the blood-stains, and Valyasso himself was accordingly locked-up. Fettah contrived to escape, but he was recaptured, after a tussle in which he was wounded. If he prove to be the criminal—as there is every reason to believe—the virtues of a talisman will be demonstrated in a very different sense to what its possessor could have imagined.

The Egyptian Government has recently been "deporting" the Greek cut-throats and cut-purses who have so long infested Alexandria. A batch of no less than 400 of these worthies

گۆرانی فەرماندار و گۆرانی ژیان

رۆژنامهی (THE LEVANT TIMES AND SHIPPING GAZETTE) که بەدوو زمانی ئینگلیزی و فەرهنسی له ئەستەمبول دەرچوو، که لەرۆژی شەممە ریکەوتی ۲۷ی جونی ۱۸۷۴دا، چاپ و بلاوکران، لەبابەتیکدا که بە ئینگلیزی لەژێر ناوێشانی " کوردستان " بلاوکران، نووسیبووەتی :

" لەپەیمانێرەکی خۆمانەوه

باتۆم، ۲۱ی جون

بێگومان بیستوانە که فەرماندارە رۆیشتوووەمان که یوسف زیا پاشا بوو، لەلایەن فیکری ئەفەندییەوه شوینی گیران، ئەوهی که والی پیشووی گوموش خانە بوو. ئەوه ئیستاکە وای بوو نزیکی دوو مانگە فیکری ئەفەندی بەرپۆمان دەبات و لەراستییدا گۆرانی گەورە لەژێرانی گشتیماندا هاتۆتەنارا. بوو نمونە، کارمانەکان... دەبیت هەر لەساعات ۳ی بەیانیەوه تاوەکو ۱۱ بەکاتی تورکیی ئامادەبیان هەبیت. پیدەچیت ئەو نمونەیهی که لەلایەن فەرماندارەمانەوه پیشکەشکراوه حەماسی ئێوانیشی جۆلانەبیت. ئەو هەموو کاغەزی مامەلانەهی که لەماوهی پیشوودا بەسەر یەکدا کەڵەکه بیوون، بەرەو کەمبۆنەوه چوون و کارەکان خێراتر بەرپۆهەچوون، خاوەن داواکان چیدی بوو ماوهی چەندین هەفتە هەفته چاوەڕێ ناکەن تاوەکو وەلامی خواستەکانیان بدرێتەوه. هەرۆهە فیکری ئەفەندی فەرمانی دەرکردوو که هەناردەکردنی گەنمەشامی لە باتۆم قەدەغەبکری، گەنمەشامی سامانی سەرەکیی باتۆم، ئیستاکەش دانیشتوانەمان هەزارەو ئەم رێشونیش رێگری لەو حالەتی برسیتییه دەکات که دانیشتوانە بیدەرەتانهکی هەریمەکانی ئاسیای بچووک بەدەستییهوه دەنالیین.

لەهەفتەهی رابردوودا، بارانێکی بەردەواممان هەبوو، بەلام ئەمڕۆکه خۆر دیسانەوه دەرکەوتۆتەوه."

The spring crop will be but a poor one this year and will barely amount to 1,700—2,000 couffes approximately.

KURDISTAN

(FROM OUR OWN CORRESPONDENT.)

BATOUN, June 21.

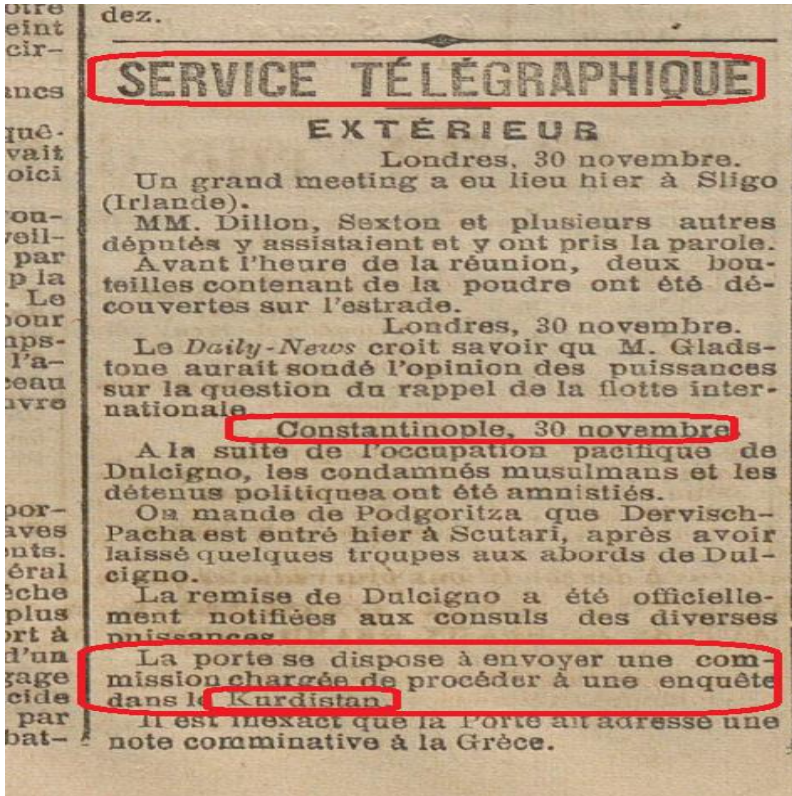
You have no doubt heard that our late Governor Youssoof Zia Pasha has been replaced by Fikri Effendi, late Governor of Gumush Khaneh. Fikri Effendi has now ruled over us for nearly two months and already a great change has taken place in the state of our public affairs. For instance, the functionaries at the konak are obliged to be in attendance from 3 o'clock until 11, Turkish time. The example set them by our Governor seems to have stimulated their zeal, the piles of papers which have been accumulating for a long time past are diminishing and the business connected therewith is gradually being despatched out of hand and petitioners have no longer to wait for weeks and weeks while their wants are being attended to. Fikri Effendi has also issued an order prohibiting the exportation of maize from Batoun, Maize is the principal riches of Batoun and our population being poor this measure will prevent a repetition of the evils from which the unhappy inhabitants of the famine districts of Asia Minor are now suffering.

We have had constant rain during the last week but to day the sun has shone out again

Foreign News.

ناردنی کۆمسیۆنیک بۆ کوردستان

رۆژنامه‌ی فهره‌نسیی (LE JOURNAL DU MIDI) دا، که له‌روژی چوارشه‌مه‌ی ریکه‌وتی ١ی دیسه‌مه‌ری ١٨٨٠، چاپ و بلاوکره‌وه‌وه‌ له‌لایه‌ره‌ی سنیه‌میدا و له‌خانه‌ی هه‌وایی ته‌له‌گرافه‌کانی ده‌ره‌دا، به‌گۆیه‌ی ته‌له‌گرافیک که له ٣٠ی نوڤه‌مه‌ری ١٨٨٠، له‌سته‌مه‌بو‌له‌وه‌ ره‌وانه‌کراوه، بابی عالی ئاماده‌کاریی ده‌کات بۆ ناردنی کۆمسیۆنیک بۆ کوردستان بۆه‌وه‌ی لیکۆلینه‌وه‌ له‌رووداو‌مکانی ئه‌وئ بکات.

کوردستان و پهیماننامه‌ی بهرلین

له رۆژنامه‌ی (STAMBOUL) که له رۆژی ههینی ریکهوتی ٤ی نۆفهمبەری ١٨٨١دا، له ئەستەمبول بەزمانی فەرەنسی دەرچوو، لهژێر ناوێشانی "قەرەبوکردنەوی روسیا و بەندی ٦١ له‌پهیماننامە‌ی بهرلین" هەوآلی له رۆژنامه روسییه‌کانه‌وه سه‌بارەت به سه‌ردانی شاکیر پاشای بالیۆزی عوسمانیی له‌سان بتزسییرگ، راگواستوو بۆلای به‌ریز دی جیرس، به‌ریۆبه‌ری و‌ه‌زارەتی دەرەوی روسیا. شاکیر پاشا روسیای له‌مه‌سه‌له‌ی قەرەبوکردنەوی جه‌نگه‌که د‌ل‌ن‌یا‌کرد‌ۆ‌ته‌وه‌و ر‌ه‌ز‌ام‌ه‌ندی حکومه‌تی بابی عالیشی بۆ روسیا دووپات کرد‌ۆ‌ته‌وه سه‌بارەت به‌و کارانه‌ی که میری بولگاریا کردوونی بۆ پاراستنی میرنشینه‌که‌ی.

پاشان شاکیر پاشا، ئەوه‌ی بۆ دی جیرسی روونکرد‌ۆ‌ته‌وه، که ئەوه‌ی تاییه‌ته به مه‌سه‌له‌ی ریفۆرم له ئەرمینیای عوسمانیی، کاریکه ئەستهمه له قوناغی ئیستادا جێبه‌جێبکریت، چونکه ئەوه‌ی ئیستاکه سه‌رنجی بابی عالی به‌لای خۆیدا راگیشاوه بریتییه له مه‌سه‌له‌ی میسریی. جگه له‌وه‌ی ریفۆرم له‌ئەرمینیا پتووستی به‌ د‌ۆ‌خ‌یک‌ئ ه‌ی‌و‌رو ئارامه له‌کوردستان، له‌به‌ر‌ئ‌ه‌وه‌ش که ئیستاکه ره‌وشه‌که‌ی کوردستان هه‌ر به‌ئ‌ل‌ۆ‌زیی ماوه‌ته‌وه‌و ه‌ی‌و‌ر نه‌ب‌ۆ‌ته‌وه، هه‌ر‌ب‌ۆ‌یه که بابه‌تی ریفۆرم له‌م کاته‌دا و پێش ه‌ی‌و‌ر‌بو‌ونه‌یه‌ک‌وردستان مه‌ح‌اله.

demand. Les fractions qui composent la droite feront l'objet d'un troisième et dernier article.

Nouvelles de l'Intérieur.

L'INDEMNITÉ RUSSE ET L'ARTICLE 61 DU TRAITÉ DE BERLIN.

Les journaux russes annoncent que Chakir pacha, ambassadeur ottoman à St.-Petersbourg, a eu de nombreuses entrevues avec M. de Giers, gérant du ministère des affaires étrangères. Chakir pacha a donné des assurances complètes au sujet des sincères dispositions de son gouvernement pour régler l'indemnité de guerre. L'ambassadeur ottoman a exprimé la satisfaction de la S. Porte, quant aux mesures prises récemment par le prince de Bulgarie pour maintenir le bon ordre dans la principauté.

Quant à la question des réformes en Arménie, Chakir pacha a expliqué à M. de Giers que cette question ne pourrait être résolue actuellement, attendu que la question égyptienne a absorbé toute l'attention de la S. Porte et, qu'en outre, l'agitation dans le Kurdistan n'étant pas encore apaisée, il était impossible de procéder à l'application des réformes avant que le Kurdistan ne soit pacifié.

ENCORE LES COUVENTS DÉDIÉS.

Un journal grec annonce qu'à la suite de divergences avec le patriarchat oecuménique, au sujet des propriétés immobilières situées en Roumanie et appartenant aux couvents orthodoxes, le gouvernement roumain a l'intention de se séparer définitivement de l'Eglise orientale et de donner le titre de patriarche aux métropolitains de Roumanie et de Hongrie.

LES ALBANAIS.

Plusieurs chefs de la ligue albanaise, Abdulrahman agha, Khalil agha, Mahrem Bey et Hussein Effendi ont été arrêtés à Cossovo, et envoyés sous escorte à Salonique, d'où ils seront dirigés sur Rhodes pour y être internés. C'étaient les principaux chefs de la ligue à Cossovo; ce sont les mêmes qui, lors du dernier soulèvement, ont chassé le gouverneur de Pristina et délivré les prisonniers politiques.

Dervich pacha a appelé auprès de lui

قهشه لیۆن نوینهری میسۆپۆتامیای کوردستان

ئاشکرایه که دهزگا میسۆنیرییه بیانیهکانی ولاتانی زلهیز، بهتاییهتی میسۆنیره ئینگلیکانییهکانی بریتانیای کاسۆلیکهکانی فهره‌نسا و پاشانیش پرۆتستانته ئەمریکیهکان، لهسه‌دهی نۆزدهیه‌مدا، شانبه‌شانی جولانه‌وهی ئیستعماری و لاتانی زلهیز، چالاکی و کاری خۆیان له‌ناوچه‌کانی رۆژه‌لات، بهتاییهتی له ههریمه‌کانی ئیمپراتۆری عوسمانی و ولاتی کوردستاندا پهره‌پیدا. ئەوانه روویان له زۆریک له ناوه‌ندی شاره‌گهره‌کانی ناوچه‌که کردو له‌وئیشه‌وه په‌لیان بۆ ناوچه‌ دوورده‌ست و چه‌په‌که‌کانیش هاویشته و به‌ناوی پیشکه‌شکردنی کاری خزمه‌تگوزاری و کردنه‌وهی خۆیندنگاو هاوکاری ته‌ندروستی و بلاوکردنه‌وهی ناینی مه‌سیحیی، بنه‌و باره‌گاکانی خۆیان دامه‌زراندو له‌ولاتانی خۆیانوه به‌ته‌واوتهی پشتگیری ده‌کران. کوردستانیش که له‌ماوه‌یه‌کی دیرینه‌وه شوینی چه‌ندین که‌مینهی جیاوازی مه‌سیحیه‌کان بوون، ببه‌وه شوینی سه‌رنجراکیشانی ئەم میسۆنیرانه، ئەوانه‌ی که ته‌نانه‌ت کاریگه‌رییان له‌سه‌ر به‌رئومه‌چوونی سیاسه‌ت و ئیداره‌و بریاره‌کانی ولاتانی خۆیان هه‌بوو. دیاره‌ کلێسای کاسۆلیکی فهره‌نسییش له‌و رووه‌وه چالاکی و کاری میسۆنهره‌کانی له‌وانی دیکه‌ که‌متر نه‌بوو، ئەوان نوینهری خۆیان بۆ پیراگه‌یشتنی کاروباری کلێساکه‌یان له‌ههریمه‌کانی ئیمپراتۆرییه‌که‌دانابوو، له‌و‌رووه‌وه میسۆپۆتامیای کوردستانیش وه‌ک ناوچه‌یه‌کی سه‌ربه‌خۆ حسابی بۆ کرابوو. رۆژنامه‌ی فهره‌نسیی (LE JOURNAL DU MIDI) دا، که له‌روژی سێشهمه‌ی ریکه‌وتی ۲۹ی ئۆگۆستی ۱۸۸۲دا، چاپ و بلاوکره‌وته‌وه له‌لایه‌ره‌ی سێیه‌میدا و له‌خانه‌ی ته‌له‌گرافه‌کانی ده‌روه‌ه، هه‌والی به‌شیکه‌ی له‌و چالاکی و کارانه‌ی کلێسای کاسۆلیکی فهره‌نسی خستۆته‌به‌رچاوه‌ له‌هه‌واله‌که‌دا هاتوه‌ه، که پاپا لیۆی سیازده‌یه‌می فهره‌نسا، دوا‌ی له‌ قه‌شه‌ لیۆنی نوینهری ولاتی میسۆپۆتامیای کوردستان کردوه له‌قودس په‌یمانگایه‌ک هاوشیوه‌ی خۆیندنگای سانت ئان دامه‌زرینیت.

sq'au 31
tre-Dame-
dix jours
parti hier,
du Pont-

u Gard.
ice est ou-
sidence de
nce, lu par
l. Lacombe,
rd, qui dé-
s bégues de
l'un certain
divers bē-

SERVICE TÉLÉGRAPHIQUE

EXTÉRIEUR

Rome, 28 août.

Un décret de la Propagande attribue la juridiction de l'école apostolique de Sainte-Anne de Jérusalem à Mgr le cardinal Lavigerie. En même temps, Son Eminence est priée de vouloir bien expliquer sa manière de voir au sujet de la formation du clergé oriental et d'une légion de missionnaires, qui travailleront dans tous les rites orientaux, à la réunion des dissidents à la mère Eglise.

Enfin Sa Sainteté Léon XIII vient de charger Mgr Lion, délégué pour la Mésopotamie et le Kurdistan, d'établir dans sa délégation

ajo
Ma
rie
qu
ma
pre
ce
FI
la

هه‌لاتنی باوکی دهستووری عوسمانیی بۆ کوردستان

رۆژنامه‌ی فهره‌نسیی (LE JOURNAL DU MIDI) دا، که له‌رۆژی چوارشه‌ممه‌ی ریکه‌وتی ۱۱ی ئۆکتۆبه‌ری ۱۸۸۲دا، چاپ و بلاوکراره‌ته‌وه‌و له‌لایه‌ره‌ی دووهمییدا و له‌خانه‌ی زانیاریه‌که‌اندا، هه‌والی هه‌لاتنی باوکی دهستووری عوسمانیی، میدحه‌ت پاشای بۆ کوردستان بلاوکرده‌ته‌وه‌و نووسیه‌یه‌تی :

" میدحه‌تی به‌ناوبانگ، سه‌دری ئه‌عه‌زمی پێشوو تورک، که به به‌شداریی له‌پیلانگێریی عه‌بدولعه‌زیزدا، تۆمه‌تبارکرا‌بوو، له‌و زیندانه‌ی که تیایدا ده‌سته‌بهرکرا‌بوون، په‌نای بۆ کوردستان بردووه، تا‌کو له‌هه‌ولێ راپه‌ران‌دنی بیت. "

شاینی باسه، ئه‌حمه‌د شه‌فیع میدحه‌ت پاشا(۱۸۲۲-۱۸۸۳) که له‌ئه‌سته‌مه‌بوڵ به‌ میدحه‌ت پاشا ناوی ده‌رکردبوو، یه‌کێک بوو له به‌ناوبانگرتین ریفۆرمیسته‌کانی ده‌وله‌تی عوسمانیی و به‌باوکی ده‌ستوور ناوی رۆیشتی‌بوو، ئه‌و جگه له‌تورکیی، فارسی و عه‌ره‌بیی ده‌زانی و به‌رواپێکراوی ره‌شید پاشای خاوه‌ن بیرۆکه‌ی نوێخوازیی بوو له‌ده‌وله‌تی عوسمانیی له‌سه‌ر شێوه‌ی ئه‌وروپی و رۆلێکی گه‌وره‌ی له هینان و لا‌بردنی سو‌لتان عه‌بدولعه‌زیزو هینانی عه‌بدولعه‌میدی دووهم هه‌بوو بۆسه‌ر ته‌ختی سه‌لتنه‌ت. ئه‌و ماوه‌یه‌ک سه‌دری ئه‌عه‌زم بوو، پاشان کرایه‌ والی به‌غدا و دواتر عه‌بدولعه‌مید لێی هه‌لگه‌را‌یه‌وه‌و سزای کوشتنی بۆ ده‌رکرد، به‌لام دواتر سزاکه‌ی بۆ گۆری و ره‌وانه‌ی تانیفی کردو له‌وی له‌سالی ۱۸۸۳ له‌زیندانا خنکینرا.

INFORMATIONS

Une importante escouade d'ouvriers, sous la direction de deux prêtres catholiques et de deux architectes, est partie hier de Westport (Irlande), pour aller construire une église sur le sommet du Croaghpatrick — montagne du comté de Mayo — à 800 mètres de hauteur.

L'expédition emporte tous les matériaux nécessaires pour commencer immédiatement les travaux.

— Il y a longtemps qu'on n'avait inventé de remède contre l'hydrophobie.

Un Américain, le docteur Morales, de la Nouvelle-Orléans, en annonce un nouveau, qui lui a été donné par les Indiens, et dont il a pu déjà, affirmer-t-il, constater à plusieurs reprises la parfaite efficacité.

Voici en quoi cela consiste :

Triturer dans un verre de vin neuf petites baies rouges, fruits d'un arbuste assez semblable au laurier, et avaler ce breuvage en augmentant la dose d'une baie par jour, jusqu'à concurrence de cent dix-sept; après quoi, plus rien à craindre.

C'est égal, pourquoi ce chiffre cabalistique, 117 ?

— Après le centenaire de Voltaire, celui de Florian et celui de Rousseau, voici qu'on va célébrer celui des ballons.

L'académie d'aérostation météorologique en a décidé ainsi dans sa dernière séance.

La première expérience d'aérostation a été exécutée par Montgolfier l'ainé au mois de novembre 1782. Elle consista dans l'enlèvement d'un parallépipède en taffetas qui avait une capacité de 40 pieds cubes et qui prit son essor par de l'air chauffé avec du papier dans l'intérieur du ballon.

En conséquence, l'académie a adopté le mois de novembre pour la célébration du centenaire. Un grand banquet public aura lieu à ce sujet.

— Le fameux Midhat, l'ancien grand-vizir turc, qui fut condamné comme complice de l'assassinat d'Abdu-Aziz, vient de s'évader de la prison d'Etat où il était détenu. Il s'est réfugié dans le Kurdistan, qu'il est en train de soulever.

— Après avoir accepté, refusé, réaccepté, refusé la candidature à Perpignan, voici l'idéal M. Floquet qui l'accepte absolument, définitivement, irrévocablement.

Allons, tant mieux ! Mais quel tonton que cet ennemi personnel des Czars !

— Une nouvelle parente de M. Gambetta.

Un journal de Seine-et-Oise, le *Journal de Mantes*, reproduisant le *Petit Versaillais*, ayant, à propos d'une chanteuse de café-concert nommée Mlle Gambetta, déclaré que cette jeune personne n'avait rien de commun avec l'ancien chef du défunt Grand Ministère, a reçu la lettre suivante :

« Paris, le 1er octobre 1882.

Monsieur le rédacteur

P
avec
condi
nom
bien
Ces d
varia
d'aill
la qu

T
Doux
cette
pluie
main

A
l'esp
Comp
était

Cel
les p
seule
faite
a été
En
sire
bien
par c
aussi

—
enfant
natu
coive
Mais
extra
laiqu
enfant
moins
ce se
taire
fait.

L
archi
long
au m
d'igr

V
temp
nom

B
acc

B
22 se
curé
res l
Rour

J
vers
qui
au s
Il

میدحت پاشا ۱۸۲۲-۱۸۸۳

پهتا له کوردستان

رۆژنامه‌ی (STAMBOUL) که له رۆژی ههینی ریکهوتی ٤ی مایوی ١٨٨٣ له ئهسته‌مبول دهرچوو، لهژیر ناوینشانی "پهتاکه" و به‌پشت‌به‌ستن به "رۆژنامه‌ی پزیشکی رۆژه‌لات" باسی لهو پهتای تاعونه کردوو که له باشووری کوردستانی فارسی/رۆژه‌لات و له‌مه‌لبه‌ندی جوانرۆ ب‌ل‌و‌ب‌و‌ته‌وه. چاوهر وانکراوه که جۆری تاعونه‌که "ب‌و‌بانیکه / جۆریکی تاعونه به‌هۆی قرتنینه‌ره‌کان و میرووه ده‌گ‌و‌از ریته‌وه و نه‌خۆشه‌که به‌هۆی هه‌وکردنی گری لیمفیه‌کانییه‌وه، بلق له بن‌ب‌اله‌کان و له‌سه‌ر رانی دروسته‌به‌یت و له‌نه‌بوونی چاره‌سه‌ریدا ده‌مریت/ وهرگیر"

رۆژنامه‌که ده‌ل‌یت که پزیشکی ته‌ندروستی به‌ریوه‌به‌رایه‌نی عوسمانی، شاری سلیمانی جیه‌پشتوووه رویشتوووه بو ئه‌و ناوچانه که دوو‌کاتز میر له‌سلیمانییه‌وه دووره، له‌وئ گونده‌کانی زیلانه‌و به‌کر به‌گی ئییه که په‌تا‌که‌یان تیدا ب‌ل‌و‌ب‌و‌ته‌وه.

ناوچه ته‌ختانییه‌کانی جوانرۆش که ١٥٠ م‌الی ئییه، هه‌ر له یه‌که‌مین رۆژی مانگی فیه‌رایه‌ره‌وه په‌تا‌که‌ی تیدا ب‌ل‌و‌ب‌و‌ته‌وه، ژماره‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی له‌وئ به‌ په‌تا‌که‌ مردوون له ١٧٠ ک‌س که‌متر نییه و ته‌نیا ٥ بو ٦ ک‌س چاک بوونه‌ته‌وه. حکومه‌تی فارس هیچ نوینه‌ریکی له‌و ناوچانه‌دا نییه. به‌لام شیخ‌ح‌بیب به‌گ، به‌شورایه‌کی توند ده‌وری ئه‌و گونده‌انه‌ی داوه که په‌تا‌که‌ی تیدا ب‌ل‌و‌ب‌و‌ته‌وه و ریگه به‌ چوونه‌ناوه‌وه و هاتنه‌ده‌ره‌وه‌ی ک‌س نادات. ته‌نانه‌ت ریگه‌ی به‌چوونه‌ ناوه‌وه‌ی دکتوریش نه‌داوه. به‌گویره‌ی ئه‌و زانیاریانه‌ی که له شیخ و ریش‌سپانی ناوچه‌که وهرگیراون، ئه‌وانه‌ی که له‌گه‌ل کورده کۆچهره‌کان له‌که‌مپێ‌دا جیگیرن، په‌تا‌که‌ زۆر مه‌ترسبیداره‌وه له‌ماوه‌ی سی رۆژدا نه‌خۆش ده‌کوژیت و به‌شیوه‌یه‌کی تایبه‌ت به‌وه ناسراوه که له‌نیو که‌سانه‌ی به‌ته‌مه‌ندا بلوق له بن‌ب‌اله‌کان ده‌رده‌که‌ون، ئه‌وه‌ش به‌هه‌موو ئه‌گه‌ره‌کان، مانای ئه‌وه‌یه که په‌تا‌که‌ تاعونی ب‌و‌بانیکه.

بەرئوبهرايهتی تەندروستی ئەستەمبول، فەرمانی بە پزیشکەکی داوه که "دکتور ستیپۆفیچ"ە، بەواداچوون بۆ ئەو پەتایەو سروشتی پەتاکەو هۆکاری بۆلۆبۆنەوهی و ئەگەر تەشەسەندنی لەو ناوچەیهو ناوچەکانی دەروەری بکات.

لەرستییدا، دەبیت ئەومان لەیاد بیت که جگە لەو پەتا جۆرەجۆرانەهی که لەناوچەکانی باشووری دەریاچەهی ورمی لەسالەکانی ۱۸۷۰-۱۸۷۱ و ۱۸۷۸ و ۱۸۸۰-۱۸۸۱ دەرکەوتوون، هەرۆهە لەپاریزگای سنەش که مەلەبەندی جوانرۆ بەشیکە لئی، بەو دواییه دووجار پەتای لئ بۆلۆبۆتەوه، لە قەرەقۆل که ۸۲ کم لە سنەوه دووره، لەسالی ۱۸۷۸ و هەرۆهە لە گێرگومریش که ۴۸ کم لەباشووری شارەکەوه دووره، لە سالی ۱۸۸۰-۱۸۸۱ پەتاکەهی تێدا بۆلۆبۆتەوه، ئەوه جگە لەجوانرۆ که ۳۰ کم لەباشووری شاری سنەوهیه، لەنزیک ئەو ریگە سەرەکییهی که لەتەوریزەوه بە سنەدا دەچیت بۆ کرماشان.

هەموو شتەکان نامازن بۆئەوهی که ئەو پەتا یەک لەوایەکانەهی که لەسالیکەوه بۆ ئەوی تر بۆلۆبۆنەوه، هەر لەباکوورەوه بۆ باشووری کوردستان، هەر لەماکووه لەنزیک ئارارتەوه لەسالی ۱۸۶۴مە تاوەکو دەگاتە جوانرۆ لە نزیک کرماشان لە سالی ۱۸۸۳دا، هەرۆا بە ریکەوت و لەخۆوه نییه، بەلکو مافی ئەو گریمانەیهمان هەیه که بلێین، لینکیکی هاوبەش لەنیوان بۆلۆبۆنەوهی ئەم دیاردهی پەتایه هەیه، ئەوهی زەحمەتە لە ولاتیکدا ئیستیکی لەسەر بکریت که توێژینهوهو گەران و لیکۆلینهوهی جیدی تەقریبەت تێدا مەحال بیت.

ئیمە بەزوویی دەگەڕینهوه بۆ لای ئەم بابەتە که بایهخ و گرنگی زۆری هەیه لە زانستی پەتازانییدا، ئیمە پشکنین دەکەین که ناخۆ ئەو پەتایانەهی که لەماوهی ۱۵ سالدای لە کوردستانی فارسییدا بۆلۆبۆتەوه ئەوانە سنوورداره وەک ئەوهی ئەمانەویت باوەر بکەین و هەرۆک بی بەلگە پشکەش دەکریت، یاخود بە ئەگەری زۆر کەم ئەم پەتایه

کارو ئاوه دانکردنهوهی گشتی له کوردستان

روژنامهی (STAMBOUL) که له روژی شه مەمی ریکهوتی ٦ی سێتەمبەری ١٨٨٤ بە فرەنسیی له ئەستەمبول دەرچوو، لەژێر ئەم ناوێشانهی سەرەوه، بابەتێکی بۆلاوکردۆتەوهو باسی کارکردنی ئەستەمبول دەکات بۆ چەسپاندنی دەسەلاتی ناوەندیی له کوردستاندا. لەم بابەتەدا هاتوو:

"ریکخراوی کارو ئاوه دانکردنهوهی گشتی بەشیوهیهکی ریکوپیک و ریکخراو خزمەتی خۆی دەکات، و پیرای هەموو ئەو قورئانەیی که لەلایەن هیندیک لەخەلکی بیرتەسک و تەنگەتیلەوه دەهینرێتە رێی، ئەوانەیی که لەپێناو ریکگریی لەبەر یوهر مەبرایەتییەکی بۆلا تێدەکوشتن.

دانیشتوانی تورکی ئەم ناوچانە، بێگومان لەپێشەوهی ئەم دولانەوه شارستانیەتەوهن. ئەوان لەم ناوچەیه لەریزی پێشەوهی رهگەزەکانی دیکەیی وهک (کورد، ئەرمەنی، یەزدی و عەرەب) وەن و هەولێ پالپشتییکردنی دەسەلاتی ناوەندیی دەدەن.

بەریز فیکری پاشا، والی بدلیس، کێشەیهکی نییه لەگەڵ دزەپیکردنی بێرۆکەیی پێشخستن و گەشەکردن بۆ نیو ئەو خەلک و خێلە بێتیمانەو سەلمیوهدا، ئەوانەیی که زۆر جار گیانی نیشتمانیان لەگۆندەکانیان تیپەر ناکات، چ جای خێزانەکانیان.

ئەم حاکمە گشتییە، بێر لەدامەزراندنی دەسەلاتی حکومەتی ناوەندیی دەکاتەوه، زیاتر لەوهی که جهخت لەدەسەلاتی نەههواوهی ئاغاگان بکاتەوه، ئەوانەیی دەیانەوێت که مافە فیودالیی و دەر بەهەگایەتییەکانیان بمانیتەوهو بەردەوام بێت. هەر بۆیه ئەوان پێیان سەیره که ئێمە دەمانەوێت یاساو دادپەروهرییان بەسەردا جیبه جی بکەین و دژی بەرگریکردنیان بۆ هەموو نوێگەراییهک، تەنانەت بۆ بەرنامەیی ریکگو بانە نوێیهکانیش، بوەستینەوه."

engage- queique temps ; de la l'état stationnaire
teurs de des travaux.

TRAVAUX PUBLICS EN KURDISTAN.

L'organisation du service des travaux publics dans le Kurdistan marche régulièrement malgré tous les empêchements que certains esprits bornés s'évertuent à créer à l'administration supérieure.

La population turque de ces régions est incontestablement à la tête du mouvement de la civilisation ; elle devance, dans cette région, la marche des autres races (kurde, arménienne, chaldéenne, yazéd, arabe) et s'efforce de secourir le gouvernement central.

S. E. Fikri pacha, vali de Bitlis, n'a pas mal à faire pour faire pénétrer les idées de progrès parmi des populations méfiantes et des tribus dont l'esprit de patriotisme est souvent borné à leur village, pour ne pas dire à leur maison.

Ce gouverneur-général songe à établir l'autorité du gouvernement central plutôt qu'à maintenir celle des aghas remnants qui voulaient continuer de trancher des seigneurs féodaux. Ceux-ci trouvent donc étonnant qu'on veuille leur appliquer la loi et la justice et opposent une résistance sourde à toute innovation fût-ce même le tracé de nouvelles routes.

خویندنی گشتی له کوردستان

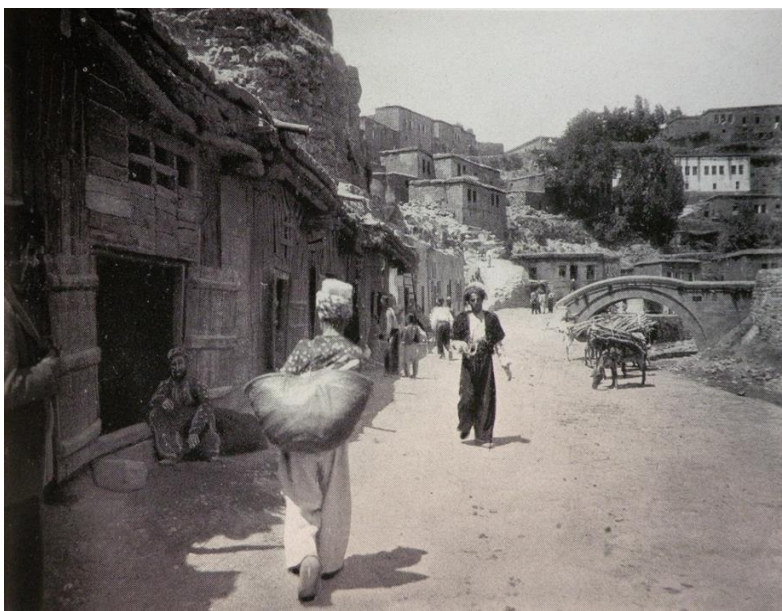
رۆژنامه‌ی (STAMBOUL) که له‌رۆژی ههینی ریکه‌وتی ٤١٤ ی نوڤه‌به‌ری ١٨٨٤، به‌زمانی فهره‌نسی له‌شاری ئه‌سته‌مبولی پایته‌ختی ئیمپراتوری عوسمانی چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، له لاپه‌ره‌ی یه‌که‌می خۆیدا و له‌ژێر ناوێشانی "خویندنی گشتی له‌کوردستان" کردنه‌وه‌ی یه‌که‌مین قوتابخانه‌ی ئه‌عدادیه‌و روشدیه له‌شاری بدلیس راگه‌یاندوه‌و نووسیه‌تی :

نزیك به‌مانگیک له‌مه‌وینیش راما‌نگه‌یان‌د که به‌ریز حوسین فیکری پاشای والی بدلیس، فهرمانیدا که پلان دابنریت و ئه‌و ته‌لاره‌ به‌م‌لینریت که بۆ قوتابخانه ئه‌عدادیه‌که‌و روشدیه بنیاتنه‌نریت. هه‌روه‌ها هاوکات ئه‌و پرۆژه‌یه‌ له‌همان ئه‌و رۆژدا ده‌ستپێک‌کردوه که پێشکه‌ش‌کراوه. ئه‌مرۆ به‌خۆش‌حالییه‌و رایده‌گه‌یه‌نین که ته‌لاره‌که ته‌واو بووه، ئه‌وه‌ی شیوه‌یه‌کی لاکیشه‌یی هه‌یه‌و له‌سه‌ر بنکه‌یه‌که که به‌ریزی مه‌ترو نیویکه‌و له‌دوو نه‌ۆم پیکریت و له‌سه‌ر گردیکی سینگۆشه‌یه که له‌لایه‌ن بدلیسیه‌کانه‌و بنیاتنراوه و له‌خواره‌وه‌ی قه‌لای بدلیسه که تاقه‌گه‌ بچۆکلانه‌که‌ی لێوه ده‌رژێته رووباره‌که‌وه. هه‌ژده په‌نجه‌ره له‌هه‌ره‌یه‌ک له‌رووه سه‌رکه‌یه‌کانه‌وه‌یه‌تی و دوازه په‌نده‌ره‌ش له‌رووه لاوه‌کیه‌کانی که به‌شیوه‌ی که‌وانه‌یه‌کی به‌رجه‌سته‌ن، ئه‌وه‌ی مایه‌ی ئیعه‌جابی هه‌موو کورده به‌ریزه‌کان بووه، ئه‌وانه‌ی که به‌چۆنیه‌تی خیرایی جیه‌جیک‌کردنی کاره‌که سه‌رسامیون. ئه‌وه‌ی که له‌لایه‌ن به‌ریز والیه‌وه هه‌لبێژاردنیکه‌ی لیزانانه‌ی بۆ کرابوو. هه‌روه‌ها له‌لایه‌ن کۆمسیۆنی به‌ریوه‌به‌رایه‌تی بنیاتنانه‌وه ئه‌ریک‌رابوو که خۆی له‌شه‌خسی ئه‌حمه‌د ئه‌فه‌ندی و هه‌روه‌ها به‌ریوه‌به‌ری مه‌کتوبات ره‌شیده‌ئه‌فه‌ندی و مودیری ئه‌وراق ئیبراهیم ئه‌فه‌ندی و هتد ده‌بینیه‌وه.

به‌ریز والی له‌و بره‌وایه‌دایه که له‌ستافی فهرمانبه‌ران بانگیشه‌تی ئیسماعیل ئه‌فه‌ندی کراوه بۆ به‌ریوه‌به‌ردنی په‌روه‌ده‌و فیکرکردن له

ویلايه تهكه‌دا، وهك يه‌كه‌مىن مامۆستاش موحه‌مه‌د توفىق ئه‌فه‌ندنى
بۆسنى گه‌شتووه.

ده‌توانىن به‌و زووانه پىشبینى راگه‌ياندى فه‌رمى قوتابخانه‌كه‌كه‌ بكه‌ين
كه‌ بۆ ته‌واوى كوردستان زۆر سوودبه‌خش ئه‌بێت.

شارى بدلىس له‌باكورى كوردستان

appelle
stitutions
défendues

velle opérète sous le titre de *Ziba*.

La musique sera composée par le célèbre maestro turc, Hadji Faik bey.

Les répétitions commenceront incessamment.

L'INSTRUCTION PUBLIQUE
AU KURDISTAN.

Il y a un mois environ nous annonçons que S. E. Husséin Fikri pacha vali de Bitlis avait ordonné qu'on dressât le plan et le devis d'un bâtiment devant contenir une école Idadié et une école Ruchdié. Nous disions aussi que le projet avait été mis à exécution le jour même où il avait été présenté. Aujourd'hui, nous sommes heureux d'annoncer que le bâtiment est achevé. Il a la forme rectangulaire et s'élève sur un socle d'un mètre et demi; il est à deux étages et situé sur un colline triangulaire formée par le Bitlis-tchay et un affluent qui tombe en cascade dans ce cours d'eau, au pied même de la forteresse de Bitlis. Les dix-huit fenêtres sur chaque façade principale et les 12 autres sur chaque façade secondaire sont arquées en relief, ce qui le fait admirer par tous les bons kurdes, étonnés aussi de la rapidité avec laquelle on a conduit les travaux et qui provient du choix habile fait par S. E. le vali des commissaires administratifs de la bâtisse en la personne d'Ahmed effendi mektoub mumézi, de Ruchdi effendi, érak mudiri et d'Ibrahim effendi muléizan khandanendan etc.

S. E. le vali a aussi pensé au personnel. Ismaïl effendi a été appelé à la direction de l'instruction publique du vilayet, et, comme premier professeur, est arrivé le bosniaque Méhemmed Toyfik effendi.

Nous pouvons nous attendre à annoncer sous peu l'inauguration solennelle de l'école, qui sera si utile à tout le Kurdistan.

هەناردەکردنی دانەوێڵەى کوردستان بۆ ئەوروپا

رۆژنامەى (STAMBOUL) کە لەروژى پینجشەممەى ریکەوتى ٢٩ى یەنایەرى ١٨٨٥دا، لە ئەستەمبول دەرچوو، لەلایەرى دوومى خۆیدا و لەبابەتیکیدا سەبارەت بە ئاستى بەرھەمى ناوخۆیى و ریزەى هەناردەکردنى بۆ ئەروپا لەبەندەرەکانى ئیمپراتۆرى عوسمانییە، کاتیک دیتە سەر ریزەى بەرھەمە هەناردەکران لە بەسەرە دەئیت کە لەسالى ١٨٨٣دا، برى ١٥٧،٨٠٠ تۆن دانەوێڵە بەرھەمەکانى دى لەوێوە هەناردەکران. ئنجا دەنوسیت خۆ ئەگەر ئەو ١٥ کم رینگایە بکریتەو کە لەنیوا رینگەى سنەو دیالەدایە (لەسەر لێواری چەپی روبرارى دیجلە) ئەوا جاریکى دیکە بارزگانى دانەوێڵە سى بۆ چوار هیندەى دیکە زیدەتر دەبیت. کوردستان بەدانەوێڵە دەولەمەندەو بەوش دەرچەپەکی دیارییکراوى دەبیت و ئەوکاتە ئاستى هاوردەش لە ئەوروپاوە فراوانتر دەبیت.

me, pour le moins, a 25,000 tonnes de marchandises les importations de Londres, Marseille, etc., etc. pour le golfe Persique pendant l'année 1883.

Quant aux marchandises de retour que l'Europe et l'Hedjaz (Djeddah et Hodeïdah) peuvent retirer avec avantage de ces pays, ils se les procurent à Bagdad, Bouchir, Bassorah et aussi à Bender-Abbas et à Mascate. Prenons, par exemple, Bassorah, qui est la place moyenne de l'échelle; elle nous donne pour quantité de grains exportés pendant une période de trois ans: 1881, 8,300 tonnes; 1882, 61,700; 1883, 68,300; soit 138,000 tonnes; plus les marchandises diverses suivantes: 1,000 tonnes dattes; 1,000 tonnes noix de galle; 4 000 tonnes laines; 1,000 tonnes gomme; 400 tonnes peaux; 6,000 tonnes tabac, soit 19,500 tonnes: en tout 157,800 tonnes.

Ainsi, avec les grains et les produits susmentionnés, le chiffre de la quantité d'exportations pour Bassorah, pendant l'année 1883, atteint le chiffre de 157,800 tonnes, quantité suffisante pour alimenter les trois services de steamers, les navires extraordinaires et même les navires à voile qui viennent annuellement dans le port chercher des grains pour la côte et la mer Rouge. Si une route de 15 kilomètres était ouverte entre Sineh (Kurdistan) et le Dialah (af fluent de gauche du Tigre), le commerce de grains prendrait encore une extension triple et même quadruple. Le Kurdistan riche en céréales, aurait ainsi un débouché certain, et ce serait en outre favoriser les importations d'Europe.

Les principales destinations auxquelles la Perse expédie ses produits sont les suivantes, en prenant Bassorah comme tête de ligne, avec un fret régulier de :

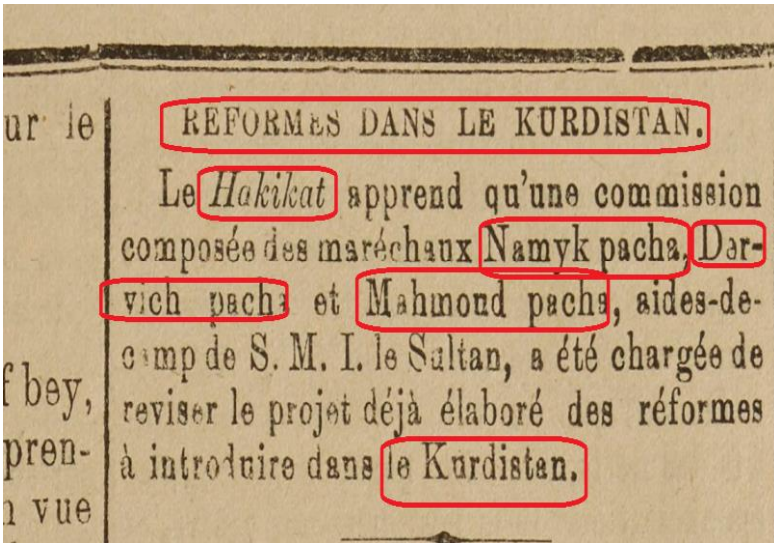
19 à 20 f.	par tonne pour	Bombay.
40 à 50	—	Djeddah et Hodeïdah
70 à 75	—	Bejrout.
70 à 75	—	Alexandrie
70 à 75	—	Constantinople.
50 à 65	—	Marseille.
85 à 90	—	New-York

Ces prix de fret sont peu sujets à fluctuation, et il a été toujours observé que les

ریفورم له کوردستان

له رۆژنامهی (STAMBOUL) که له رۆژی دووشهممه ریکهوتی ۲۲ی نۆفهمبەری ۱۸۸۶دا، له ئەستەمبول دەرچوو، له لایەری یەکمیداو لەژێر ئەو ناوێشانەیی سەرەوه نووسیبویەتی :

" رۆژنامهی حەقیقەت زانیویەتی که لیژنەیەک که هەر دوو مشیر نامیق پاشاو درمۆش پاشا، لەگەڵ مەحمود پاشای یاریدەدەری سولتان، پیکهاتوو بۆ ئەوهی بەو پرۆژەیی ریفورمەدا بچنەوه که بریاره له کوردستان جێبەجێ بکریت. "

بومه‌لهرزه له كوردستان

روژنامه‌ی (STAMBOUL) كه له‌روژی شه‌ممه‌ی ریکه‌وتی ۲۲ی ئوگۆستی ۱۸۸۸به فهرنسی له ئه‌سته‌مبول دهرچووه، له‌ژیر ئه‌م ناو‌نیشانه‌ی سه‌روهه، نامه‌یه‌کی (میسته‌ر بی فیراری) سه‌روکی ئه‌ندازیارانی له ویلایه‌تی بدلیس بلاوکردۆته‌وه. فیراری له‌م نامه‌یه‌دا باسی روودانی به‌مه‌لهرزه‌یه‌کی به‌هیز ده‌کات له کوردستان، سه‌روه‌ها باسی له‌وه‌کردووه كه شاری بدلیس به‌وه‌ویه‌ی كه خانووه‌کانی له به‌رد دروستکراون و له‌سه‌ر بناغه‌ی به‌هیز دروستکراون به‌هوی بومه‌لهرزه‌که‌وه زۆر هاوسه‌نگییان تیک نه‌چووه. پاشان باس له‌هۆکاری ئه‌و بومه‌لهرزانه له‌م ناوچه‌که ده‌کات كه به‌هوی ئاوی زۆری دهریاچه‌ی وانه‌ویه كه پاش باران بارینی به‌خور له‌گه‌ل ئاوی بارانو تیکه‌ل‌ده‌بی و به‌ناوچه‌یه‌کی زۆردا بلاوده‌بیته‌وه به‌روچی زه‌ویدا ده‌چیت كه ده‌بیته‌ هوی شیوونه‌وه‌ی چینه‌کانی زه‌وی و دروستبوونی ناهاوسه‌نگی.

فیراری باسی له‌وه کردووه كه پیشت‌ر چند پینساریکی بو چاره‌سه‌ری ئه‌و دۆخه کردووه پی باشبووه كه كه‌نالیك لیبدریت له دهریاچه‌ی وانه‌وه بوئه‌وه‌ی ئاوه‌که‌ی به‌ئاراسته‌یه‌کی دیکه‌به‌ریت كه پاشان بو ئاودیری کیلگه کشتوکالییه‌کانی بدلیس و موش سوودی لی وه‌ربگیریت و به‌شیکیشی وه‌ک ئاوی ژیرزه‌وی بمینیته‌وه، به‌لام به‌رپرسان به‌ده‌م ئه‌م داوایه‌وه نه‌چوون و هیشتا کاری بو نه‌کراوه و نه‌خراوته بواری جیبه‌جیکردنه‌وه. سه‌روه‌ها پینساری دوومه‌یش بریتیه له بایه‌خدان به چاندنی لیزانانه‌و به‌رهودان به‌دارستانه‌کان و ریگرتن له‌دارپرین بوئه‌وه‌ی زه‌وییه‌که رووت‌ه‌ل نه‌بیت و ریگری له له‌رزه‌کانی زه‌وی بگیریت، ئه‌وه‌ی له‌لایه‌ن ئه‌ده‌م پاشای والیه‌وه قسه‌ی لی‌کراوه‌وه وه‌لامی نه‌دراوته‌وه.

est satisfait que l'on pourrait s'y re dans les circonstances actuelles, question douteuse a été arrangée à Hie, mais provisoirement, il y a quatre

ois une semaine, les postes ottomanes les lettres de la Roumélie Orientale, les timbres-poste bulgares, et, ces, les bureaux des postes bulgares la Roumélie Orientale reçoivent les affranchis par le timbre-poste turc et la convention de reconnaissance attende le règlement de l'affaire de S.-Vladet.

DOUBLEMENT ATRAPÉS !...

Bouler et Nicolas Mikoglog, qui et rendus à Sophia pour obtenir de nement bulgare le remboursement de ce qu'ils ont payé aux brigands, ont voyés avec la réponse qu'ils n'avaient pas de se faire attraper. Autre, M. Lanlier, le compagnon de té de M. Binter, vient d'être libéré Compagnie Vitel. Il a été remis renvoyé du par la Compagnie des chemins de entang. Celle-ci a adressé à tous es de que circulaire dans laquelle n'avaient garantis pour les employés qui seraient enlever par la brigade.

CATHOLICISME D'ETCHIMADZIN.

lettre de T. H. a adressé aux journaux de notre ville, poche, qu'un comp s'est tiré sur le riziades d'été, à un (?) de S. S. Mrs Maghar, catholico mission. La bulle est entrée par la et a blessé un prêtre. gouvernement russe, croyant à une d'assassinat sur la personne de Sa S. a envoyé sur les lieux des gendarmes, juge d'instruction et un procureur.

LE CRIME DE SARI-YAR.

annonce que les nommés Lase Ali, t Monstapha, qu'on suppose être les du double assassinat de Sari-Yar, arrêtés à Balaton et dirigés sur nos sous bonne escorte.

BRIGANDAGE.

sed Rahib effendi, percepteur en chef du le municipal (Sultan Beyrand, Stamboul), a été tué, aux journaux turcs, une sture dont il a été le héros : il depuis quelques temps malade, les ne me reconnaissent plus. Les deux s Yellowa et je partis avec un compa voyage. Nous arrivâmes vers les entree du soir dans les environs du de Kodja-Déré, quand trois inlious assaillirent, prirent nos boues me contenit 4 ou 5 livres. Peu se, les brigands nous sommèrent de rer l'argent que, suivant eux, nous se.

moment aperçut heureusement sur le un voyageur venant dans notre se; les trois détraqueurs décamèrent nous pûmes, grâce à l'assistance e sauveur, Lase Ahmed aghs, comntore voyage. A notre arrivée à Eozré, nous arrivâmes le *mudir* de Yal-

se réclamés le subordonné une lettre errier qui nous annonça la capture des brigands. Nous nous sommes ren-Etchimaridjik, mais comme me fut renés trois mauvais rôles ont été remis quat de Kara-Monseul.

lettre de Monghia (Smyna) en date août, apporte les renseignements sui- de la journée du 12 août, une recona lieu entre le gendarmier et la f-brigand Dai Yanni, qu'accompa it seulement un bulgare, nommé u, sa femme et son fils, âgé de quatorze bataille s'est engagée aux environs de 36-37 : Yanni et Nouou ont été tués ; sa et son fils faits prisonniers. Les gendarmes, qui n'ont subi aucune étaient commandés par le *miazim* kesse Mohamed Tavrük effendi.

DE L'INFLUENCE DU MOLETT.

curieuse tentative de voler a Chen- illier matin dans un magasin de cha- sité en face de Galata Séra. eux de voir sans cesse son patron

retrouvant son magasin mis à sac dans un sac.

LES TREMBLEMENTS DE TERRE EN KURDISTAN.

M. B. Ferrari (*) dont on a pu apprécier, sous plus les correspondances qu'il nous adresse, sait de Bitlis alors qu'il était ingénieur en chef de ce vilayet, nous avoir l'intéressant communi- cation qui suit sur les tremblements de terre à Kurdistan :

Le *Bull.* annonce que le fortes secou- ses de tremblement de terre se sont fai- resseoir dans le Kurdistan sans, heureu- sement, causer de grands dégâts ou d'acci- dents de personnes.

C'est tout naturel, car les maisons éri- ties en pierre brute, sans chaux, avec des murs d'une épaisseur supérieure à un dixi- ème de la hauteur, rarement ont plus d'un étage et, contre de la base supérieure on se trouve pas même, au moment des plus fortes tremblements, en dehors de la base inférieure. Il n'y a, si n'en peut y avoir par conséquent manque d'équilibre.

Les causes principales des tremblements de terre au Kurdistan ont été expliquées, il y a quelques années, dans les colonnes mêmes de votre journal. Les courants d'eau souterrains qui prennent leur source dans le lac de Van se rencontrent aux environs des géoïformes, ignoïformes des alentours, produisent les tremblements de terre. Cepen- dant ceux-ci ne seront à craindre que dans quelques contrées d'années, c'est-à-dire quand la pétrification du terrain de *sandjak* de Bitlis sera plus avancée, car alors les géo- formes se décomposeront en blocs, comme à présent, la chaux des courants de lac de Van et les courants géoïformes et ignoïformes sera plus violent.

Ei maintenant, sans entrer dans les dével- oppements que comporte cette question, il s'agit de savoir si on peut faire décou- vrir l'existence des tremblements du Kurdistan.

Je réponds affirmativement.

1° Si on creusait un canal de décharge- ment du lac de Van, dans le val de la Bit- lie (Ich) et de la vallée de Çare-Sou, pour arroser le sol des deux *sandjaks* de Bitlis et de Monch, les eaux — qui cesseraient de se disperser dans les cavernes et les entrailles de la terre — non seulement diminuerait la quantité des eaux volatilisées et détermi- nent les secousses, mais elles permettraient aux courants géoïformes et ignoïformes de remonter et de se disper- ser à la surface du sol par l'entremise de nom- breuses coupures n'offrant qu'une légère résistance à leur épanchement.

2° La propagation rationnelle de l'agri- culture et de la sylviculture, surtout la sa- viculture des bois, le déboisement, sont des moyens qui rendraient moins sensibles les tremblements de terre. En effet, le déboise- ment éloigne les portées d'eau cédente — les nappes qui se portent en conséquence vers des lieux plus humides vers les bassins intérieurs et maritimes.

La crue des eaux d'un côté, la sécheresse de l'autre, amènent le rupture de l'équilibre souterrain entre les matières aqueuses et ignoïformes. De là une cause de plus — de tremblements de terre.

Certes, l'homme est hautement intelligent qui est à cette heure val de Bitlis, Etihem pach — et que les journaux turcs ont tous connu quand il habitait le Bosphore — est à la hauteur de sa tâche dans l'admini- stration du vilayet. Non plus que lui ne venant le déboisement, l'agriculture et de la sylviculture dans le Kurdistan. Malheureusement, les vœux et les propo- sitions des personnes de S. E. Etihem pach n'ont pas été entendues par les autorités centrales.

Mieux vaut tard que jamais. Ce qui ne s'est pas fait, se fera. L'état de l'homme de bon sens n'aura pas été vain. Un nou- veau pas sera encore fait dans la voie de progrès.

Agred, etc.

Galata, 24 août.

B. FERRARI

L'AFFAIRE STANLEY-EMIN.

D'une lettre adressée de Londres au *Debate*, en date du 18, nous détachons les considérations suivantes sur l'expédition Stanley-Emin :

Au moment où l'attention se porte de nouveau sur l'Afrique, voilà que le docteur Schimper vient à son tour émettre la politique africaine de l'Angleterre. Il ne

(*) M. B. Ferrari est le seul sinologue, de- meurant à Constantinople, qui ait été diplômé par l'Académie géologique d'Italie.

qui s'établira sur un lions commerciaux avec les Indes et l'A- vant elle on avenir.

En télégraphiant de, le correspondant de Londres ajoute, c- doute que les Allen possèdent la concession pachis, parce que on me de 625 000 francs peut disposer.

Comme cette ex- seulement Emin p- sussi, M. Stanley bien avoir besoin de du journaliste au- dinaires et même de riens de voir qu'il avis et que le *Times* son opinion. En eff fond sur le pachis B Ghazal, le *Times*, si pditions et secours à Paris et à New Yo de vouloir les déce- comp- ter. Il croit que c'est trop tard pour dire, dit-il, le sort d'Emin ley aurait été dé- l'autre. Il faut att avoir confiance dans d'Emin et Stanley. S- tants et se trouvent à glaises, il faut vive- rer avec eux.

On n'est pas plus le *Times* n-41 pas l'agression de Goro- Eticoe parce qu'ils é- min pachis est diran-

Il serait bien inté- quel les Anglais tien- s'alle au secours d'E- ley et d'avoir l'ex- *Times* et de la dé- berlinois du *Stand-*

S. E. S. H. boy, impérial à la S. l'os dans son ours à Djé-

Ses objections ont- mit boy, ministre de hauts dignitaires de tôte funéraire.

La police vient de certain Monstapha, qu'elle présume être à Cadixley le troisi-

Un certain Etih- a été ramené l'autre on d'as d'hibridé et large blessure faite été envoyé à l'hôpita- ombé.

Etihem était port- g'até et, d'après la lies a conclu qu'il s'e- tombant.

Deux individus, le et Ali, *toutoumbouli*, de querelle à Sonta- son adversaire d'un été arrêté.

CHOSÉS

ENLEVEMENTS, N- FERRI

Le *Nouvelles* Pre- lation de la captivité à Helloua par les B- regard à l'homme qu'un peu fantaisie-

Il a étaient attablés, dans un café grand les ont servi de l'homme une forêt voisine. Il a- quelques les courtes qu'ag- vers la fontaine fatiguantes ; les démas- too, du pain et du cog- où avait eu lieu l'arrest-

Mais, au bout de tro- à manger.

On envoya au Taro- tissant que, s'il ne rev- religieuses, criminel- mort. Il se revint pas exécuter l'arrêt contre l'espérance pour un mo- que heures, il tira et survivait de bonheur. Le- pour cont le- tre acceptés.

بەشداریی ئەفسەرانى ئەمساىی لەدژی کوردانى رۆژەهەلات

رۆژنامەى (STAMBOUL) کە لەرۆژى دووشەممەى ریکەوتى 4 ی ئەپرلى ۱۸۸۱دا، بەزمانى فەرنسىی چاپ و بڵاوکراوەتەوه، لەژێر ناونیشانى "پارسى" دا، پەيامىکى بڵاوکردۆتەوه کە لەلایەن پەيامنێره تايبەتەکەى رۆژنامەکەيانەوه لەرۆژى ۳ى مارتى ۱۸۸۱دا، لە تارانەوه نێردراوه.

شایەنى باسە ئەم پەيامە باس لەدۆخى گشتى ئێران و هیزەکانى دەکات لەپاش سەرکوتى شۆرشە چەکدارىبەکەى کوردستان. پى وایە کە ئەو شەپۆلە بەفرو سەرماو سۆلەیهى کەل لەکوتایى زستاندا رووبداوه بواریکى بۆ حەسانەوهى هیزه سەربازىبەکانى ئێران لە بەرهى نازەربایجان و کوردستان داوه، ئەوانەى خەریکى خۆریکخستنهون و ئامادەکاریى بۆئەوه دەکەن کە ئەگەر بەره وەرزی بەهار برون پەلامارەکانى کورد لەسنوورەکانەوه دەستپێبکاتەوه، پاش ئەوهى بەهۆى سەرماکەوه گەراونەتەوه شوینەکانى خویان .

هەر وهه پەيامنێر باس لەچوونى خواوەنشکۆ سوپاسالارى ئەعزم میرزا حوسین خانى حاکمى نازەربایجان و فەرماندهى تىبەکانى سوپا لەکوردستان دەکات بۆ تاران و دەستلەکارکیشانەوه لە ئەرکەکانى. ئەو میراز حوسین خان بەباشترین پیاوهکانى ئێران ناو دەبات و پى وایە کە تا نەورۆز لەوى بمانیتەوهو جاریکى دیکە بگەریتەوه.

پەيامەکە باسى حاکمى ئەسفەهان (ظل السطان) دەکات کە ویلايهتى کرمانشانیشى پى سپێردراوه کە ویلايهتتىكى فراوانه. جگه لهوهى ئاماژهى به رۆلى ئەفسەرانى ئەمساویى کردووه لەپایزى رابردووی له شەهرى کوردستاندا، ئەوانەى ژمارەیان هەزار دانەپهکەو گەراونەتەوه بۆ تاران. پەيامنیر باسى دۆخى هیزهکان و مەملانیى فەرماندەکان و هەزیرى جەنگ دەکات، لەم نێوهدا باسى له میرى لاو عەزیزوللا میرزا کردووه کە وهک کەسێکى لێهاتوو کە خوازياربووه چاکسازی

دانانی بهردی بناغهی خویندنگا ناوه‌ندییه‌که‌ی بدلیس

له‌لایه‌یه‌ی یه‌که‌می رۆژنامه‌ی (STAMBOUL) که له‌روژی شه‌مه‌ی ریکه‌وتی ٦ی سنپته‌مه‌یه‌ی ١٨٨٤ به‌ فه‌ره‌نسی له‌ ئه‌سته‌مبول ده‌رچوو‌ه، له‌ژیر ناو‌نیشانی "خویندنگاکان له‌ کوردستان" هه‌والی دانانی به‌ردی بناغهی خویندنگاکه‌ی ناوه‌ندیی/ روشدیه له‌ شاری بدلیس کراوه. له‌هه‌واله‌که‌دا هاتوو‌ه که فیکری پاشای والی بدلیس که خواستی بلاو‌کردنه‌وه‌ی خویندن و په‌روه‌ده‌ی له‌ته‌واوی ناوچه‌کانی ویلایه‌ته‌که‌دا هه‌یه، به‌و زوانه بریاری له‌دامه‌زاندنی خویندگایه‌کی ناوه‌ندی له‌پیاته‌ختی ویلایه‌ته‌که‌دا داوه "میسته‌ر بی فیراری" گه‌وره ئه‌ندازیاری ویلایه‌ته‌که نه‌خشه‌ی خویندنگاکه‌ی کیشاووه ده‌سبته‌جی کار له‌ پرۆژه‌که‌دا کراوه.

دانانی به‌ردی بناغهی خویندنگاکه به‌ ئاماده‌بوونیکی فه‌رمیی گه‌وره و بوونی چه‌ندین که‌سایه‌تی تورکی و کوردیی و ئه‌رمه‌نی بووه والی ویستویه‌تی بو‌خۆی به‌ردی بناغه‌که دابنی.

ئه‌نجومه‌نی بالای ویلایه‌ته‌که له‌و بۆنه‌یه‌دا ئاماده‌بوون و موفتی بدلیس له‌و گۆبونه‌وه‌ی دوعای بو‌جه‌نابی سولتان کرد که پارێزراو بێت و له‌پیناو پیشکه‌وتی ئیمپراتۆرییه‌که‌دا ته‌مه‌نی درێژ بێت. فیکری پاشا سه‌باره‌ت به‌ تاییه‌تمه‌ندییه‌کانی خویندنی گشتیی و تاریدا. پیمان و ترا که قسه‌کانی والی به‌ هاواری : "هه‌ر بژی پاشامان" پیشوازی لیکراوه.

ÉCOLES EN KURDISTAN.

Le vali de Bitlis, Fikri pacha désirent que l'instruction se propage dans la province qu'il administre, vient de décider la construction d'une école secondaire du Ruchdié dans le chef-lieu de la province.

M. B. Ferrari ingénieur en chef du vilayet, en a dressé le plan et l'on s'est mis, tout de suite, au travail. La pose de la première pierre vient d'avoir lieu au milieu d'une nombreuse assistance officielle et des notabilités turques, kurdes et arméniennes.

Le vali a voulu poser lui-même la première pierre.

Le conseil supérieur de la province assistait à la cérémonie et le mufti de Bitlis a fait des prières pour la conservation des précieux jours de S. M. I. le Sultan et pour les progrès de l'Empire ottoman, dès que Fikri pacha a eu terminé un discours sur les avantages de l'instruction publique.

On nous écrit que le discours du vali a été accueilli par de nombreux : *Padichahim tchok yacha.*

دیگرانه فەندیش دز دەرچوو

بەگوێرەى هەواییک کە لەژێر ناوێشانى "ئەمین سەندوقىكى ناپاک " لەلایەرى دووهمى رۆژنامەى (STAMBOUL) دا، هاتوو، لەرۆژى دووشەممەى ریکەوتى ۲۷ ی ئۆکتۆبەرى ۱۸۸۴دا، چاپ و بلاوکراوئەوه، پاش ئەوهى حسین فیکرى پاشای والى نوێى بدلیس، بەلەبەرچاوگرتنى ئەو سەرپنجییه زۆرانەى سالانى پیشوو کراون، بەتومارى ژمێریارییهکانى بەرئۆبەرایەتى پیشوودا چۆتەوه و وردبینى تیدا کردوو، بۆى دەرکەوتوو کە دیگرانه فەندى ئەمین سەندوقى پیشووى ناوچەى کوناک لەولایەتى بدلیس ناپاک و دز دەرچوو و تۆمەتى زۆر سەبارەت بە دیارنەمانى پارەکانى پیشوو رووبەرۆوى بۆتەوه. هەربۆیه فەرمانى قۆلبەستکردنى داوه و ئیستاکە ناوبراو بۆ چەشتنى سزای تاوانەکانى لە زینداندايه.

UN CAISSIER INFIDÈLE

Il paraît que de nombreuses irrégularités ont été commises l'année passée par le caissier du conak à Bitlis. Le nouveau vali, Husséin Fikri pacha, ayant fait contrôler les comptes de l'administration passée, et y ayant rencontré de nombreuses irrégularités (des sommes disparues, etc.) a ordonné l'arrestation de Digran effendi. Le fonctionnaire infidèle est maintenant en prison à réfléchir sur les conséquences de son vol.

راوانی جهردهکان له کوردستان

روژنامه‌ی (STAMBOUL) که لەروژی سێشهمه‌ی ریکهوتی ۳ ی فئیرایه‌ری ۱۸۸۵، بەزمانی فهرنسی چاپ و بلاوکر اوتهوه، لهژێر ناوێشانی "کوردستان" دا، باس لهوه دهکات که ماوهیهکی زۆره باندهکانی جهردهیی ناوچهکانی سنجهقی غینابیان ویرانکردوه بهتایبهتی مهلبهندی گوینیک، هه‌ربۆیه چهندین هه‌لمه‌ت ریکخراوه و رهوانه‌ی ئه‌و ناوچهیه کراوه بۆئه‌وه‌ی ئه‌و باندانه ناچار بکات بکشینه‌وه په‌ناگاکانیان به‌لام تا ئیستا هه‌لمه‌ته‌کان بێسوود بووه.

دوا هه‌لمه‌تی گه‌ران به‌دوای جهردهکاندا خراوته ئه‌ستۆی به‌ریز والی بدلیس و هه‌روه‌ها تاهیر به‌گی مه‌کتوبچی ویلایه‌ته‌که، شایه‌نی باسه ئه‌م هه‌لمه‌ته رووبه‌رووی شه‌رو توندوتیژی بۆته‌وه له‌لایهن جهرده‌کانه‌وه له هیزه‌که‌ی والی چوارکس و له‌وه‌ی تاهیر به‌گیش پۆلیسیک کوژراوه.

میرزابه‌گ که یه‌کیکه له‌به‌ناوبانگترین که‌سی کوردستان (ئه‌م میرزابه‌گه باوکی موسابه‌گی موتکانه که دواتر که‌یسه‌که‌ی له‌دادگای ئه‌سته‌مبول له‌جیهاندا ده‌نگی دایه‌وه/ وه‌رگێر) که لایه‌نگری بابی عالییه‌و ویستویه‌تی له‌و هه‌لمه‌ته‌دا به‌شداریی بکات به‌لام له‌شه‌ردا له‌گه‌ل جهرده‌کان پیکراوه و گورزیکی کوشنده‌ی به‌رکه‌وتوه. باندی جهرده‌کان له شه‌ش که‌س پیکهاتوون که له‌پیکدادانه‌که‌دا دووانیان قۆلبه‌ستکراون و له‌زینداندان.

KURDISTAN.

Depuis longtemps les brigands ravageaient en maîtres les districts du sandjak de Ghynteh et spécialement le canton de Gœnik. De nombreuses expéditions avaient été organisées pour les refouler dans leurs repaires habituels et là les y forcer à se rendre, mais toujours inutilement.

چەمكى "كوردستانى عوسمانىي" لەفەرھەنگە مەزنەكەى پيىر لاروس

نوسەرو فەرھەنگسازى مەزنى فەرەنسى "پيىر ئەسانسى لاروس (۱۸۱۷-۱۸۷۵)" لە لاپەرە ۴۶ى فەرھەنگە گەورەكەيدا كە لە ۱۵ بەرگ پيىكەتووەو بەناوى "فەرھەنگى مەزنى جىھانىي لەسەدەى نۆزدهەم" ئەوەى لە سالى ۱۸۶۷دا لەپارىس چاپكراوە، كاتىك پاشالىكى بەغدامان پى دەناسىنىت دەنوسىت كە پاشالىكى بەغدا ھەرىمىكى ئىمراآتورىي عوسمانىيە كە بابلى دىرپىن و بەشىكى ئاشوورو ھەروەھا ميسوپوتاميا دەگرىتەخۆ، لەباكوورەو كوردستانى عوسمانىي و جەزىرەو لە رۆژھەلاتەو پىرشيا و لەباشوورە كەنداوى فارسىي و لەرۆژئاواشەو نىمچەدورگەى عەرب سنورەكەى پيىكەھىنن. درىژى ئەم وىلايەتە ۸۹۰كىلومەترو و پانىيەكەى ۵۵ كىلومەترە. ژمارەى دانىشتوانى يەك ملپون كەسە / ۱۰۰۰۰۰۰ و خاكەكەى بەسەر چوار سنجەفدا دابەشكراوە كە سنجەفەكانى (بەسەرەو بەغداو كەركوك و سلېمانى) ۵. روبرارى دىجلەو فورات ئاوى ناوچەكە دابىن دەكەن و بەشى زورى ولاتە بەتايبەت لەرۆژئاوايدا دەشتى چۆل و لمىنە. برىكى زور بەرھەمى برنج و گەنمەشامى و كونجى وتوتن و جۆو و پەمو و خورماو ھتد تايبەت بەخۆى ھەيە. چياكانى بەشىوہى بەرراوان بە دارى بەروو داپۆشراوەو دەشتەكانىشى كە لەرۆژئاوا زۆرە روومكى شىجى ھەيەو رەگەزى جوانى ئەسپ و ئاسك و حوشترو ئازەلانى ھەك پلنگ و شىرو و رچى ھەيەو لەسەرو ھەمووشيانەو بەدوى تالانچىي.

پيپر ئەسانسى لاروس ۱۸۱۷-۱۸۷۵

canal d'Orient. En 1255, elle fut presque entièrement détruite par les Mongols, et souvent disputée ensuite par les Perses et les Ottomans.

BAGDAD (PACHALIK DE), province de l'empire ottoman, comprenant l'ancienne Babylone, une partie de l'Assyrie et de la Mésopotamie, bornée au N. par le **Kourdistan ottoman** et l'Aldgérisch, à l'E. par la Perse, au S. par le golfe Persique et à l'O. par l'Arabie. Cet evalet a 890 kil. de long sur 550 de large, et une population de 1,000,000 d'hab. ; son territoire, divisé en quatre sandjaks (**Bagdad, Bassora, Kerkouk et Saleimanieh**), est arrosé par le Tigre et l'Euphrate, qui le fertilisent dans tout leur parcours ; mais de vastes plaines sablonneuses et arides en occupent la plus grande partie, surtout à l'ouest. Il produit en quantité le riz, le maïs, le sésame, le tabac, l'orge, le chanvre, le coton, les dattes, etc. ; ses montagnes sont couvertes de vastes forêts de chênes, et son désert de l'ouest abonde en absinthe et en plantes salines ; belle race de chevaux et de chameaux ; on y rencontre des sangliers, des gazelles, des panthères, des lions, des ours, mais surtout des nuées de Bédouins pillards.

BAGE s. m. (ba-je). Hist. rel. Silence qu'observaient les mages en certaines circonstances.

BAGELAAR (Ernest-Guillaume-Jean), peintre, dessinateur (et graveur hollandais, né à Endhoven, en 1775, a gravé à l'aqua-tinta et à l'eau-forte des paysages d'après nature et quelques portraits, entre autres le sien, celui du poète Jean Second, celui du peintre H. von Brussel, etc. Il était plutôt amateur qu'artiste de profession. Ses estampes tirées à un petit

ریگاگان لهکوردستان

روژنامه‌ی (STAMBOUL) که له‌روژی هه‌ینی ریکه‌وتی ۱۴ ی نۆقه‌به‌ری ۱۸۸۴، به‌زمانی فهره‌نسی له‌شاری ئه‌سته‌مبولی پایته‌ختی ئیمپراتوری عوسمانیی چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، له لاپه‌ره‌ی یه‌که‌می خۆیدا و له‌ژێر ناوینیشانی "ریگاگان له‌کوردستان" هه‌وآلی ئه‌وه‌یداوه که سه‌روکی ئه‌ندازیارانی ویلایه‌تی بدلیس (میسته‌ر بی فیراری) به‌گه‌شتیکی پشکنین بۆ ریگاگانی هه‌ریمه‌که رویشتووه، ئه‌وه‌ی ریگه‌ی سه‌ره‌کی ترابزوون - ئه‌رزروم - بدلیس - به‌غدا ی تیدا پیدا تیده‌په‌ریت. ناوبراو پاش ئه‌وه‌ی که ۱۰ کلیمه‌تری ریگاگه‌ی به‌ره‌و پایته‌خت دیاری‌کردوه له‌ویوه سه‌ردانی سنجه‌قی سیرتی کردوه.

هه‌روه‌ها هه‌وآله‌که باسی له‌که‌می کارمه‌ندو هیواشی به‌رپوه‌چوونی ئیشه‌کان کردوه له‌و ریگایانه‌دا، به‌لام ویرای ئه‌و که‌موکورتیانه‌ش پێی وایه هه‌یشتا به‌رپوه‌چوونی کاره‌کان جیگه‌ی ره‌زامه‌ندییه‌و له‌وه‌شدا ئه‌و پیرۆزیاییه‌ی کردۆته‌ به‌لگه‌ که مسیۆنی دۆمه‌نیکانی فهره‌نسی، ده‌رمانسازه‌ پزیشکی و مه‌ده‌نیی و سه‌ربازییه‌کان، له‌و باره‌یه‌وه ئاراسته‌ی به‌رپوه‌به‌ری کاره‌گه‌شتیه‌کانی ویلایه‌ته‌که‌ی کردوه.

férés au ministère de la police.

LES ROUTES AU KURDISTAN.

M. B. Ferrari ingénieur en chef du vilayet de Bitlis, est allé en tournée d'inspection dans les districts de la province qui seront traversés par la grande route Trébizonde — Erzeroum — Bitlis — Bagdad.

Après avoir fait le piquetage d'une dizaine de kilomètres de la route dans le sancjak du chef-lieu, il se rendra dans le sancjak de Seert, où les travaux — faute de personnel — n'ont pu être confiés qu'à un conducteur sans l'assistance d'aucun piqueur.

Ajoutons à ce propos que malgré les nombreuses difficultés qui s'opposent à la marche régulière des travaux, ceux-ci sont dans un état relativement satisfaisant, et que la petite colonie européenne de Seert (mission dominicaine française, médecins et pharmaciens civils et militaires) a adressé à ce propos des remercîments écrites au directeur des travaux publics du vilayet.

CONCLUSION.

Rifki effendi, juge d'instruction près des tribunaux correctionnels de Candéré, ac-

Il
que
Bitli
et le
une
Nou
mis à
été p
heure
achev
lève
est à
trian
un a
cours
de B
façad
façad
ce qu
kurde
laque
provi
vali o
bâtiss
mekte
mudi
daner
S.
Ismaï

كوردان و هممهوندهكان

لهژیر ئهم ناونیشانهمی سهروهه، رۆژنامهی (STAMBOUL) که له رۆژی همینی ریکهوتی ۲۹ی جولای ۱۸۸۷دا، له ئهستهمیول دهرچوو، سهبارهت به شهرو کیشهی خێلهکان له کوردستان، بابهتیکي بلاوکردوتهوه و دنووسیت:

"بهگویرهی پهيامنیری سیاسی، خێله جوربهجورهکانی کوردستان بهربوونهته گیانی یهکترو کۆمهلهکوژی لیکتردهکن. له لایهکی دیکه شهوه، خێلی هممهوند بهردهوامه له ئهجامدانی بهدکاریهکانیان و هیزه چهکارهکان له مهدا بیتوانان که بیان گهرینتیهوه هۆشی خویان. خێلیکی دیکه ی کوردیی له مهلبندی وان، له کیشهو مملانییهکی کراوهدان له گهله ئه کوردانهی که له بهری قهلمهروی ولاتی فارس نیشتهجین. پهيامنیر ئهوهی زیده کردوه که بو وهستاندنی ئهم دۆخه دهبیت هیز رهوانهی ئهم مهیدانه بکرت. "

KURDES ET HAMAVENDS.

D'après la *Correspondance politique*, diverses tribus du Kardistan se battent et se massacrent ; d'autre part, les Hamavends continueraient à commettre des méfaits et la force armée serait impuissante à les mettre à la raison : une autre tribu kurde de la province de Van serait en lutte ouverte avec les Kurdes résidant sur le territoire persan. Pour faire cesser cet état de choses, ajoute la *Correspondance*, des troupes seraient expédiées sur les lieux.

Le *Tarik*, en reproduisant cet article, le fait suivre d'un démenti formel.

هه‌لکۆلین له‌کوردستان

له رۆژنامه‌ی (STAMBOUL) که له‌روژی هه‌ینی ریکه‌وتی ١٥ی مایۆی ١٨٩١دا، له ئه‌سته‌میۆل دهرچووه، له لاپه‌ره‌ی یه‌که‌میداو له‌ژێر ئه‌و ناو‌نیشانه‌ی سه‌ره‌وه نووسبوویه‌تی :

"رۆژنامه‌ی " صه‌باح " رایگه‌یاندووه که به‌رێز "کاپتن بی‌رگه‌ر" ی وابه‌سته‌ی سه‌ربازی فه‌ره‌نسی، له‌ماوه‌ی چه‌ند رۆژیکی که‌مدا هه‌له‌سه‌یت به‌ئه‌نجامدانی گه‌شتیک به‌مه‌به‌ستی هه‌لکۆلین و گه‌ران به‌دوای که‌لوپه‌لی شوینه‌وار له‌کوردستان . ئیمه‌ ریگه‌مان پێدراوه که ئه‌م هه‌وا له‌ روت بکه‌ینه‌وه ."

la legation de Turquie a Cettinje, est parti hier pour aller rejoindre son poste.

Exploration dans le Kurdistan. — Le *Sabah* a annoncé que M. le capitaine Berger attaché militaire de France, devait entreprendre, sous peu de jours, un nouveau voyage d'exploration archéologique dans le Kurdistan. Nous sommes autorisés à démentir cette nouvelle.

La section de Lefké à Bilédjik. — La Société du chemin de fer ottoman

شۆرشه‌که‌ی میرزا فهتاح و داوای خودموختاری له رۆژه‌ه‌لاتی کوردستان

رۆژنامه‌ی فهره‌نسی (LE JOURNAL DU MIDI) دا، که له‌رۆژی دووشهمه‌ی ریکه‌وتی ٥ی فبرایه‌ری ١٩٠٠دا، چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه‌و له‌لایه‌ره‌ی دوومه‌ی خۆیداو له‌ژێر ناوێشانی " شۆرش له کوردستان" دا، هه‌واییکی سه‌بارت به هه‌لگیرساندنی شۆرشیک له رۆژه‌ه‌لاتی کوردستان بلاوکردۆته‌وه، که ناوه‌نده‌که‌ی شاری سابلاغ/ مه‌هاباد ه‌و له‌ژێر رێبه‌رایه‌تی که‌سایه‌تی ناسراوی کورد میرزا فهتاح دایه. ده‌قی هه‌وله‌که به‌م شیوه‌یه‌یه:

"هه‌وله‌کان له‌سنووری ده‌وله‌تی فارسه‌وه، هه‌لگیرساندنی شۆرشیک توند له‌ئێستادا له‌کوردستان راده‌گه‌یه‌ن. ره‌وشه‌که به‌شیوه‌یه‌که، که حکومه‌تی روسیا ناچارده‌بیت هه‌یزه‌کانی ره‌وانه‌ی قه‌له‌مه‌ره‌وی ده‌وله‌تی فارس بکات بۆ پارێزگاری له‌ سنووره‌کانی. ئه‌وه کوردانی سابلاغ که ئالای شۆرشیان له‌دژی حکومه‌تی تاران به‌رزکردۆته‌وه، له‌ژێر رێبه‌رایه‌تی چوار له‌ سه‌رۆکخێله سه‌ره‌کیه‌کانی که : ئیلاخی، دیبوکری، موکری و به‌گزاده‌ن. ئه‌و چواره ئه‌مرازیکن به‌ده‌ست میرزا فهتاحه‌وه که رۆحی جولانه‌وه‌ی دژه ده‌وله‌تی فارس له کوردستان. فه‌رمانداره‌کان، تاوه‌کو ئێستا که دانیان به‌ده‌سه‌لاتی میرزا فهتاحدا ناوه، به‌لام فه‌رمانداری نوێ: مه‌نوحه‌هر موی، ئه‌وه‌ی ره‌تکردۆته‌وه. ئه‌و سزا جه‌سته‌یه‌ی که فه‌رماندار به‌سه‌ر یه‌کیک له به‌گه کورده‌کاندا سه‌پاندبووی، ته‌واوی خانه‌دانه‌کانی بیزار کردووه ئه‌وه‌ش پریشکیک بووه بۆ شۆرش. شاری ته‌بریژ که بنکه‌ی سه‌ره‌کیی نیشه‌جیبوونی فه‌رمانداره، رۆژانه بۆته شانۆیه‌کی کیشمه‌کشی خۆیناوی.

دوچار ده‌رگای دانوستان کراوه‌ته‌وه، کوردان داوای جوړیک له خودموختاری ده‌کهن. ئه‌وان خوازیاری مافی دانانی فه‌رمانداره‌کیان، ئه‌وه‌ی که شا ته‌نیا ده‌بیت په‌سه‌ندی بکات، به‌لام ئه‌م مه‌رجه به‌دلتیایه‌وه په‌سه‌ند ناکرێ و پیده‌چیت کیشمه‌کیشه‌که ئالۆزتر بێت."

sions de la partie civile les condamne en outre à 1 fr. de dommages-intérêts réclamés par M. de Solanges et à l'insertion de l'arrêt dans cinq numéros consécutifs de l'Aurore et dans dix journaux de Paris et des départements sans que les frais de chaque insertion puisse dépasser 200 fr.

LA RÉVOLUTION DANS LE KURDISTAN

Tiflis, 4 février.

Les nouvelles de la frontière persane signalent une grave révolution qui vient d'éclater dans le Kurdistan. La situation est telle que le gouvernement russe va se voir forcé de faire entrer des troupes en Perse pour garder ses propres frontières.

Ce sont les Kurdes du territoire des Sowoutch-Boulak qui ont arboré l'étendard de la révolte contre le gouvernement de Téhéran, sous la conduite des quatre chefs des principales tribus : Elkan, Debouki, Mayhour et Belsada. Tous quatre sont les instruments de l'ortemar Mirsa-Fetan qui est l'âme du mouvement anti persan dans le Kurdistan. Les gouverneurs avaient jusqu'ici reconnu l'autorité de ce dernier. Le nouveau gouverneur, prince Manoutcher-Mol, s'y refusa. Une punition corporelle qu'il fit infliger d'autre part à une des beys kurdes indisposa toute la noblesse et fut le signal de la révolte.

La ville de Tarbis, résidence du gouverneur, devint le théâtre de luttes sanglantes quotidiennes.

En dernier lieu, des négociations ont été ouvertes. Les Kurdes réclament une sorte d'autonomie, le droit de choisir leur gouvernement qui serait seulement investi par le shah ; mais cette condition ne sera certainement pas acceptée et le conflit ne peut que dégénérer.

LE LIVRE JAUNE

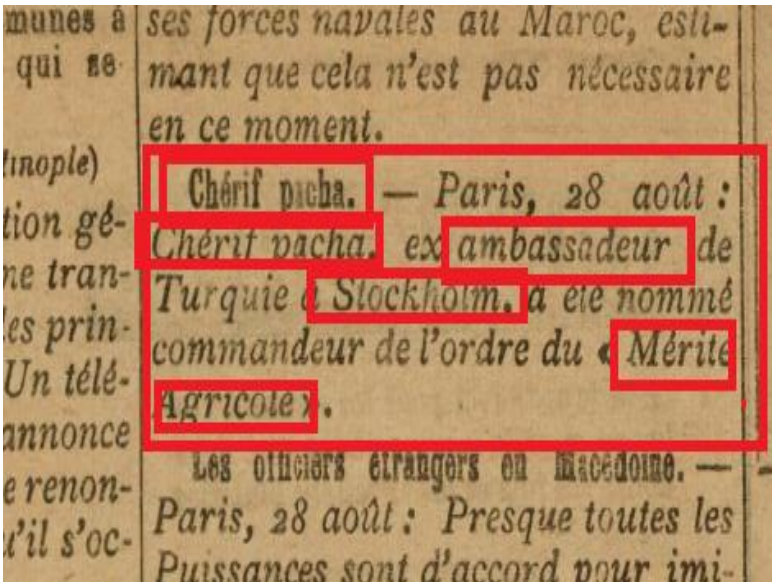
شەرىف پاشا وەرگرتنى پۈستى نوئ

رۆژنامەى (STAMBOUL) كە لەرۆژى شەممەى رىكەوتى
۲۹ى ئۆگۈستى ۱۹۰۸دا، لە ئەستەمبول دەرچوۋە، لەلاپەرەى سىيەمى
خۇيدا، ھەوالىكى بلاكردۆتەوۋە نووسىۋىيەتى:

"پارىس ، ۲۸ى ئۆگۈست

شەرىف پاشا، باليۆزى پېشۋى تۈركىي لە ستوكۆلم، كرا بە
سەر كردهى دەزگای میدالیای "شایستەيى كشتوكالىي".

شایەنى باسە ئەم دەزگایە لەبەرەتدا لەلایەن فەرەنسىيەكانەوۋە
لەسالى ۱۸۸۳دا، دامەزرابوو.

شہرئف پاشا

فهرمانی گرتنی ئیبراهیم پاشای میللی

رۆژنامه‌ی (STAMBOUL) که لەروژی شەممە‌ی ریکهوتی ۲۹ی ئۆگۆستی ۱۹۰۸دا، لە ئەستەمبول دەرچوو، لەلایەره‌ی سنییه‌می خۆیدا، هه‌والتیکی سه‌بارەت به‌ فهرمانی گرتنی سه‌روکی خێلی میللی، ئیبراهیم پاشا له‌ ستونی هه‌والتی هه‌ریمه‌کاندا، بلاوکردۆته‌وه‌و نووسیه‌تی:

" ئیبراهیم پاشای کوردیی، راگه‌یاندراره‌ که وه‌زاره‌تی ناوخۆ فهرمانی بۆ فهرمانده‌ی تیبی چواری سه‌ربه‌ سوپای (ئه‌رزنجان) دهرکردوه‌ که شه‌خسی ئیبراهیم پاشای سه‌روکی خێلی میللی قۆلبه‌ست بکات و ره‌وانه‌ی هه‌له‌بی بکات. "

duizà Alexandrie d'où il sera embarqué pour Constantinople.

Le kurd Ibrahim pacha. — On annonce que des ordres ont été donnés par le ministre de la guerre au commandant du IVe corps d'armée (Eczindian) de s'emparer de la personne d'Ibrahim pacha, chef de la tribu des Kurdes Milli et de le diriger sur Alep.

L'armée et la Constitution. — *Présentations de serment.* — Le commandant de l'armée du Yémen, Féiz pacha, et tous les officiers avec leurs troupes, se sont réunis à la

ئىبراهيم پاشاى مىللى ۱۸۴۱-۱۹۰۸

هیرشی رۆژنامهوانیی بۆ سەر کوردو بیرخهروهی بابی عالی

ههروهها لهههمان ژمارهی رۆژنامهی (STAMBOUL) که لهروژی شههمهی ریکهوتی ۲۹ی ئوگۆستی ۱۹۰۸دا، لهئهستهمیول دهرچوو، لهلاپهرهی یهکهمی خۆیدا، ههوالئیکی سهبارهت به هیرشی چهند وتاریکی رۆژنامهی (حوریهت) بۆ سەر کورد کردوو ههلوئستی بابی عالیشی لهو رووه خستۆتهبهر چاو و لهژیر ناونیشانی " رۆژنامهوانیی تورکیی " نووسیویهتی:

"رۆژنامهی حوریهت لهدوو دانه لهژمارهکانی کۆتاییدا، دوو وتاری بلاوکردۆتهوه، یهکهمیان بهناونیشانی: بۆ سهروک وهزیران، دوومهیش بهناونیشانی: کوردو فهوجهکانی حهمیدییه له ئاسیای بچووک".

لهبیرخهروهیهکی فهرمییدا که بۆ رۆژنامهکان نیردراوه، بابی عالی داخ و بیزاریی قوولی خوی بۆ ئهم جوره بلاوکراوانه دهردهبریت که لهههموو بنهمایهک دامالراوه ههر هیرشئیکی تونده بۆ سەر رهگهزیک که له ئیمپراتورییهتهکهدا دهژی و ههمان مافی یهکسانی وهک ئهوانی دیکهی ههیه.

ویرای ئهوهش، حالی حازر هیچ رووداو و هۆکارئیک نییه که بووبئته هوی ئالۆزاندنی ئارامیی گشتیی لهو ههریمانهی که کوردی تیدا نیشهجین.

ئاگادارییه فهرمییهکه بهوه کۆتایی دئیت که ئهم جوره بلاوکراوانه لهگهڵ ئهو سیاسهتانهدا پنچهوانهیه که حکومهت پهیرهوی لیدهکات."

ques. Le conseil des ministres a décidé que cette somme sera payée par le ministère des finances. Cette décision qui sera plus tard soumise à l'approbation du Parlement, a été déjà communiquée au Malié.

La presse turque. — Un blâme. — Le *Fezli Huriyet* avait dans deux de ses derniers numéros, publié deux articles le premier ayant pour titre : *Az Grana* *nézirat* et le second : *Les Kurdes et les régiments Hamidié en Asie Mineure*.

Dans une note officielle communiquée aux journaux d'outre pont, la Sublime Porte exprime ses plus vifs regrets pour ces sortes de publications, dénuées du reste de tout fondement, et qui constituent une attaque violente contre l'une des races vivant dans l'empire, race qui a le même droit d'égalité que les autres. A l'heure qu'il est d'ailleurs aucun fait de nature à troubler l'ordre public n'est à relever dans les provinces habitées par les Kurdes. L'avis officiel termine en disant que ces sortes de publications sont contraires à la ligne de conduite adoptée par le gouvernement.

Ministère des travaux publics. — Le poste de sous secrétaire d'Etat au ministère

لهبارهی لیبوردنهکوه. کوردستان چییه؟

لهژیر ئەم ناونیشانهی سهرمه‌دا، رۆژنامهی (STAMBOUL) که له‌روژی دووشهمه‌ی ریکه‌وتی ۱۶ی ئوگۆستی ۱۹۰۹دا، له ئەسته‌مبول دهرچوو، بابەتیکى بلاوکردۆته‌وه و باسی گفئوگۆی پارله‌مانتارانى عوسمانی ده‌کات سه‌بارت به هه‌ندیک له‌کیشه‌کانى نیو ده‌وله‌تى عوسمانى له‌پاش کو‌ده‌تاکه‌ی ئیتحاد و ته‌ره‌قییداو له‌وانه‌ش بریاریک که ده‌بوو به‌ناوی لیبوردنه‌وه له‌و تاوانانه‌ی پێش ۲۳ی جولای ۱۹۰۸ه‌وه، له‌لایه‌ن لیژنه‌یه‌کی تایبه‌ته‌وه سه‌بارت به کوردستان دهر بچیت.

یه‌کێک له‌وانه که حافیز ئیبراهیمه، دهر فته‌که‌ی قوزتۆته‌وه بۆئه‌وه‌ی له‌باره‌ی ئەو باب‌ه‌ته‌وه قسه‌ بکات که تایبه‌ته به‌میسۆپۆتامیا، کاتیک لیژنه‌که راپۆرتی خۆی له‌باره‌ی ئەو بریاره‌وه خسته‌به‌رده‌ست که تایبه‌ت به‌ لیبوردن له‌ تاوانکاره‌کانى کوردستان و وتی که له‌م و لاته پر ئالۆزیبانه‌دا کاتیک یه‌کێک تاوانى کوشتنیک نه‌جامده‌دات، ئەوه راوه‌دووی خێله‌که‌ی دهنریت، ئەوه‌ش وا ده‌کات که ته‌واوی خێله‌که‌ی په‌نا بۆ چیاکان به‌رن له‌ترسى په‌لامار و هیرشى ده‌سه‌لات. ژماره‌ی له‌یاساده‌رچووان و پینشیلکردنى یاسا زیده‌تر بیت، ئەوانه‌ی پبویسته که لیخۆشبوونیان بۆ دهر بچیت و و لات له‌ کاره‌کانیان سوود وهر بگریت، هه‌ر بۆیه لیژنه‌که پشتگیرى ئەو بریارى لیبوردنه‌ ده‌کات سه‌بارت به تاوانه‌کانى پێش ۲۳ی جولای ۱۹۰۸ه‌وه.

ئهمیستا که ئەم لیبوردنه‌ دراوه، لیكدانه‌وه‌که‌ی كه‌مێك سه‌خته، چونکه ناوی کوردستان له‌ فرمانه‌که‌دا هاتوووه و ه‌زاره‌تى دادیش ده‌یه‌ویت به‌ته‌واوته‌ی ئەو دابه‌شبوونه ئیداریه‌ بزانیت که ئەم چه‌مه‌که‌ی به‌سه‌ردا دابه‌شده‌بیت. چونکه نوینهرانى ناوچه‌ بیابانیه‌کانى وه‌ک سوریا و عه‌ره‌به‌ستان که دۆخیکى هاوشیوه‌ی وه‌ک کوردستانیان هه‌یه داوا ده‌کهن فرمانه‌که‌ ئه‌وانیش بگریته‌وه له‌ بریاره‌ به‌هه‌ره وهر بگرن.

cette aussi injurieuse appréciation.

A propos de grâces. — Qu'est-ce que le Kurdistan ?

Le même **Hafiz Ibrahim** a trouvé moyen d'intervenir dans une question qui intéresse la... région mésopotamienne. « Nous aussi ! » a-t-il réclamé, quand la commission qui avait à examiner la proposition d'amnistie régionale pour les criminels du Kurdistan eut présenté son rapport concluant à l'octroi de cette grâce. Il paraît que dans ces contrées troublées, lorsqu'il se commet un meurtre, on poursuit toute la tribu à laquelle appartient le meurtrier, ce qui obligerait quantité de gens à prendre la montagne pour se soustraire aux atteintes de l'autorité. Il y aurait ainsi un grand nombre de personnes en contravention avec la loi et auxquelles il faudrait donner les moyens de rentrer chez elles pour faire profiter le pays de leur labeur. Pour cela, la commission se prononce pour une amnistie en ce qui concerne les délits antérieurs au 23 juillet 1908.

Or, cette grâce est accordée. Malheureusement, l'interprétation en est un peu malaisée. Il est parlé du **Kurdistan** dans le décret, et le ministère de la justice voudrait savoir exactement quelles sont les divisions administratives qui rentrent dans cette appellation de Kurdistan.

Comme si le problème n'était pas embarrassant en lui-même, voici que les représentants de la région du désert et de la Syrie réclament le même avantage pour l'Arabistan, qui présenterait sous ce rapport une analogie parfaite avec le Kurdistan. Voilà la Chambre avec une nouvelle délimitation sur les bras !

Mais Hafiz Ibrahim est un malin. Il n'a pas fait usage de terme général pour exiger le même traitement : il a énuméré des vilayets, dont celui de Schkodra.

L'assemblée a confié à sa commission judiciaire le soin de se tirer d'affaire.

Le mouvement des impôts

Cette loi est venue à la Chambre, retour du Sénat. Elle a été approuvée avec les modifications qu'elle y a subies.

Au cours de la discussion, Talaat bey (Angora) a fait l'apologie du pay-an turc.

Comme on paraissait préconiser une adaptation du système d'imposition selon le milieu, il s'est récrié :

— Notre population manque peut-être d'éducation, mais elle ne saurait lui con-

après
immig
nation
autorit
Les
tallés
crédit
pour c

La C
cussion
emplo
l'Etat,
main,
nelle,
bilité
bien d
que la
jusqu'i
Nou
loi. En
ficieron
d'éparg
cipalité
pour le
ver en
passé

des rel
des pe
rétroac
néficia
scanda

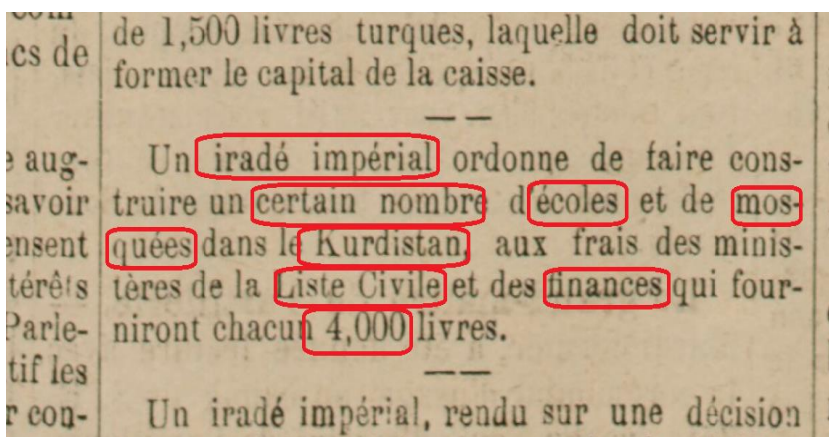
Au c
Fehmi
nope, a
quasim
tile d'a
chacun
avenir
pour le

On r
naturel
Sidki b
au min
simple
des ret
ligieux

Une
du Sén
qu'il y
sa coin
de la C
plus a
piastre
sénateu
il n'au
ces det
Cette

دامه‌زاندنی قوتابخانه و مزگهوت له کوردستان

روژنامه‌ی (STAMBOUL) که له‌روژی هه‌ینی ریکه‌وتی ۱۸ ی سینیته‌مبهری ۱۸۹۱دا، له نه‌سته‌میول دهرچووه، له‌لایه‌ره‌ی دووهمییدا هه‌والی ئیراده‌یه‌کی سولتانی ئیمپراتوری بلاوکردوته‌وه که فه‌رمانی به دامه‌زاندنی ژماره‌یه‌کی دیارییکراو له قوتابخانه و مزگهوت له‌کوردستان کردووه، خه‌رجی ئه‌و کاره‌ش بکه‌وتیه هه‌ر یه‌ک له وه‌زاره‌تی خزه‌تگوزاری و وه‌زاره‌تی دارایی و هه‌ریه‌که‌یان ۴۰۰۰ لی‌ره بۆ ئه‌و کاره ته‌رخان بکه‌ن.

شەریف پاشا لە لیستی لیخۆشبوونی ئیمپراتۆرییدا

رۆژنامەی (STAMBOUL) کە لەروژی پینجشەممەیی ریکەوتی ۱ی ئۆگۆستی ۱۹۱۲دا، لە ئەستەمبول دەرچوو، لەلایەری دووهمی خۆیداو لەژێر ناوینسانی " لیخۆشبوونی ئیمپراتۆریی " دا، ناوی ھەموو ئەو بەرپرس و کاربەدەستە بالایانە دەولەتی عوسمانیی بلاوکردۆتەوہ کە لەسەردەمی سولتان عەبدولھەمیددا لەناوہو دەرہوہی ئیمپراتۆریی عوسمانیی ئەرک و بەرپرسیاریتی گەورەیان ھەبووہو فەرمانی لیخۆشبوونی سولتانی دەیانگریتەوہ، کە بە رەزاپاشای وەزیری حەریبە دەستپێدەکات و بە شەریف پاشای خەندان کۆتایی دێت کە وەزیری تورکیای پێشوو بووہ لە ستوگۆلم لە سوید. ھەرہوہا لیستەکە ناوی بەحری بەگیشی تێدایە کە فەرماندەیی گشتی بووہ لە پیرە لە ئەستەمبول.

بەگوێرەیی فەرمانی لیخۆشبوونەکە وەک لیستیک پێشکەشی کۆشکی سولتانی کراوہو سولتانیش ئەری کردوہ، ھەرہوہا لەلایەن وەزارەتی ناوہوہو دەرہوہش راگیەندراوہ، کە ھەموو ئەوانەیی لیخۆشبوونەکە دەیانگریتەوہ با چاوەرایی ئەوہ نەکەن کە پلەو پۆستەمەدەنی و سەربازییەکانیشیان وەرگرنەوہ، چونکە لیخۆشبوونەکە نایگریتەوہ.

at contre
le l'ano-
gouver-
ne façon
avait eu
issoude
ecours à
cette il-
nent son
liées ou
vraie ou

membres
à l'horiz-
des me-
ns de sa-
hambre,
est d'au-
is long
e d'ex-
chelle et
us l'ap-
nts... Si
drement
esprit de
de ses
qui ont
ouement
pouvoir
es, nous
ndu sin-
uver du
usement
d'hom-
empêche
r. »

on elle-
nsi :
as adres-
cherché,
n'émane
lle, et en-
e par le
proposi-
ccessive-

er, tout
ambre a
s baïon-
le pays
lections.
part de
la légi-
xigences
es en-
ous une
és. Sup-
ralement
ure sera
ntenant,
es chefs
tre eux,
importe
olutisme

ne la dis-

de camp du Sultan déchu et fils de Kiamil pacha, président du conseil d'Etat; Djémal (pacha) effendi, ancien premier aide de camp du grand-vézirat; Réfik (pacha) effendi, ancien procureur impérial au conseil de guerre permanent et frère de feu Redvan pacha.

Kénan (pacha) effendi, ancien aide de camp particulier d'Abdul-Hamid; Riza (pacha) effendi, ancien directeur de l'Académie de guerre de Pancaldi; Mehmed (pacha) effendi, ancien commandant de la gendarmerie de Chichi; Bahri (pacha) effendi, ancien vali d'Adana, ancien gouverneur de Péra; l'ex-maréchal Cheyke (pacha) effendi, commandant de la garde d'Abdul-Hamid; Ahmed Afif (pacha) effendi, ancien chef de l'intendance générale; Hamdi effendi, ancien ministre de la police, ancien gouverneur de Péra; Fuad bey, ancien vali de Gastamoni, ancien mustéchar de l'intérieur; Andon effendi Keutchéoghloù; Nazif Sourouri bey, ancien conseiller d'Etat; Moukhtar bey, ancien conseiller d'Etat, fils du cheikh-ul-islam Djémaleddine effendi; Vassef (pacha) effendi, ancien gouverneur de Béchiktache; Riza (pacha) effendi, ancien gouverneur du palais de Top-Capou; Réchid (pacha) effendi, ancien préfet de la ville.

Tahsin (pacha) effendi, ancien premier secrétaire d'Abdul-Hamid; Memdouh (pacha) effendi, ancien ministre de l'intérieur; Raghib (pacha) effendi ancien 2me chambellan; Izzet (pacha) effendi, ancien 2me secrétaire du sultan déchu; Muuir (pacha) effendi, ancien ambassadeur à Paris; Sélim Meihamé (pacha) effendi, ancien ministre de l'agriculture; Faik bey, ancien chambellan; Mehmed Ali effendi, ancien ambassadeur à Washington et fils d'Izzet pacha; Djélal (pacha) effendi, ancien ministre de la marine; Mehmed Ali bey, ancien vali de Beyrouth, ancien mustéchar à la douane; Khalis effendi, ancien mustéchar de la liste civile; Husni pacha, ancien commandant de Zindirli-Couyou; Ali Kémal bey, ancien rédacteur en chef de l'*Isdam*; Chérif (pacha) bey, ancien ministre de Turquie à Stockholm, etc. etc.

Le ministère de l'intérieur et le ministère des affaires étrangères ont annoncé hier aux gouverneurs généraux et aux ambassadeurs ottomans à l'étranger la promulgation de l'amnistie. La liste des grâciés leur a été également communiquée.

Nos confrères turcs ne disent pas si l'amnistie comprend aussi, pour les grâciés, la réintégration dans leur grade, civil ou militaire.

La Ville.

ative
laient
imités
raient
au cu-
mes,
L'h
saccag
fruit,
Tro
domn
gâts
mes.
ties
tout
La va
où se
l'imp
attein
La
au d
d'hui
plus
vents
Le
ceux
saten
le sor
rebâ
gênd
tigue
femm
Ag
son t
parm
par h
curen
de l'
biens
popul
multi
couve
Gej
teurs
1588,
au be
sion.
été ti
muni
vent
teres
quai
redot
Ce
autor
ut-m
ress
l'arch
duqu
triarc
Ag
des p
veau
derni
Qu
relev

کوردستان پښوونکی به کارمندی مه‌دنه‌نی چاپوک و شایسته‌و ده‌ستپاک و دل‌سۆزه نه‌ک بیکاره‌و پاتال

رۆژنامه‌ی (STAMBOUL) که له‌رۆژی چوارشه‌مه‌ی ریکه‌وتی ۳ ی جولای ۱۹۱۲ دا، له‌ئه‌سته‌مبول ده‌رچوو، له‌لایه‌ره‌ی یه‌که‌می خۆیداو له‌ژیر ناوینشانی " له‌رۆژه‌لاتی ئه‌نه‌دۆل" دا، هه‌واییکی بلاوکر دۆتوه که ئه‌مه ده‌قه‌که‌یه‌تی:

"په‌یامنیری (نیقتیحام) له‌ئاسیای بچوک، له‌ ۸ ی مایۆدا، نووسیه‌تی که دانیشتوانی گونده‌کانی ئه‌نه‌دۆل به‌ قوولی له‌وه‌ بیزاره‌ تورهن که ئه‌نجامه‌رانی تاوانه‌کانی ئه‌و دوایه‌ ده‌ستگیرنه‌کراون و حکومه‌ت ریگه‌ی به‌ فرۆشتنی ئه‌و دانه‌وێله‌یه‌ به‌ خه‌کی گونده‌کان داوه که له‌ئاشه‌کانی "کۆنیفیک" دزراون.

ئه‌رمه‌نیه‌کان به‌شیه‌یه‌کی تایبه‌ت له‌ کوشتنی "کازانجیان کاربیت" له‌ کۆفینیک تورهن، پیاویکی ته‌مه‌ن ۶۰ سالان که له‌کێلگه‌که‌ی خۆی کاری کردوه. ئه‌وان هێشتا له‌ژیر کاریگه‌ری ئه‌و دۆخه‌ بیزاریه‌شدان، که‌چی ئه‌رمه‌نه‌کان له‌ حزوری شیخ ئیبراهیمی فه‌رمانداردا، سوکایه‌تیان پیکراوه.

پاش ئه‌م رووداوانه‌ش، ئاشته‌وایی و هێوریه‌ی له‌نیوان کوردو ئه‌رمه‌نه‌کاندا، ده‌ستی به‌ ده‌رکه‌وتن کردوه‌و ئه‌وان له‌و کاته‌وه‌ی که ده‌ستور راگه‌یه‌ندراوه، هه‌روه‌ک برا له‌گه‌ل یه‌کتر ده‌ژین.

یه‌ک له‌پښوونیه‌ بنه‌ره‌تیه‌کان بۆ کوردستان ئه‌وه‌یه که ناوچه‌کانی به‌ کارمندی مه‌دنه‌نی چاپوک و شایسته‌و ده‌ستپاک و دل‌سۆز بسپێردرین، له‌کاتی‌که‌دا ئیستا که کوردستان په‌ناگایه‌که‌ بۆ کارمندی بیکاره‌و پاتال. پښوونیه‌ لیژنه‌یه‌ک بۆ ریفۆرم ره‌وانه‌بکریت ئه‌گه‌ره‌کو بمانه‌ویت خۆمان له‌ره‌وشیکی وادا نه‌بینینه‌وه که چاره‌سه‌رکردنی سه‌خت بێت. کاتی ئه‌وه‌ هاتوه‌ که دانیشتوانی کوردستان سوود له‌لایه‌نه‌ به‌سووده‌کانی ده‌ستور وه‌رگرن.

ئەمەروكە پربايەختەرىن پەرس بريتتیه لەپەرسى زەوى، دەسەلاتداران
رۆژانە ۳۰ بۆ ۴۰ عەرزو حالىيان سەبارەت بە پەرسى زەوى پىدەگات.
ئەو داواكارىيانە لەم دائىرە بۆ ئەو دائىرە خولدهخوات بىئەوهى هېچ
بەواداچوونىكى بۆ بکەرىت. زۆربەى تاوانەکان لەم پەرسە ديارەوه
سەرچاوەدەگرن کە مایەى کىشەو نيزاعە.

پىکدادانىک لەنزىک چىای ئارارات لە نىوان کوپەر حەسۆى
جەردەو تىپىكى ژاندارمە روویداو و یەکىک لە جەردەکان کە تەفەنگى
ماوزەرى پى بوو، قۆلبەستکراو. ئەوانى دیکەش هەلاتوون."

Stations et

que, sonna
venant avec
ienne adop-
les tram-
ains de fer
alheureuse-
ubliques ne
uer l'heure
de voulue,
les différen-
bon quart

ison de ne
que le cou-
pour les Eu-
nsi des che-
occuper de

confrère se
t-êre peut-
moyen pra-
régler les
e.
palité dotât
un excellent
eur des hor-
sciencieuses
s doute assez
guilles d'ac-

FRANÇAISE

54 ; Ernest
Jules Faure
toine 100 ;
Augier piias.
54 ; Hippo-
216 ; Dr de
e pist. 108 ;

é des Routes
Barriquaud
Pierre 10 ;
dot 10 ; Mar-
2 ; Hatallian
Aephoff 5 ;
ascalidès 8 ;
5 ; Brison 8 ;

35.44.

VILLE DÉVASTÉE AU CANADA

Winnipeg, 2 juillet. — Un cyclone a dévasté le 1er juillet la ville de Réjina, chef-lieu de la province de Saa-Katchavan. Il a duré trois minutes et a exercé de terribles ravages. De nombreux édifices publics, des églises, des entrepôts de blé sont détruits, ainsi que beaucoup d'édifices privés. Il y a 50 morts et 200 blessés. 3.000 personnes sont sans abri. On évalue les dégâts à 11 millions. — (Ag. Ot.)

EN ANATOLIE ORIENTALE

Le correspondant de l'*Iktikam* en Asie-Mineure écrit à la date du 28 mai que la population des villages d'Anatolie est vivement impressionnée de voir que les auteurs des crimes récemment commis ne sont pas arrêtés et que le gouvernement a permis de vendre aux villageois les céréales volées des moulins de Kovanovik. Les arméniens surtout se sont irrités avec raison à la suite de l'assassinat à Kovanik de Kazandjian Garabet, un homme âgé de 60 ans qui travaillait dans son champ. Sous le coup de cette impression, les arméniens ont invectivé, en présence du gouverneur, le cheikh Ibrahim. A la suite de ces incidents un refroidissement commence à se manifester entre les kurdes et les arméniens qui vivaient cependant en frères depuis la proclamation de la Constitution.

Une des nécessités primordiales pour le Kurdistan est de doter ces régions de fonctionnaires actifs, capables et honnêtes. Tandis qu'actuellement le Kurdistan est le lieu de refuge de sinécures. Il faut envoyer une commission de réformes, si on ne veut pas se trouver en présence de nouvelles complications qui seraient difficiles à aplanir. Il est temps de faire profiter les habitants du Kurdistan des bienfaits de la Constitu-

tion. La question la plus vitale est celle des terres. Les autorités reçoivent journellement plus de 30 à 40 requêtes pour une question de terrain. Ces requêtes ne font que circuler de bureau en bureau sans recevoir une suite quelconque. La plupart des crimes ont pour origine cette fameuse question en litige. La population commence à se désespérer.

Une rencontre est survenue aux environs du mont Ararat, entre le brigand Kior Hasso et un détachement de gendarmerie. Un des brigands a été arrêté avec son fusil mauser russe ; les autres ont pris la fuite.

Péra, bassade sur le b de Cons passé 23 formati significa raisons ayant e possesli tivement mois ou

On venue et l'im ont ét gneusc ment p

Les sont d nation vertu du riz duits c croire transm culier par l' plainte poser Hanef Izzet p mée d envoi him, s gères, Izzet p chose.

L'er chez S directi Yémet Noti l'exodi

LES

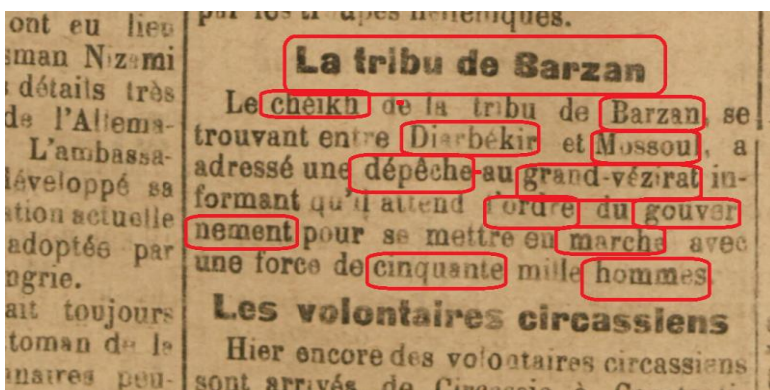
Le 2 dience comité rallah, délégu présent Liban. L'un tions comme

نامادهیی خێلی بارزان بۆ بهشداریی لهجەنگی بهلقاندا

پاش ههنگیرساندنی جهنگی بهلقانی یهكهم لهنیوان ئیمپراتوریی عوسمانیی و ولاتانی هاوپهیمانی بهلقان له ئۆکتۆبهری ۱۹۱۲دا، شیخ عهوبدولسهلامی بارزانی نامادهیی خۆی بۆ بهشداریی لهو جهنگه و یارمهتیدانی دهولەتی عوسمانیی دژی ولاتانی بهلقان راگیاندا. رۆژنامهی (STAMBOUL) كه له رۆژی ههینی ریکهوتی ۲۹ ی ئۆقهمبهری ۱۹۱۲دا، له ئهسته مبول دهرچووه، له لاپه ره ی یهكهمی خۆیدا له ژیر ناوینشانی " خێلی بارزان " دا نووسیویهتی :

" شیخی خێلی بارزان كه لهنیوان دیاربهكرو موسڵدايه، پهيامیکی ناردووه بۆ سهروك وهزیران و پێی راگیاندووه كه چاوهروانی فرمانی حكومهته بۆئهو ی بهخۆی و ههیزیکی پهنجا ههزار كهسیوه بكهوتنه ی. "

پرسیار ئهوهیه: ئهگەر لهم شه ره گهورهیهدا، ئهم پهنجا ههزار چهكداره بۆ دامه راندنی دهولەتیک لهكوردستان بهكار بهینرایه دهبوو دهستكهوتی نهبووايه؟!

تیرۆر له بدلیس

لهژیر ئهم ناونیشانهی سهروهه دا، رۆژنامهی (STAMBOUL) که له رۆژی دووشهمهه ریکهوتی ۱۲ی مایۆ ۱۹۱۳دا، له ئهسته مبول دهرچووه، بابهتیکى بلاوکردوتهوه، تیايدا باسى چهند نامهیهک دهکات که له بدلیسهوه بۆ پارتریارکی ئهرمه نیی نیردراوه، یهک لهو نامانه له ۷ی مایۆدا، نووسهرهکهی که سیکه بهناوی "ئوهانس" ههر له رۆژهدا له گوندی "باست" که ۴ کاتژمیر له شاری بدلیسهوه دووره. نامه ی دووهمیش که میژووی رۆژی پێشووی پێوه به باس له رووداوی کوشتن و تالانی دهکات له ناچهکانی سیرت و موک و هیزام و بهشیهیهکی سیستماتیک ریگا له ئهرمه نییهکان دهگیریت بچنه سهر کێلگه و مهزراکانیان. نامه ی سێهه میس له سیرتهوهیه، باس لهوه دهکات که ئازهلێ بارهه لگر له گوندهکانی گاهی و بالکتی براون و پیاویکیش ههیه که ناوی "جه میل گوپهان"ه داوای پاره له کریستیانیهکان دهکات و دۆخیکى دژوار لهو ناوچانه دروستبوون.

ههروهها لهم بابهتهدا، ههوالی چالاکی و جموجۆلی بهدرخانیهکانیش له کوردستان بلاوکره وههوه هاتوه که:

"حوسین پاشای برای عهدولر هزاق، کهمیک پینش ئهجامدانی ههلبزار دهنهکانی ئه دواییه، چۆته سیرت تاوهکو خوی وهک کاندید پێشکesh بکات. پاش ئهوهی نازم بهگ توانویهتی لهوی زۆرینهی دهنگهکان بهنییت، حوسین پاشا دهبوو له سیرت دوور بکهوئتهوه تاوهکو خوی له راوه دنانی حکومهتی سهربازیی بپاریزیت. هه ربویه ماوهیهک پهنا ی بردۆته بهر سهید عهلی له هیزان. پاشان به هاوکاری عهدولر هزاقی برای، به پاساوی لامهر کهزی، توانای خوی چر کردۆتهوه بۆ به دهسته نیانی سهربه خویی بۆ کوردستان."

ههر به گۆیره ی رۆژنامه که: "حوسین پاشا، دهستی کردوه به سهردانی بهردهوام بۆ بۆ سیرت و جزیره و نهسیین و میدیات و

خەریکی ھاتوچۆیە بۆ بلاوکردنەوی پرۆپاگەندە لەنیو خێلە کوردییەکان تاومکو متمانەیی پێ بکەن. ئەو لە بۆتان و میدیات و گارزان و بوقاری، چەندین گەنجی چەکدارکردوو، لەکاتی کدا کامیل بەگی برای ھناوچەیی ماردین و باشقەلا دەگەریت و دەیەوئیت ھەماھەنگیی لەنیوان خێلەکان و ئاغا کوردەکاندا پیکبەننیت کە لەناوچەیی دیار بەکردان، ھەتاوھکو سنوری ولاتی فارس و لەجەزیرەوھ بۆ وان.

دەوروبەر و دەستوپنومندەکەیی حوسین پاشا، داوایان لە ھەزرانی ناوخوا کردوو کە ناوبراو وەک موئەسسەریف دابمەزرینی. "

quelques années et à qui il avait distribué des terres dont ils pouvaient devenir possesseurs légitimes après un certain nombre d'années de culture ou de paiement d'annuités limitées, il fait ressortir aussi qu'il serait souverainement injuste de les priver des champs à la culture desquels ils ont consacré tant de peines et d'argent.

EN ASIE-MINEURE

Un nouvel assassinat à Bitlis

Une dépêche parvenue de Bitlis au patriarchat arménien, en date du 7 mai, annonce que le jour même, à l'occasion de l'arrivée du nouveau vali, on a assassiné — en holocauste dit la dépêche — le nommé Ohannes du village de Bast, à 4 heures de distance de la ville.

Une autre dépêche, datée de la veille, dit que, suivant des nouvelles parvenues de Seerd, Mouch et Hizam, les assassinats et pillages continuent dans ces localités, systématiquement. On empêche les malheureux arméniens de se rendre à leurs champs pour les ensemençer.

Une troisième dépêche, celle-ci de Seerd, annonce qu'on vient d'enlever les animaux de labour des villages de Ghaf et Bakéti. Le nommé Djémil de Guïhan réclame des chrétiens trente livres. La situation devient de plus en plus intenable.

L'Azadamart a reçu de Seerd les informations suivantes sur l'activité déployée par les Bédérhans dans le Kurdistan :

Husséin pacha, frère d'Adul-Razak, s'était rendu à Seerd quelque peu avant, les dernières élections législatives, pour y poser sa candidature. Nazim bey ayant réuni la majorité des suffrages Husséin pacha dut s'éloigner de Seerd pour échapper aux poursuites dont il était l'objet de la part du gouvernement militaire. Il s'était réfugié pendant quelque temps à Hizan chez Séid Ali. Plus tard, secondé par son frère Abdul-Razak il a concentré ses efforts à l'obtention de l'indépendance du Kurdistan, sous prétexte de décentralisation.

Promtant aussi de l'insouciance du gouvernement les deux frères ont commencé à fomenter des troubles par atteindre leur but.

Husséin pacha commença par faire des visites fréquentes à Séerd et des tournées à Djéziré, Nissibine et Midiat pour faire de la propagande parmi les tribus kurdes jouissant de sa confiance. Il a armé des centaines de jeunes gens kurdes à Bohtan, Midiat, Gharzan et Buvari, tandis que son frère Kiamil bey, faisait une tournée dans la région de Mardine, à Bach-kalé, et travaillait à établir une entente entre les tribus et aghas kurdes se trouvant dans les régions de Diarbékir jusqu'à la frontière persane et de Djezira à Van, l'entourage de Husséin pacha a demandé par dépêche au ministère de l'intérieur, sa nomination comme mutessarif.

« Éperdument, j'ai quelque chose à vous dire... »

— Eh ! allons donc ! » murmure M. d'Horty entre ses dents.

Comme Alain de Stenax se dispose à

محیدین بهگ رابهریکی پهروهدهیی دلسۆز له‌دیاربهرهوه: ژن بناغهی مرقایه‌تیی و شارستانییه‌ته

روژنامه‌ی (STAMBOUL) که له‌روژی دوشه‌ممهی ریکه‌وتی ۲۷ی یه‌نایه‌ری ۱۹۱۳دا، چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، له‌لایه‌ره‌ی دوومه‌بییدا و له‌باسی هه‌ریمه‌کان و له‌ژیر ناو‌نیشانی "له‌دیاربهره‌کر" هه‌والی دور رووداوی له‌دیاربهره‌وه‌و به‌هۆی نامه‌ی په‌یام‌نێری تایبه‌تی روژنامه‌که‌وه له‌ ۸ی یه‌نایه‌ری ۱۹۱۳دا، بو‌ راگواستووین، که له‌یه‌که‌میاندا باس له‌رووداوی نارده‌ی هیزو په‌مالاری خێلی عه‌ره‌بی شه‌مه‌ر ده‌کات بو‌ ناوچه‌که‌و دوومه‌یشیان باس له‌ که‌سایه‌تییه‌کی په‌روه‌ده‌یی ده‌کات به‌ناوی "محیدین بهگ" که به‌ناه‌نگیگی جه‌ماوه‌ریی و به‌یۆنه‌ی گواستنه‌وه‌یه له‌په‌روه‌ده‌ی دیاربهره‌وه‌ بو‌ دیشمه‌ق ریزی لێگیراوه‌و خواحافیزی لێکراوه‌.

سه‌باره‌ت به‌هه‌والی یه‌که‌م هاتوه‌:

"پاش نارده‌ی هیزیکی سواره بو‌ مه‌یدانی جه‌نگ له‌ نزیک ماردین که ۱۸ کاتر‌میر له‌ ویلایه‌ته‌که‌مانه‌وه‌ دووره، خێلی به‌هیزی شه‌مه‌ر هه‌یچ کات له‌هه‌یزشکرده‌نه‌ سه‌ر مو‌لکه‌ تایبه‌ته‌ جو‌ربه‌جو‌ره‌کان و په‌لاماردانی گونده‌کانی ده‌وروه‌ر نه‌وه‌ستان. به‌راستی، ئه‌م ره‌وشه‌ کاریگه‌ری له‌سه‌ر حکومه‌تی خو‌مالی ناوچه‌که‌ کردوه، که هه‌ره‌شه‌یه‌که‌ نه‌گه‌ری ئه‌وه‌ی هه‌یه‌ به‌هه‌موو ناوچه‌کانی دیکه‌ کوردستاندا بلاوبه‌بته‌وه‌. چونکه‌ خه‌له‌کانی دیکه‌ش به‌ره‌و ئه‌وه‌ ده‌چن بو‌روژین و به‌وه‌ش به‌زووی پێکدادانی خویناوی له‌خوینان روودهدات.

له‌په‌یناو گیرانه‌وه‌ی نهم و راوه‌دونانی باندی جه‌رده‌کان، هیزیکی نو‌یی ژاندارمه‌ری له‌ ۲۰۰ پیاوی به‌هه‌یز پێکهاتوه‌وه، ئه‌م پیاوانه‌ له‌نێو به‌هه‌یزترین پیاوه‌کانی ویلایه‌ته‌که‌و ناوچه‌کانی ده‌رووبه‌ری کوکراونه‌ته‌وه‌و ئه‌رکدارکراون. پیاوه‌کانی پێشووی ژاندارمه‌ریش خانه‌نشین کراون. پیاوانی هه‌زه‌ نو‌ییه‌که‌ وێرای ئه‌وه‌ی که‌ خاوه‌ن

تەندروسىيەكى باش و بويرىيەكەى نەدىتراون، ئەوان بەشپوھى سەربازى رىكرخاون و موچەكەشيان دوو ھىندەيە.

ناوندى سەرەكى ئىستاگەى ئەوان لە " شارويران "ە، پىدەچىت ئەم ناوچەيە زياتر لەلایەن خىلەكانەو ھىرشى بكرىتەسەر. ئىمە دەزانين كە ويران شەھر پىشتەر ناوندى چالاكى ئىبراھىم پاشاى سەرۆكى بەناوبانگى خىلى مىللىي بوو. كۆمىسيۆنىكىش لە رىشسپىيانى دانىشتوى ناوچەكە بو سەرۆكارىي بەكارھىنانى ئەسپەكان پىكھىنراوو پىاوانى ژاندارمەرىش ناوى "چۆل موھافىز / پارىزەرانى دەشت" يان لىنراو.

تەنانەت پاش گەرانەو تىپى ھىزە سوارەكەش، ئەم ھىزە نوپە ھەر دەمىنپتەو، حكومەتى لوكالى برىارىداو كە ئەمانە وەك دەستەو مەفەرەزى بزۆز بو راوهدونانى تاقمى جەردەكان بەكارپەھىنپت، ھەر وەك ئەوھى لەھەر شوپنىكى دىكە دەكرىت.

سەبارەت بە ھەوالى دووھمىش كە پەيامننرى رۆژنامەكە ناردووپەتى نووسراو:

"دىارىەكر، رۆپىشتى يەككى لە ھەرە رۆشنىبەرە مەشخەلەلگەرەكانى شارستانىي بەخۆوھ بىنى، ئەویش موخىدىن بەگى بەرپو بەرى پەرورەدو خويندى گىشتىيە لە وىلايەتەكە، كە بەھەمان پۆست گواستراو تەوھ بو دىمەشق. ئەوھى كە لە چوار سالى ژيانىيدا لىرە، ھىچ كات نەوھستاوھ لە كاركردن لە پىناوى بلاوكردەنەوھى خويندىن و پەرورەدو دامەزراندنى خويندىنگا و رىكخستەنەوھى ئەوانەشى كە پىشتەر ھەبوون. ئەو نمونەيەكى لەباشترين كەسايەتىي چالاك و ماندونەناس پىشكەشكردوھ.

خويندىنگا ئاسايىيەكە، خويندىنگا سەرەتايىيەكانى مندانلان و ناوندىي كوران زادەى كارو تىكۆشانى ئەون. ئەم دەزگايانە لەئەنجامى پلاننىكى پەرورەدەيى نوپوھىيە و شوپنى گەرەو تەندروسىت و نوپن بەماناى

وشه. ئەم خویندنگایانەى كە نەهەى ئەمەرۆ دەتوانیت لێبەهە بە ئاراستەبەهەى پەرشنگدار هەنگاو بنیت.

بوونى خویندنگایەهەى سەرەتایى بۆ كچان، وەك هەر شوینىكى دیکە، بەتایبەت بۆتە پێویستىبەهەى خۆلێ لانەدراو، كە لێرە بەتەواوى پەشتگوىخەرابوو. مەحیدین بەگ، یەك لەپێشەنگى ئەوانە بوو كە بەروونى دركیان بەهە كەردبوو، كە داىك بناغەى مرۆفایەتیبە و خوینى داىكەى باش ناتوانیت جگە لەهە تەنیا مندالیكى باش بەرەمبەینیت.

لەكاتى دانانى بەردى بناغەى ئەم بنیاتگەیهە، مەحیدین بەگ كە هەلێژێردرابوو بۆ ئەم كارە، لەبەردەم جەماوەرىكى گەورەدا، بە دەنگىكى بەرز ئەم راستىبەهەى راگەیاندا سەبارەت بە رۆلێ ژنان لە شارستانىبەهەدا. وێرەى ئەو رەوتە نەخواراوشى كە لەنێو هەندىك لەنەزان و دۆژمنانى پێشكەوتندا دەرکەوتبوون، كاركردن لەو خویندنگایە بەشێوہەهەى بەردەوام و ماندونەناسانە بەرێوچوو، هەرچەندە لەلایەن هەموو ئەوانەهە هاوسۆزى و هاندانى پێگەبەشت كە دەمارگىرى ئابى و فاناتىزمى ساختەو هەلە چاوى كۆپەكەردبوون .

هەروەها ئەو ئاسانكارى بۆ كەردنەهەى زۆرىك لەخویندنگا نائىسلامىبەهەكان و وەرگرتنى رێبەندانى فەرمى كەردو هەر بەو ھۆبەشەوہ بوو كە لە رۆژى رۆبەشتنى مەحیدین بەگدا، تەواوى خویندكارانى خویندنگا نىوخۆبەهەكە و خویندنگا سەرەتایبەهەكان و خویندكارانى خویندنگە نەرمەنبەهەكە كە رێكخراوى "تاشنازسىون" سىونسى دەكات، هەروەها خویندكارانى خویندنگا كەلدانى و ئاسورىبەهەكە و هەركەسىك كە لەدىاربەكر بەماناى وشە بەرۆشنىبەر لەقەلەم دەدریت، لەكاتى رۆبەشتنى مەحیدین بەگدا، سلاوىان لێكەردو هەستیان بەو بۆشایبە كەرد كە لەپاش ئەو لەواتدا دیتەئارا.

رێورۆبەشتنەكە لەخویندنگا ناوخۆبەهەكەو پێكەهات و لەگەل لەبەرچاوكەرتنى موزىكى خویندنگا ئاسابەهەكە و بەنێو قەرمەبەلغەرىن گەرمەكەكانى شاردنا تێدەپەرى .

لهسەر رینگای حەلب – دیار بە کریش، ژمارەیهکی زۆر له خاندانهکان، فرمانده سەربازییەکان و نوێنەرای پیشووی ویلایهتەکهو نوێنەرای تایفه ئەرمەنییەکان ئامادەبوون و چاوەڕێیان دەکرد.

یەکیک لەخوێندکارەکان، وتاریکی بەزمانی تورکیی خوێندەووە تیشکی خستەسەر هەموو کارە شارستانییه قوولەکانی محیدین بەگ و تەواوی ئەو هەولانەیی لەپیناو پەرودەیی گشتییدا، بێ لەبەرچاوەگرتنی رەگەز و نەتەوه، دابوونی. هەرەها خوێندکاریکی بچووک لەخوێندگە سەرەتاییەکانی خوێندنگا نیوخۆییەکه، بەدری ئەفەندی، بەرۆحیکی مندالانەو بەناوی هاوریکانییهوه، وتاریکیدا که بۆماوێهکی زۆر پیشوایی لێکرا.

پاشان سەرە هاتە سەر محیدین بەگ، هات و پاش ئەوهی وتەکانی خۆی پیشکەشکرد، تەواوی ئامادەبووان فرمیسکی چاویان دەسپری. پاش گەرانهوهی ئامادەبووانیش، چا پیشکەشی تەواوی ستافی ئیداریی و پەرودەیی و خوێندکارانی خوێندنگا ئەرمەنییەکه کرا.

بەکورتی، دیار بەکر، بۆ ماوێهکی درێژ، یادی ئەم رێورەسمەو ئەو کەسەیی که ئامانجی بوو، دەکاتەوه. ئەوهی هەفتهی رابردوو دەولەت بۆ محیدین بەگی کرد هیچ کەس نایکات.

لەچاوەڕێکردنی هاتنی بەرپۆبەری نویدا، حەمدی بەگی بەرپۆبەری خوێندنگە ناوخۆییەکه، ئەرکی بەرپۆبەری قوناغی گواستەوهی گرتەئەستۆ.

تیرۆری محمود شهوکهت پاشای سهدری نه عزمی عوسمانی و پاکتاوکردنی کاربه دهسته بالاکانی کورد

تیرۆرکردنی محمود شهوکهت پاشای سهدری نه عزمی عوسمانی له رۆژی ۱۳ی جونی ۱۹۱۳دا به پینج فیشهک له ناو ئۆتۆمبیله که پیدایه له دهسته مبول، رووداویکی گرانگ و شوکهینه بوو. ناوبراو یهکیکبوو له که سایه تیبیه هه دیارو کاریگهرو به ناوبانگهکانی ئیتحادو ته رهقی و رۆلکی بهرچاوی له کودهتای ئیتحادیهکان و لابردنی دهسه لاتی سولتان عبداولحه میدی دووم و چه سپاندنی پینگی نهفسه ره تورانی و ناسیونالیسته توندروه رهگهز په رستهکانی ئیتحادو ته رهقی هه بوو له نهسته مبول و دهسه لاتاریتی ئیمپراتورییه که دا. ئەم رووداوه دهر فته تیکی بو سهردانی دیکه ی ئیتحادیهکان رهخساند که بهتومهتی تیرۆرکردنی سهدری نه عزم بهوپهیری توندیهوه په لاماری نهیارهکانیان بدن و له مهیدانه که دهریان په رینن. شایه نی باسه هه ره که سایه تیبیه که له بهر پرسان و دهسه لاتاریتی ئیمپراتوری عوسمانی که پینستر نزیکیه تیبیهکیان له گه ل سولتان عبداولحه مید هه بوو بیهت، یان له دواوی کوده تا که ی ۱۹۰۸هوه به تهواوی نه بوو به لایهنگرو ملکه چی نهفسه ره ناسیونالیسته دهسه لاتخاوهکانی تورک نه بووین، تیکرا خرابوونه لیستیکی ره شهوهو ئەم دره فته ههش بو راوه دونان و گرتن و دوور خسته شهوهو ته نانهت کوشتنیشیان قوز رایهوه.

سهبارته به کاربه دهسه تانی کوردی نیو ئیمپراتورییه کهوه دهرهوهی، ئەم رووداوی تیرۆرکردنه ی مه محمود شهوکهت پاشا هه لیکه زیڕینی به خشییه نهفسه رانی ناسیونالیستی تورکی ئیتحادییه که به تهواوهتی له دهسه لاتیان بخهن و له شوینه گرانگهکانیان دووریان بخهنهوهو راوهیان بنین و له هه ره کوئ بویان بکری دهستگیریان بکهن. ئەم رووداوی تیرۆرکردنه له جونی سالی ۱۹۱۳، ههروهک رووداوه که ی کوشتنی پاریزرگاری نهسته مبولی پینشو "ریزوان پاشا" له مارتی ۱۹۰۶دا، واته پینش حهوت سال، بو لیدانی یژارده ی کوردیه مهدهنی و عهسکه ریه ی له نهسته مبول و له پۆسته گرانگهکانی دهولهتی عوسمانی قوز رایهوه.

له راستییدا، دهمیکبوو تووی ناسیونالیستی دهمه لاتخواری په لامارده رانهی هیرشبهرو پاکتاوکهری دوزمنکارانهی تورکی بهنیو ئهفسهرانی تورکی دهمزگا سهربازی و سوپاییهکانی نیو ئیمپراتوریتهکهدا وهریبوو، ههر لهسهردهمی سولتان عهبدولحه میدی دوومهوه، ئهوانهی بهناوی نوخواری و تورکگهرایی و ناوهندگهرایی و دواتریش تورانیتهی پاکتاوکهراییهوه، بهپالپشتی بالی توندرووی تورانی ریکخراوی ئیتحدو تههقی، لهنیو ئیمپراتوریتهکهدا کنهیان بوو، خهریکی پیلانگهرایی و ناژاووه په لاماردان و تیرورکردن و دواتریش کودهتاو دهمه لاتسه پینیی و لابرندی سولتان عهبدولحه میدی دوزمنایهتیی بهرهی لیبرالهکان بوون، ئهوانهی لایهنگهرایی دهمه لاتیکیی عوسمانیگهرای ناوهندگهرایی لیبرال و فره رنگ بوون و فره رگه زویی و دهمه لاتیی خوجیی ههریمهکانیان پهسه ندبووو زوربهیان به ئهفسهرو خویندهواران و دهسته بزیره کوردهکهی ئهسته مبولهوه لدهوری میر سهباحه دین کویبونوه. به شهریف پاشا و پرتهوی توفیق بهگ و مهولانزاده رفعت بهگ و حهسن فههمی بهگ و دکتور نیهاد رهشادو ئهوانی دیکه شهوه.

شایه نی باسه، ههر ههفته یهک بهسهر تیرورکردنهکهی مهحمود شهوکهت پاشا تیپه ریبوو، که کومسیونیکیی بالایی سهربازی که لهژیر فرهمانی ئهفسه ره تورکه ناسیونالیسته بالادهسته ئیتحداییهکانی ئیمپراتوریتهکهدا بوو، ناوی لیستیکیی دوورودریژی بلاوکردهوه گوایه پاش لیکولینهوه دهرکهوتوه که دهستیان له کوشتنی سهری نهعهزمدا ههبووه، لهوانهش : شهریف پاشا و پرتهوی توفیق بهگی سکرتری شهریف پاشا و کویر سهعید و کویر ئهمین و چهندین کهسانی دیکه که کاربهدهست و دهمه لاتداربوون لهو کاتهدا یان لهپیشودا پوستی وهزارهت و سهفارهت و فرهماندهی سهربازی ههریم و سوپاکانی دهولتهی عوسمانی بوون. ئهوهی که بهشیکیی ناوهمکانیان له رۆژنامهی (STAMBOUL) دا لهروژی ههینی ریکهوتی ۲۰ی جونی ۱۹۱۳دا، لهلامهپه ره یهکهم و لهژیر ناوینشانی " لهپروسهی تیرورکردنی مهحمود شهوکهت پاشا" دا، بلاوکر اوتهوه.

sujet
blie les
arrivées
rations
rés Les
orté des
s et ont
ut où le
e Porte
gtemps
s sont
Sult-n
avant-
s seule-
adressé
épêches
avités à
ces pour
se proc-
ranti du
l'avons
lion à la
nter au-
bre des
Bourse
facilitera
mine les
s chan-
ultative.
nouvelle
s d'un
penser
t rares
perdre.
né des
procu-
ticle du
réqui-
a cham-
mné les
risation
vu par
ra à se

pu rebrousser chemin devant les différents obstacles survenus sur sa route et prendra une autre direction, si le chauffeur n'était pas gagné par les malfaiteurs.

C'est donc de prime abord le chauffeur de Mahmoud Chevket pacha qui a donné les moyens aux assassins de commettre leur crime.

La liste qui nous occupe contient aussi les noms de certains personnages. Leur situation ne leur permettait que de remplir le rôle de meneurs. Ce sont le Damad Salih pacha, Chérif pacha, l'ex-ministre de l'intérieur Réchid bey, Ismaïl bey, ancien député de Gumudjina; Pertev Tevfik, secrétaire de Chérif pacha, etc.

On assure que jusqu'à l'arrêt le procès des assassins aura pris fin.

Voici la liste officielle des personnes accusées.

Les personnes arrêtées :

Le capitaine Kiazim effendi; Muhib bey, ex-chef de la section politique à la direction générale de la police; Damad Salih pacha; le joueur Zia bey; Abdullah Séfah effendi, surveillant du lycée Yélembey; Chefki effendi, lieutenant de la marine, rayé des cadres; le lieutenant Mehmed Ali effendi, en disponibilité de la division de Sivas; Topal Tevfik, aide-chauffeur; le circassien Djévad; Kara Ahmed effendi, employé à la douane; Raïf, ouvrier à l'usine de Top-Hané; Hakkî, frère du joueur Zia; Raghîb, contrebandier; Kiamîl, gendarme; Chichnîlî Moustapha; Felmi, lieutenant de la marine, rayé des cadres; Sadik, gendarme; Kieur Emin, ancien inspecteur de police; le colonel d'état-major Kémal bey, attaché à la section d'état-major; le colonel Fouad bey, directeur-adjoint de la section spéciale à l'état-major général; le capitaine Adil bey, commandant de la troisième compagnie du premier bataillon du 26me régiment; Mehmed et Ismaïl, chauffeurs de l'automobile de Mahmoud Chevket pacha; Abedin, étudiant en droit.

Les personnes en fuite :

Le joueur Nazmy; Abdurrahman, chauffeur de Hadji Nazim pacha; Cavakli Moustapha, contrebandier; Tcherkess Mehmed bey, officier de gendarmerie en retraite; Tcherkess Hikmet bey, frère du capitaine Kiazim; le lieutenant colonel en activité Tcherkess Zéki bey; Kazak Suléiman pacha Zadé Adil bey, employé à la Banque Agricole; Latif effendi, commissaire de police révoqué; Chérif pacha, ancien ministre à Stockholm; Réchid bey, ancien ministre de l'intérieur; Ismaïl bey, ancien député de Gumudjina; le prince Sabbaheddine; Pertev Tevfik bey, secrétaire de Chérif pacha; Kemal Midhat bey, publiciste.

Nazmy et Abdurrahman

La police n'a pu encore mettre la main sur ces deux individus. Selon nos confrères turcs, à la suite de nouveaux renseignements parvenus à la préfecture de police, cette dernière a activé ses recherches dans les localités où la présence de Nazmy venait d'être signalée.

ticiens s
de const
de la pol
d'une cr

On a t
un indiv
signalen
ture, il
lieu. L'E
nom d'A

Int

Le br
lice dev
ser ave
les rép
locale e
guemen
autorité
cabinet

C'est
tôt mo
jambe
conserv
ému d

Répo
Tasvir
Tasvir

— C'e
te conn
j'avais
tions
tant no
un moi
situation
court.

Nazm
en Turq
répondi
rés com
lui prot

Depu
jours su
lations
vent q
Le jo
nous n
tan Baj
coup av
demand
savais
m'enco
surance
plan. N
jusqu'à
incible
rition,
mak-K
trouve.

A l'a
nèbre
se mit
suis tr
instant

— Q
Je l'
fois. Je
usage
Nazmi

ههولئیکی شۆرشگیرانهی عهبدولرەزاق بەدرخان

رۆژنامەیی (STAMBOUL) کە لەروژی پینجشەممەیی ریکەوتی ۲۱ی ئۆگۆستی ۱۹۱۳دا، چاپ و بلاوکراوەتەوه، لەلایەرهی یەکهمیدا و لەژێر ناوێشانی "لەکوردستان. شکستپێهێنانی ههولئیکی شۆرشگیرانهی عهبدولرەزاق" دا، باسی لەههولئیکی عهبدولرەزاق بەدرخان کردووه بۆ ریکخستنی شۆرشیک لە کوردستانی عوسمانییدا. شایەنی باسه، بەگوێرهی رۆژنامهکه، ئەو ههولە لە سەرەتای مانگی جولای ۱۹۱۳دا لەلایەن عهبدولرەزاقهوه کە ئەو کات لەشاری خۆی لەکوردستانی رۆژه‌لات نیشتەجێبووه، کاری بۆکراوهو لەو ههولەشدا چەند کەسیک لەگەڵیدا بەشداربوون، یەک لەوانه خەیرەدین ناویک بووه کە خەلکی بدلیس بووهو پێشتر فەرماندهی ژاندارمەریی بووهو لەکارمەکی دەکراوه.

ریکخهرانی ئەم شۆرشه، سەرەتا لەبەرنامەیاندا بووه کە بەیاننامه بەسەر هیزه‌کانی عوسمانیی لەسەر سنوری نیوان کوردستانی عوسمانیی و رۆژه‌لاتی کوردستان بلاوبکەنهوه، ئەو بەیاننامانهی کە لەپێره دەرچوو بوون و لەلایەن چاپخانهیەکهوه بەناوی "بۆوشو/ Boucho" چاپ کراوه. ههروه‌ها دەبوو خەیرەدین بچووايه بۆ بدلیس و چەند کەسیکی دیکه‌ش کە هاوکاری عهبدولرەزاق بوون ن لەوانه سەمکو و دەمیس میهه و سه‌عید، بەخۆیان و پیاوه‌کانیانوه لەکاتی پێویستدا پەلاماربدن. خەیرەدین لەگەڵ کەسیک چووه بۆ شارێ وان و بۆئەوهی لەوێهه بەریگه‌ی نەرجیشدا بچنه بدلیس، کە ناوی "حوسین چەرکەسی" بووهو کەسیکی لەیاساهه‌لاتوو بووه، ئەوهی کە جه‌غفیری براشی لەگەڵ بووه.

بەگوێرهی رۆژنامهکه : "حکومەت ناگاداری ئەم ههولە شۆرشگیرانهی بووهو ههروه‌ها ریوشوینی پێویستی گرتۆتەبەر، بهو هۆیهوه هه‌موو ئەو کەسانه له‌دوروبهری مه‌لازگه‌رد قۆلبه‌ستکراون، جگه له‌خهیرەدین کە لەلایەن حوسینی هاوکاریه‌وه کوژراوه."

AU KURDISTAN

Une tentative révolutionnaire d'Abdul-Razak avortée

Vers le commencement du mois de juillet écoulé, le fameux Béderhanzad, Abdul-Razak, résidant à Hoï (Perse), a réuni sous sa présidence plusieurs individus, parmi lesquels le nommé Haïreddine de Bitlis, capitaine de gendarmerie, révoqué, pour prendre certaines décisions en vue d'organiser une révolution au Kurdistan.

Leur programme consistait dans la distribution aux troupes se trouvant sur la frontière, de manifestes imprimés à Péra, à l'imprimerie de Boucho, contre le gouvernement actuel. Haïreddine devait se rendre dans ce but à Bitlis, en passant par le nahîé d'Ibgha. Les nommés Démis Mihé, Simiko et Saïd devaient prendre avec leurs hommes l'offensive au besoin. Haïreddine, accompagné du circassien Husséin, un repris de justice en fuite et de son frère Djafer, sont entrés au vilayet de Van d'où ils devraient se rendre à Bitlis par voie d'Ardjich et Adul Djévaz.

Le gouvernement en a connaissance de ces menées révolutionnaires. Il a pris les mesures nécessaires grâce auxquelles tous ces individus ont été arrêtés dans les environs de Malazkerd et Boulanik, à l'exception du Haïreddine qui a été tué par son complice Husséin.

Les fausses nouvelles

سەفوت بەگ و شیخی بارزان و سەید تەها

رۆژنامەى (STAMBOUL) كە لەروژی دووشەممەى رێكەوتى ۸ى دىسەمبەرى ۱۹۱۳دا، چاپ و بلاوكراو تەهە، لەلاپەرەى دوو مەبیدا و لەژێر ناو نیشانى " سەفوت بەگى كۆلتونىلى پېشوو لەسەر سنوورى ئێرانە" هەوائىكى بلاوكر دۆتەهەو نووسىو یەتە:

" وەك پېشتەر رمانگەیاندا كە دادگای سەربازى سزای كوشتنى بۆ سەفوت بەگ دەر كردووە، كە فەرماندەى پېشوو سەربازخانەى ئەستەمبۆل بوو، ئەموش بەتاوانى ئەهەى كە ناوبراو بەشدارى چالاكانەى لە تیرۆركردنى مەحمود شەوكەت پاشادا كردووە و لەكارى نازاومگێریدا تێومگلابوو بەنامانجى هاندانى راپەرینىكى گەورە لە ئیمپراتۆرىيەتەكەدا.

رۆژنامەى " تەنن " دەزانیت كە سەفوت بەگ بەپاریزراوى گەشتۆتە ولاتى فارس و ئەو لەهویو چۆتە هەرىمى موسل، لەهوى ئەو زۆر باش ناسراوە، چونكە پېشتەر لەشارى سلیمانى پۆستى برىكارى حاكى شارى هەبوو. پاشان سەفوت بەگ سەردانى شیخی بارزانى كردووە، بەلام پێدەچیت لەهوى پېشوازىيەكى دلخوازی خوى لى نەكرابیت، بۆیە جارىكى تر گەراوتەهە و ولاتى فارس.

ئەو لەهوى تاقمىكى بۆخوى لە دە كەس پیکهپناو و وىستوىەتى لەگەڵیاندا خوى بكات بە سنجەقى هەكارىیدا لە وان، بەلام دەسەلاتدارانى ئەهوى رېوشوینى زۆر توندیان لەپینا و پاراستنى ناشتى گشتییدا، گرتۆتەبەر.

كاتىك سەفوت بىنى كە ناچارە پاشەكشە بكات، ئەو لەلایەن سەید تەهاو پەيوەندى پێومكراو و پێوهى پەيوەست بوو، ئەهەى كە دژى حكومەتى عوسمانىيەى ياخى بوو، لەسنوور پەریبوو.

pour l'internationalisation des chemins de fer de la Macédoine. Ces négociations seraient assez avancées.

L'ex-colonel Savfet sur la frontière persane

Nous avons déjà annoncé que la cour martiale a prononcé une sentence de mort contre l'ex-colonel Savfet bey, ancien commandant de la place de Constantinople, reconnu coupable d'avoir pris une part active à l'assassinat de Mahmoud Chekvet pacha, et de s'être livré à des agissements séditionnels dans le but de provoquer un soulèvement général dans l'Empire.

Le Tanin apprend que Savfet bey est arrivé d'abord en Perse où il s'est rendu dans la province de Mossoul, où il est très connu.

Il a, en effet, rempli autrefois les fonctions de gouverneur intérimaire de Sulémanié. Savfet est allé faire une visite au chéikh de Barzan. Mais il paraît qu'il n'a pas trouvé chez lui un accueil favorable et il est de nouveau rentré en Perse.

Il y a organisé une bande de dix hommes avec laquelle il a voulu pénétrer dans le sandjak de Hekkiari, à Van. Mais les autorités de cette province avaient pris des mesures très rigoureuses en vue du maintien de la tranquillité publique. Savfet s'est vu alors obligé de se retirer. Il a été rejoint en Perse Seïd Taha qui, s'étant révolté contre le gouvernement ottoman, avait franchi la frontière.

Le vilayet de Constantinople

BONNEMENT

UN AN	SIX MOIS
L. T. 1 —	L. T. 0 50
1 50	0 75
Fr. 40	Fr. 25 —

La défaite du chéikh de Barzan

Abdul-Sélam, chéikh de Barzan, à la tête d'un grand nombre de ses partisans, se livrait depuis quelque temps à des actes de brigandage et troublait ainsi la tranquillité et l'ordre dans cette partie de la province de Mossoul.

Le chéikh avait établi son quartier-général dans le village de Barzan.

En présence de cette situation le gouvernement avait eu recours à la force armée.

Les troupes envoyées contre ce bandit ont eu récemment à soutenir une lutte sanglante. Les bandits ont essuyé une défaite complète. L'ordre et la tranquillité ont été rétablis.

La direction générale du bureau de la presse nous a communiqué cette nuit les renseignements officiels suivants :

«Le vali de Mossoul télégraphie de Barzan au ministère de l'intérieur qu'un combat violent a eu lieu entre les troupes récemment envoyées dans la région de Barzan et une bande de brigands, commandée par le bandit Abdul-Sélam en personne, chéikh de Barzan.

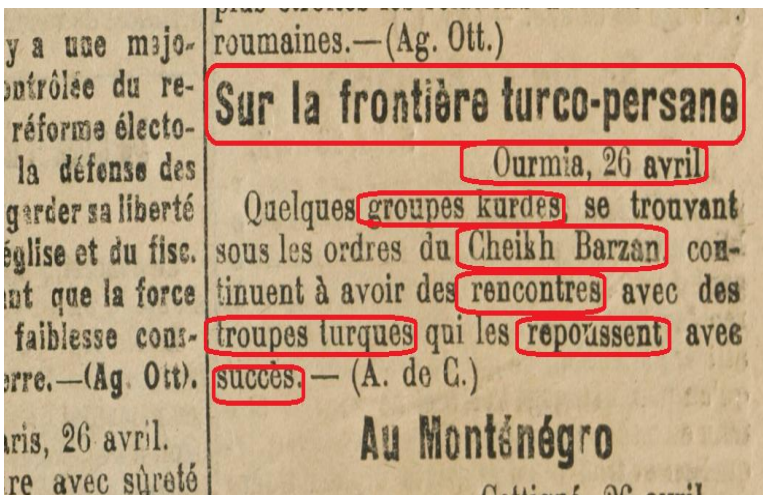
Les troupes sont entrées victorieuses dans le village de Barzan. Un grand nombre de brigands, avec huit de leurs chefs, ont été tués. Deux soldats ont été tués et huit autres légèrement blessés. Et le village qui servait de résidence au susdit bandit, est devenu maintenant chef lieu du nahié. Le cheikh et le reste de ses hommes qui, après le combat, ont été mis en déroute, sont poursuivis dans diverses direc-

پنکدادانی لایه‌نگرانی شیخی بارزان و سوپای تورک له‌سه‌ر سنوور

رۆژنامه‌ی (STAMBOUL) که له‌رۆژی دووشهممه‌ی
ریکه‌وتی ۲۷ی ئیبریلی ۱۹۱۴دا، چاپ و بلاوکراو ته‌وه، له‌لایه‌ره‌ی
یه‌که‌میدا و له‌ژێر ناو‌نیشانی "له‌سه‌ر سنووری تورکیی فارسیی"
هه‌وآلی پنکدادانی لایه‌نگرانی شیخی بارزان و سوپای تورکی
بلاوکردۆته‌وه‌و نووسیبویه‌تی :

" ورمی ۲۶ی ئیبریل

هه‌ندیک له‌ تا‌قمه‌ کوردیه‌کان به‌فه‌رمانی شیخی بارزان له‌پنکدادان
به‌رده‌وامن له‌ گه‌ل سوپای تورکییدا، ئه‌وه‌ی سه‌رکه‌وتو‌وانه‌ پاشه‌ک‌شه‌ی
پنک‌دوون. "

دهستگیرکردنی شیخی بارزان

روژنامه‌ی (STAMBOUL) که له‌روژی یه‌کشه‌ممه‌ی ریکه‌وتی ۲۷ی سنپتیه‌مبه‌ری ۱۹۱۴دا، چاپ و بلاو‌کراوه‌ته‌وه، له‌لایه‌ره‌ی دو‌وه‌میدا و له‌ژیر ئه‌و ناو‌نیشانه‌ی سه‌ره‌وه نو‌وسیه‌یه‌تی :

" سه‌باره‌ت ئه‌م پیاوه زور قسه‌کراوه، به‌تایبه‌تی له‌و ماوه‌یه‌ی دو‌اییدا. ئه‌و به‌سه‌ر‌کرده‌یی شو‌ینکه‌وته‌کانی، ده‌ستکه‌وتی زوری بو‌خۆی له‌سه‌ر حسابی دانیش‌تو‌وانه‌که ئاش‌نیخ‌واز‌ه‌که به‌ده‌سته‌ئیناوه.

له‌چهند بۆ‌نه‌یه‌کدا، سو‌پا به‌مه‌به‌ستی راو‌دونانی نێرداوه.

شیخ عه‌بدو‌سه‌لام، هه‌ر کاتیک فشاری ده‌کرایه سه‌ر، له‌سنوور ده‌په‌ر‌بیه‌وه‌و هه‌ل‌ده‌هاته‌ نیو‌خاکی ده‌وله‌تی فارسه‌وه.

له‌و دو‌اجاره‌شه‌دا، ئه‌م سه‌رو‌ک خێله هه‌روه‌ها ناچار‌بو‌و که بو‌ ئه‌م سنووره هه‌لبێت. به‌گو‌یره‌ی روژ‌نامه‌ی (ئێق‌دام)، به‌و ماوه‌ نزیکه‌ خۆی و هاو‌کارانی، له‌لایه‌ن هه‌ندیک له‌سه‌رو‌که‌کانی خێلی کار‌داری فارسیی (مه‌به‌ستی خێلی کار‌داره که لقیکه له‌ عه‌شیره‌تی شکاک) قو‌لبه‌سته‌کراوه.

شیخ عه‌بدو‌سه‌لام له‌لایه‌ن ئه‌و خێله ناوبراوه‌وه راده‌ستی ده‌سه‌لات‌داری عوسمانیی کرایه‌وه. "

L'arrestation du Chéikh de Barzan

Cet homme a fait beaucoup parler de lui, particulièrement ces temps derniers. A la tête de ses acolytes, il commettait des exploits au détriment de la paisible population.

A différentes reprises, des détachements de troupes furent lancés à sa poursuite.

Le chéikh Abdul-Sélam, toutes les fois qu'il était pressé de près, franchissait la frontière et se sauvait en territoire persan.

La dernière fois, ce chef de tribu avait également dû se sauver vers cette frontière.

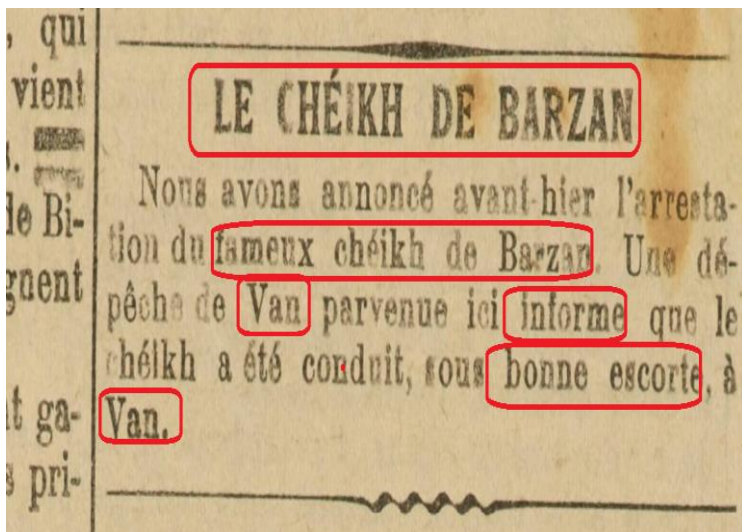
Selon les renseignements de l'Ikdam il vient d'être arrêté avec ses lieutenants, par quelques chefs de la tribu persane de Kardar.

Le chéikh Abdul-Sélam, avec ses hommes, a été remis par la susdite tribu entre les mains des autorités ottomanes.

ناردنی شیخی بارزان به ده‌ستبه‌سهری بو وان

روژنامه‌ی (STAMBOUL) که لمرۆژی چوارشه‌ممه‌ی ریکه‌وتی ۲۷ی سنپتیه‌مبه‌ری ۱۹۱۴د، چاپ و بلاوکر اوته‌وه، له‌لایه‌ره‌ی دوومه‌یدا و له‌ژیر ناو‌نیشانی " شیخی بارزان " دا، نووسیویه‌تی :

" پیشتر به په‌له هه‌والی ده‌ستگیرکردنی ئەم شیخه به‌ناوبانگه‌مان بو راگه‌یاندن. په‌یامیک له‌شاری وان ه وه، که گه‌شتوته ئیره زانیاری پێداوین که شیخ به‌هاوله‌ی هیزیکی چاودیری باش ره‌وانه‌ی وان کراوه."

دوخی بدلیس و رادهستکردنهو هی مهلا سهلیم به دهسه لاتدارانی عوسمانیی

لهژیر ئهم ناو نیشانهی سه رهوه، رۆژنامهی (STAMBOUL) که له رۆژی چوار شه ممه هی ریکهوتی ۲۷ ی سنپته مبهری ۱۹۱۴ دا، چاپ و بلاو کر او تهوه، له لاپه ره هی دوو مهیدا باسی رادهستکردنهو هی مهلا سهلیمی بدلیسی کردوه به دهسه لاتدارانی عوسمانیی به مانگیک پیش ئهوهی جهنگ له نژیوان دهولهتی عوسمانیی و روسیادا له ۱ ی نوڤه مبهری ۱۹۱۴ دا، ههلبگیرسیت. له م رۆژنامه یه دا هاتوه:

" به گویره ی رۆژنامه یه کی ئهرمه نیی، پاتریاریکییه تی قووم قاپون له ریگه ی تهلگرافیکه وه که بهو زووانه له بدلیسه وه پپی گهیشتوه، زانیاری پی دراوه که مهلا سهلیم، ریکخه ری جولانه وه پاشقه رۆبیه که ی بدلیس، که هه لاتبوو بو کونسولخانه ی روسیا، تازه کیی رادهستی دهسه لاتدارانی عوسمانیی کراوه.

ههمان رۆژنامه، له بدلیسه وه ههوالی زانیوه که نهزم و نارامی بو تهواوی ههریمه که گهراوه تهوه.

بهشیکی زوریش لهو دهسته ریگرانه ی که چووبوونه شاخ، کهوتوونه ته زیندانه وه.

چار هاوکاره که ی مهلا سهلیمیش، که ئهوانیش له کونسولخانه ی روسیای له بدلیس په نابهر بوون، کهوتوونه ته زیندان."

Jean NOMIGO

décédé le 22 septembre

Constantinople, le 30 septembre 1914.

La situation à Bitlis

Molla Sélim est remis aux autorités ottomanes

Selon les journaux arméniens, le patriarchat de Coum-Capou vient d'être informé, par un télégramme adressé de Bitlis que Molla Sélim, le principal organisateur de la réaction kurde de Bitlis, qui s'était sauvé au consulat de Russie vient d'être remis aux autorités ottomanes.

Les mêmes journaux apprennent de Bitlis que l'ordre et la tranquillité règnent dans toute la province.

Plusieurs des bandits qui avaient gagné la montagne se sont constitués prisonniers.

Les quatre lieutenants de Molla Sélim, qui s'étaient également réfugiés au consulat russe à Bitlis, se sont rendus auprès des autorités ottomanes pour se constituer prisonniers.

L'attaché militaire anglais à Athènes

سەبارەت بە ریکەوتنەکەى شەریف -نۆبار پاشا و ناشتەوايى يەكجارەکيى كوردو نەرمەن

ئاشكرايە كە پەيوەندىيەكانى ھەردوو گەلى كوردو نەرمەن لەكۆتايى سەدەى تۆز دەيەمدا بەھۆى ئالۆزبونى سىياسەتى نىودەولەتتىيە و بەدكارىيە دەسەلاتدارانى عوسمانىيە و ھەلەى سەركردەكانى نەرمەن و بەشېك لەسەركردە خېلەكىيەكانى كوردەو، توشى گرزىيە و دژوارىيەكى توند بوو، كە لەھەندىك سائدا شىوہى توندوتىزىشى بەخۆو گرتوو، ئەوہى تەنيا بەزيانى ئەو دووگەلەو قازانجى دوژمنيان بوو. وپراى ئەوہى بەشېكى ديار لە سەركردە نەتەومىيەكانى كورد لەو كاتەدا پەروشى ناشتەوايى و پىكەوژيان و ھەماھەنگى ھەردوو گەلى كوردو نەرمەن بوون، بەلام توندى ئاراستەى سىياسەتى نىودەولەتتىيە و پىلانگىريى عوسمانىيەكان لەبەردەم ئەم ھەولەدا رىگريوون، ھەتاوہكو پاشا جەنگى يەكەمى جىھانى و شكستى دەولەتى عوسمانىيە و راكردنى سەرانى ئىتحادىيە نەرمەنكۆژو كوردكۆژەكان بۆ دەروہ، ئەوكاتە زەمىنەى ناشتەوايى و رىكەوتن لەنيوان كوردو نەرمەن ھاتەدى، ھەريەك لەژىنرال شەریف پاشاى خەندان و ئوغۇص نۆبار پاشا لەپارىس وەك نوينەرى كوردو نەرمەن رىكەوتنىان كردو ھەولياندا رىكەوتنەكە بەكەنە بەردى بناغەى بەدەستەينانى مافە نەتەومىيەكانى ھەردوو گەل لەكۆنفرانسى ناشتى و ھەموو كىشەكانى پىشوو بەخەنە ئەستوى دەسەلاتدارانى پىشوو دەولەتى عوسمانىيە دۇراو كە كۆمەلكۆژى دەرهەق بە ھەردوو گەلەكە كردوو توى ئازاوو ناكۆكى لەنيوياندا چاندوو. شاينەى باسە، رىكەوتنەكەى شەریف -نۆبار پاشا لەلايەن نەتەوپەرسەتەنى تورك و تەننەت ھەندىك لەبەرسەنى ئەو كاتى دەولەتى عوسمانىيەوہ وەك ھەولئىكى جەرگىر وەرگىرا. ھەربۆيە لە رۆژنامەكانەوہ كەوتنە پەلاماردانى ئەم رىكەوتنە.

له روژنامه‌ی (STAMBOUL) که له روژی ههینی ریکهوتی ۲۰ی فبیرایه‌ری ۱۹۲۰دا، دەرچوو، له لاپه‌ره‌ی سیه‌مه‌یداو له‌ژیر ناو‌نیشانی "کور‌دو ئه‌رمه‌ن" دا نووسبو‌یه‌تی:

" هینده‌ی په‌یه‌ندیی به‌و بیرخه‌ره‌وه‌یه هه‌یه که له‌لایه‌ن نوینه‌رانی هاوبه‌شی کور‌دو ئه‌رمه‌نه‌وه په‌شکه‌شی کۆنفرانس کراوه، (یه‌نی گوین / روژی نوێ) هیرشیک‌ی توندیان کردۆته سه‌ر شه‌ریف پاشای سه‌رۆکی نوینه‌رایه‌تی کور‌دی، ئه‌وه‌ی ره‌تیده‌کاته‌وه که له‌کۆنفرانس مافی نوینه‌رایه‌تی کور‌دستانی هه‌بیت. به‌گویره‌ی روژنامه‌ی تورکیه‌که، شه‌ریف پاشا هه‌چ چۆنایه‌تی و شیاویه‌کی ئه‌وتۆی بۆئه‌و سیفه‌ته تیدا نییه. روژنامه‌ی (ئیک‌دام) یش له‌لای خۆیه‌وه، له وتاریکیدا سه‌بارته به ئاشته‌ه‌وی و ریکه‌وتی شه‌ریف- نوبار، به‌م جۆره سه‌رنجی خۆی دهربریه‌وه:

ئه‌وه‌ی که ده‌بیت له‌سه‌ر ئه‌م ریکه‌وتنه‌ قسه‌ی لیوه‌بکریت ئه‌وه‌یه که ئاخۆ شه‌ریف پاشا به‌راسته‌ی نوینه‌ری گه‌لی کورده؟ ئه‌گه‌ر ئه‌و نوینه‌ریش بێت، ئایا شیاویی و توانای ئه‌وه‌ی هه‌یه که له‌گه‌ڵ نوینه‌رایه‌تی ئه‌رمه‌نییدا له‌سه‌ر ئه‌م بنه‌مایانه ریکه‌وتنیک‌ی ئه‌وتۆ بکات؟ ئایا له‌ناو کور‌دو ئه‌رمه‌ندا به‌راسته‌ی هه‌ستیک‌ی راست‌گۆیانه‌ی دۆستایه‌تی و هاوریه‌تی هه‌یه؟ ئایا له‌نیوان ئه‌م دوو گه‌له‌دا به‌رژه‌وه‌ندیی هاوبه‌ش و چاره‌نووسی پیکه‌وه‌گر‌یدراو هه‌یه؟

به‌بره‌ی ئی‌مه، گه‌لی کور‌د به‌گشتی هه‌میشه‌ خۆی له‌جولانه‌وه‌ی جیا‌وازه‌زی و به‌ه‌ودان به‌گیانی دۆژمنکارانه له‌دژی سه‌روه‌ری عوسمانیی به‌دوور‌گرتوه‌وه. "

tes ne se ferment plus lorsqu'on délibère :

Comparaissons le front découvert devant ceux qui nous incriminent. Le pays en a assez de l'Union et Progrès, de l'Entente libérale. Nous ne voulons qu'un gouvernement fort et une députation pour le contrôler.

Les trois facteurs principaux de l'avenir seraient les suivants :

1o le Sultanat.— S. M. Mehmed VI étant on ne peut plus parfaitement conscient de sa mission, il est inutile d'insister davantage sur le rôle de ce premier facteur.

2o : la Chambre des députés.— En tant que représentant la nation, elle doit agir en conséquence.

3o : le Sénat.— Je n'ai qu'une seule chose à dire : « Ote-toi de mon soleil, je ne veux pas d'ombre. »

Le Sénat serait inutile parce qu'il n'aurait fait que gâter jusqu'ici les choses.

KURDES ET ARMÉNIENS

A propos du mémoire présenté conjointement à la Conférence par les délégués kurdes et arméniens, le *Yeni-Güne* se livre à une vive attaque contre Chérif pacha, chef de la délégation kurde, à qui il dénie le droit de représenter le Kurdistan. Selon la feuille turque, Chérif pacha ne possède aucune qualité pour cela.

De son côté, l'*Ikdam*, dans un article intitulé : *Entente Chérif-Nubar* s'exprime ainsi :

Ce qu'il y a à rechercher dans cette entente, c'est si Chérif pacha est réellement le représentant du peuple kurde. Et s'il en est le représentant, a-t-il qualité pour conclure, au nom de tout le peuple kurde, une entente sur ces bases avec les délégués arméniens ? Existe-t-il réellement entre Arméniens et Kurdes des sentiments réciproques d'amitié sincère ? Les deux peuples ont-ils des intérêts communs et leurs destines sont-elles liées ?

A notre avis, le peuple kurde, dans son ensemble, s'est toujours abstenu de mouvements séparatistes et a nourri des sentiments loyaux à l'égard de la souveraineté ottomane.

ژينرال شەرىف پائشا ۱۸۶۵-۱۹۵۱

توغۇص نۇبار پائشا ۱۸۵۱-۱۹۳۰

کوردستان و ریکهوتنی ناشتیی لهگه‌ل تورکیا

له رۆژنامه‌ی (STAMBOUL) که له رۆژی چوارشه‌ممه‌ی ریکهوتی ۱۹ی مایۆی ۱۹۲۰دا، له ئه‌سته‌مبول دهرچوو، له لاپهره‌ی یه‌که‌میداو له‌ژیر ناونیشانی "ریکهوتنی ناشتیی لهگه‌ل تورکیا" ده‌قی دوا ته‌له‌گرافی دابه‌زاندوو که توفیق پاشای دانوسانکاری ده‌وله‌تی عوسمانیی له‌فهرنساوه بو بایی عالی ناردوو له برگه‌ی سیه‌مدا که تاییه‌ته به کوردستان هاتوو:

"لیژنه‌یه‌ک که ناوه‌نده‌که‌ی له‌ئه‌سته‌مبول ده‌بی‌ت و له نوینه‌رانی بریتانی و فهره‌نسی و ئیتالی پیکدی‌ت، هه‌له‌سه‌ی‌ت به ئاماده‌کردنی ئۆتۆنۆمییه‌ک بو ئه‌و ناوچه‌یه‌ی که ره‌گه‌زی کوردی تیدا بالاده‌سته.

ئه‌گه‌ر پاش سالتیک له جیبه‌جی‌کردنی ئه‌م ریکهوتنه کوردان داوای سه‌ربه‌خۆییان له کۆمه‌له‌ی گه‌لان کرد، ئه‌گه‌ر ئه‌ویش په‌سه‌ندی‌کرد، ئه‌وان تورکیا په‌یمانده‌دات که ده‌سته‌برداری هه‌ر ماف و جیاوگی‌کی خۆی له‌م ناوچه‌یه‌ بێت.

Troisième Section **Kurdistan**

Une commission siégeant à Constantinople et composée de représentants Britannique, Français et Italien préparera l'autonomie locale de la région où domine l'élément kurde.

Si, un an après la mise en vigueur du présent traité, les Kurdes saisissent la Société des nations d'une demande d'indépendance et si celle-ci y est favorable, la Turquie s'engage à céder ses droits et titres sur cette région.

Quatrième section : **Smyme**

هاوپه‌یمانی و خو‌په‌رستی نیشتمانی

ئاشکرایه که له‌پیش کۆتایی یه‌که‌مین جه‌نگی جه‌انییدا، ده‌وله‌تانی زله‌یز به‌تایبه‌ت هاوپه‌یمانه‌کان، له‌ئێ‌و‌خۆیاندا چه‌ندین ریکه‌وتنیان سه‌باره‌ت به‌ پشک و نفوزو به‌رژوه‌ندیی ئابووری داها‌تووی خۆیان له‌سه‌ر حسابی و‌لاتانی رۆژه‌لات ئه‌نجامدا‌بوو، به‌تایبه‌تی فه‌ره‌نسا و بریتانیا، که هه‌ریه‌که‌یان له‌پیش جه‌نگدا له‌ و‌لاتانی رۆژه‌لات به‌تایبه‌تی له‌ ئیمپراتوری عوسمانییدا، خاوه‌ن پینگه‌و نفوزی ئابووری و سیاسی و به‌رنامه‌ی ستراتیژی خۆیان بوون و هه‌ولیانده‌دا له‌پاش جه‌نگیش دۆخه‌که‌ به‌شێ‌وه‌یه‌ک بۆ قازانجی خۆیان بقۆزنه‌وه که زیاترین به‌ش و به‌رژوه‌ندیی خۆیان به‌دیبه‌ینن.

ئینگلیزه‌کان له‌و مه‌یدانه‌دا زۆر وریاترو زیره‌کانه‌تر که‌وته‌کارو ده‌یانویست لاوازیی بوونی فه‌رنسییه‌کان له‌ناوچه‌که‌و ئه‌و دۆخه‌ ناله‌باره‌ی به‌هۆی جه‌نگه‌که‌وه‌ تووشی ببوو، بۆ قازانجی خۆیان بقۆزنه‌وه‌و به‌شی فه‌ره‌نسییه‌کان له‌میراتی ئیمپراتوری عوسمانی و له‌سه‌ر حسابی و‌لاتان و گه‌لانی ناوچه‌که‌، به‌ کوردستانیشه‌وه‌، که‌مبکه‌نه‌وه‌. دیاره‌ به‌گۆیره‌ی ریکه‌وتنه‌نامه‌ی پیشووتری فه‌ره‌نسی و ئینگلیزه‌کان، که دواتر له‌سایکس-پیکۆدا به‌ ته‌واوی خۆی به‌رجه‌سته‌کرد، ده‌بوو کوردستان به‌شی فه‌ره‌نسا بووایه‌و ده‌سه‌لاتی ئینگلیزه‌کان نه‌ها‌تایه‌ته‌ ویلایه‌تی موسل، به‌لام بریتانییه‌کان هه‌ر ئه‌وه‌نه به‌غدایان گرت، و‌تیان که به‌رژوه‌ندیی و‌لاته‌که‌یان له‌و‌یدا ناوه‌ستی و به‌لکو به‌ره‌و باکووریش په‌لده‌کیشی! نه‌ک هه‌ر ئه‌وه‌، به‌لکو له‌سوریاش چاویان له‌وه‌ بوو که میر فه‌یسه‌لی کوری حوسین و ئۆرانس پیکه‌وه‌ هاوکاریی بکه‌ن به‌ته‌واوی ئه‌ویش له‌بن نفوزی بریتانیا‌دا بم‌نیتنه‌وه‌و له‌ده‌ستی فه‌ره‌نسا‌ی ده‌ربه‌ینن.

وادیاره‌، ئه‌م ره‌وشه‌ و چاوبرسینتی و په‌له‌اویشتنی ئینگلیزه‌کان و پشت‌کردنه‌ ریکه‌وته‌کانی پیشوو، فه‌ره‌نسییه‌کانی به‌ته‌واوی بیزارکردبیت، ئه‌وه‌ش له‌و وتارده‌دا دیاره‌ که له‌یه‌که‌مین لاپه‌ره‌ی

روژنامه‌ی فهره‌نسیی (LE JOURNAL DU MIDI) دا، که له‌روژی شه‌ممه‌ی ریکه‌وتی ۵ ی جون‌ی ۱۹۲۰ دا، چاپ و بلا‌وکراوته‌وهو له وتاریکیدا بهو ناونیشانه‌ی سه‌روهه، بابهنیکی نووسیوه باس لهو دۆخه نه‌خوازاوه ده‌کات و پیی وایه که ریوشوئیی دابه‌شکردنی به‌ش و میراتیی ده‌وله‌تی عوسمانیی پاشی جه‌نگ به‌شیویه‌که که له‌گه‌ل به‌رژه‌ه‌ندیی و واقع و حاله‌ت و ریکه‌وته‌کانی پیشووی هاوپه‌یمان‌ه‌کاندا نایه‌ته‌وهو به‌شیویه‌که دۆخه‌که نادادپه‌روه‌رانه‌یه که نه‌وان پیش جه‌نگ نفوزو جزوریکی زیاتریان بووه وه‌ک نه‌وه‌ی که له‌پاش جه‌نگه‌که بۆیان دانراوه!! وتاره‌که هینده ره‌وشه‌که‌ی پاش جه‌نگی بۆ قوت نه‌چووه، هه‌ربۆیه ناونیشانی وتاره‌که‌ی به‌شیویه‌که دارشتووه که هه‌ولی که‌مه‌کردنه‌وه‌ی به‌شی فهره‌نسای به‌خۆپه‌رستی ناوبردووهو به‌پرسیاریکیش بابه‌ته‌که‌ی کردۆته‌وه که ده‌لئیت : ئایا فهره‌نسا له‌روژه‌ه‌لات ده‌رده‌کری؟!

هه‌روه‌ها، هه‌ر له‌سه‌ره‌تای وتاره‌که‌وه ترسی فهره‌نسای ده‌ربرپوه له‌وه‌ی که له‌ریکه‌وته‌ننامه‌ی سان ریمۆی پاش جه‌نگدا هاتووه له‌گه‌ل ریکه‌وته‌ننامه نه‌هینییه‌که‌ی سالی ۱۹۱۰ نیوان خۆیان و بریتانیای به‌پیکدژ داناوه، چونکه به‌گویره‌ی نه‌و ریکه‌وته‌ننامه‌یه، فهره‌نسا لانیکه‌م سوریاو کیلیکیا و کوردستانی به‌ناوچه‌ی نفوز و به‌شی خۆی داناوه. به‌لام ئیستا که ته‌نیا له‌که‌ناره‌کانی لوبنان ده‌سه‌لاتی هه‌یهو ۲۵% به‌ره‌می نه‌وتی کوردستانی‌شی بۆ دانراوه.

Alliances et Egoismes Nationaux

La France serait-elle expulsée de l'Orient ? demande le Comité Duplex :
On peut le craindre, si nous ne croyons les échos de la Conférence de San Remo.

En effet, l'accord de 1916 nous reconnaissait une zone d'influence qui englobait la Syrie, la Cilicie et le Kurdistan. C'était un minimum.

Cet accord serait annulé.

De la Syrie, il ne nous resterait que les côtes et le Liban.

Au Kurdistan, on daignerait nous accorder une part de 25 % dans la répartition du pétrole produit.

Or, les deux pôles de notre politique sont sur le Rhin et en Orient.

Sur le Rhin, on nous gêne, on nous contrecarre, comme si l'on craignait de nous voir jouir trop tôt de la sécurité indispensable.

En Orient, on nous traite en adversaires au lieu de nous faciliter la restauration de notre situation économique.

Accepter cela serait nous avouer les vaincus de la paix.

Des faits, des chiffres.

Quelle était notre situation en Orient avant la guerre ?

Avant la guerre, nous étions les premiers en Orient.

Statistiques contrôlées de nos droits incontestables en Orient en face des droits anglais :

Finances : France, 58 %; Angleterre, 13 %.

Travaux Publics : France, 70 %; Angleterre, 10 %.

Chemins de Fer (exploités ou concédés) France, 4,603 k.; Angleterre 624 —

Établissements scolaires et hospitaliers France, 70 %; Angleterre, 10 %.

Clientèle de protection : France (la France l'exerce depuis des siècles), Angleterre (l'Angleterre n'a rien de comparable).

Conclusion : Dans l'ensemble des droits : France (première), 66 %; Angleterre (loin derrière), 8 %.

C'était l'indiscutable prépondérance de notre langue, de nos œuvres et de nos

diaten
1°
métri
2° I
attein
n'avo
sans.
grand
— qu
marit
3°
factu
glete
désas
Les
comr

Pa
seur
Sup
rem
LIE
Ne
tant
a r
Bolo

B
insu
et 3
L
plus
de l
L
Tek

L
Lya
Juil

I
tiot
L
niq
san
ant
Ge
la
en

مستەفا كەمال سەرۆك كۆمارى كوردستان

ئەوھى بەوردى سەرنجى مېژووى جولانەوھى نەتەوھى كوردو دەرکەوتنى جولانەوھىكەى مستەفا كەمال و ئەو دۆخەى ئىمپىراتورىيە عوسمانىيە پاش يەكەمىن جەنگى جىھانىيە بەدات، پىكدژىيەكى سەنجراكىشى دىتەبەرچا، ئەوئىش ئەوھىيە كە بەھۆى سىياسەتى ناوھنگەرايى و راگواستى بژاردەى كوردىيە لەلايەن دەسەلاتدارانى عوسمانىيەوھ، لەپاش رووخاندنى مېرنشىنە كوردىيەكان، بۆ ئەستەمبول و ناوھندى ئىمپىراتورىيەكە و پەرورەدەبوونى مندالى خانەدانەكانى كورد لە خوئىدنگا سەربازىيە و مەدەنىيەكانى دەولەت و كارکردنىان لەدامودەزگاكانى حكومەت و لەكۆشكى سولتانىيەدا، بەتاييەتى لەسەردەمى سولتان عەبدولھەمىدى دووم ۱۸۷۶-۱۹۰۹، كە پايەيەكى سىياسەتى ئىمپىراتورىيەكەى لەسەر راكىشانى بژاردەى كوردو سوودومەرگرتن لە ھىزى خانەدان و خىل و شىخەكانى كورد بۆ بەدھىنەكانى بەرژوھەندىيە ئىمپىراتورىيەكە دامەزراوو، چالاكىيە دەستەبژىرى رووناكبرىيە و سىياسىيە كورد لەپاش قۇناغى كودەتاي نىتەجەدىيەكان و پاش يەكەمىن جەنگىش لە ناوھند و ئەستەمبول، نەك كوردستان، چىرېبۆوھ لەبەرامبەرىشدا، پاش شىكستى عوسمانىيەكان لەجەنگەكەداو داگىرکردنى ئىمپىراتورىيەكە، بەتاييەتى ئەستەمبول و نزمىرو ناوچە توركنشىنەكان، لە لاين ھىزى سەربازىيە و لاتانى ھاوپەيمان و يۇنانىيەكانەوھ، ھىچ دەفەرىك ھىندەى كوردستان شوئىنىكى دەستنىشانكراو نەبوو بۆ ئەفسەرانى توركخووزى نىتەجەدىيەكان، تاومكو سەرھەتا بەناوى ئاين و رزگارکردنى خەلىفەوھ لەدەستى بىگانەكان، سۆزى خەلكى كوردستان و خىلەكانى بىجولئىن و كوردستان بىكەنە ناوھندىك بۆ دەستپىكردنى جولانەوھىيەك كە دواتر بەناوى جولانەوھى سەربەخۆخووزىيە يان كەمالىيە ناسراو توركىيە ھاوچەرخى لى ھاتەكايەوھ.

بېنگومان ، له بهر زور هوکاري سهربازي و جيو سياسي،
 نهفسراني ناسيوناليستي تورک و کونه نيتحادييهکان، زمينهيان بو
 نارندني مستهفا کهمال خوشکرد، تاوهکو بهناوي پشکنهرو داماليني
 چهکي هيزه سهربازييهکان بيته کوردستان، بهلام لهبنه رهندا بو نهوه
 بوو که کوردستان بکاته بناغهي جولانهوه دژي هاوپهيمانان و
 دهسهلاتي خليفه له نهسته مبول. شايهني باسه، سهرکهوتنه
 سهربازييهکاني جولانهوهي کهمالي پاش نهو سهرکهوتنه سياسيانه
 هات که لهکوردستان بو جولانهوهکه رهخسان، وهک بهستني
 کونگرهکاني سيواس و نهرزروم و دامهزراندني ناوکي دهسهلاتيکي
 سياسي بهسهروکايهتي مستهفا کهمال تاوهکو بيته ريبرايهتپيهکي
 توکمه بو سهرپيختني جولانهوهکه. ههربويه شتيکي سهرير نييه که
 ههوالي نهوه لهنيوخوي دهولتي عوسماني و لهدهروهوش بلاوبيتهوه
 که مستهفا کهمال نيازي دامهزراندني کوردستانيکي سهربهخوي
 ههيهو بوخوشي دهبيته سهروکي نهو کوماره.

ههر لهم سهربه نه شهوه، روژنامهي فره نسيي (LE
 JOURNAL DU MIDI) دا، که لهروژي سيشه مه ي ريکهوتي
 ۱۲ي جولاي ۱۹۲۱دا، چاپ و بلاوکراوه تهوه له لاپه ره ي يه که مي داو
 لهوتاريکيدا به ناونيشاني " کوماره کهي کوردستان " نووسيو يه يتي:

" نهسينا ، ۱۱ي جولاي

له نهسته مبول پيمان وتراوه که مستهفا کهمال پاشا وهک سهروکي
 کوماري کوردستان راگهيندراوه که ناوهنده کهي له ديار به کره.
 کوردستان ولاتيکي ناسيا ييه و به شتيکي دهکه ويته تورکياو
 به شيکيشي دهکه ويته نيو ولاتي فارسه وه خه لکه که ي کوردن."

NOS DÉP

LA REPUBLIQUE DU KURDISTAN

Athènes, 11 juillet. — On mande de Constantinople que Mustapha Pacha a été proclamé président de la République du Kurdistan dont le siège est Diabekir.

Le Kurdistan est un pays d'Asie compris partie dans la Turquie, partie dans la Perse, ses habitants sont des Kurdes.

CONFIANCE GRECQUE

Athènes, 11 juillet. — M. Gounaris est arrivé de Smyrne. Il a exprimé sa confiance dans l'armée et a dit que d'après ce qu'il avait vu, on pouvait compter sur elle et qu'elle ferait son devoir.

M. Stados, chef de l'opposition, est rentré le même jour. Il a également déclaré que les soldats étaient pleins d'entrain.

LES TROUBLES EN IRLANDE

Belfast, 11 juillet. — Les échauffourées continuent. Le calme ne paraît pas devoir être établi.

Hier, au cours d'une échauffourée dans les quartiers Sinn-Féiners, il y a eu dix tués et 100 blessés. Des coups de feu ont été tirés et la police a riposté

راپهرینه‌که‌ی کوردستان

رۆژنامه‌ی فهره‌نسیی (LE JOURNAL DU MIDI) دا، که له‌رۆژی یه‌کشه‌ممه‌ی رێکه‌وتی ۱۵‌ی ماری ۱۹۲۵‌دا، چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه‌و له‌ دواخانه‌ی لاپه‌ره‌ی یه‌که‌می خۆیداو له‌ژێر نه‌و ناو‌نیشانه‌ی سه‌روه‌، باسیکی له‌ راپه‌رینه‌که‌ی گه‌لی کورد له‌سالی ۱۹۲۵ به‌راه‌ری شیخ سه‌عیدی پیران کردووه‌و له‌چهند روویه‌کی مملانی و کیشمه‌کیشی ولاتانی زله‌یزو ناوچه‌یه‌وه‌، لێکدانه‌وه‌و شروقه‌کاریی بو کردووه‌و ده‌نوسیت:

" هه‌شتا ورده‌کاریی که‌مان سه‌باره‌ت به‌ راپه‌رینه‌که‌ی کوردستان له‌به‌رده‌سته، نه‌وانه‌ی که‌ له‌ نه‌که‌ره‌و نه‌سه‌تمبو له‌وه‌ پیمانگه‌ه‌شتوون زۆر جیگه‌ی گومانن که‌ وه‌ک نه‌وه‌ی هه‌یه‌ په‌سه‌ندیان بکه‌ین که‌ نوینه‌راه‌یه‌تی راستی ده‌کن. به‌لام ته‌نیا نه‌و راستیه‌ی که‌ حکومه‌تی تورکیی حالته‌ی ئاوارته‌ی راگه‌یاندووه‌... ده‌یسه‌لمینیت که‌ دۆخه‌که‌ جیددیه‌.

ئایا ئیمه‌ له‌به‌رده‌م یاخیبوو نیکی خۆمالین که‌ هه‌یزه‌ سه‌ربازیه‌کان ده‌توانن به‌ ئاسانی به‌ری پێ بگرن؟ ئایا به‌په‌یچه‌وانه‌وه‌، نه‌وه‌ جولانه‌وه‌یه‌کی گشتی کوردیه‌ که‌ دژی هه‌ژمونی تورکییه‌ له‌ ناوچه‌کانی : نه‌رغانه‌، خارپوت، دیاربکه‌ر، ناوچه‌یه‌ک به‌ پانتایی ۴۰۰ کیلومه‌تر فراوانه‌ له‌رۆژئاوای ده‌ریاچه‌ی وانه‌وه‌.

راپه‌رینه‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ کوردیه‌که‌ بایه‌خیکی گه‌وره‌تری هه‌یه‌، چونکه‌ له‌هه‌مان ساتدا رووده‌دات که‌ پێویسته‌ کۆمه‌له‌ی گه‌لان رای خۆی له‌باره‌ی په‌یوه‌ستکردنی موسل به‌ تورکیاوه‌ یان به‌ ئیمپراتۆرییه‌تی عوسمانیه‌یه‌ ده‌بریت. هه‌رچه‌نده‌، کوردستان له‌حاله‌تی ورووژانیکی گه‌وره‌و راپه‌رینه‌ی که‌ چه‌کارانه‌دایه‌ دژ به‌تورکان، به‌چهند سه‌د کیلومه‌تریک له‌باکووری رۆژئاوای موسل، ناوچه‌یه‌ک له‌نیوان موسل و نه‌که‌ره‌دا.

تورکان له‌واکردنی ویلایه‌تی موسلدا، پشتیان به‌ستووه به جه‌خت‌کردنه‌وه له‌وه‌ی که دانیشتووانه‌که‌ی ئه‌م ناوچه‌یه له‌رووی ره‌گه‌زو هه‌سته‌وه تورکن. ئه‌گه‌ر رووداو‌ه‌کانی ئه‌مه‌رۆ پ‌یشانی‌ب‌دات که نه‌ک موسل ته‌نیا کوردی‌ی نییه، به‌ل‌کو ده‌وروبه‌ره‌که‌شی به ۳۰ کیلومه‌تر له‌روژ‌ئاوای موسله‌وه کوردی‌ین له‌ شو‌رشدان دژی تورکیا. به‌ه‌وش پاساو‌ه‌که‌ی ئه‌نگه‌ره چ‌یدی‌که ئه‌و به‌هایه‌ی ناب‌یت. له‌نده‌ن واده‌بین‌یت که ده‌رفه‌ته‌کان بو پاراستنی موسل له‌چ‌نگی خو‌ی‌اندا زی‌ده‌تر ده‌ین.

ئیمه ده‌زانین که ناوچه‌ی موسل بایه‌خ و گر‌نگی خو‌ی له‌سامانی بیره نه‌وته‌کانی‌ب‌دا ده‌بین‌یت‌ه‌وه. ئینگلی‌زو تورکه‌کان چاویان بری‌وته موسل و به‌ه‌و‌ی نه‌وته‌وه به‌تون‌دی له‌سه‌ر ئه‌م ناوچه‌یه له‌ک‌یشمه‌ک‌یشدان. له ئیستادا، نه‌وت ئه‌وه‌نده له‌سه‌ر رووی جیهان له‌به‌رده‌ستا نییه و ناوچه‌ی موسلیش یه‌کی‌ک له‌و ناوچانه‌یه که گه‌وره‌ترین بیره‌نه‌وتی تیدا‌یه.

خاوه‌ن‌یتی بری‌کی زور نه‌وتی خاوه‌، ده‌توان‌یت له‌ماوه‌ی چ‌هند سالی‌کی که‌مه‌دا گه‌وره‌ترین قازانج به‌ نه‌وته‌ویه‌ک بگه‌یه‌ن‌یت. لیره‌دا، سوودبه‌خش نییه ئه‌وه و به‌یر ب‌ینی‌ه‌وه که گۆرینی سوته‌مه‌نی که‌شتی‌یه‌کان به‌نه‌وت، ده‌توان‌یت کارو چالاک‌یی که‌شتی‌یه‌ بازرگان‌یی‌ه‌کان و که‌شتی‌گه‌له جه‌نگی‌یه‌کان دووه‌ینه‌تر بکات.

ده‌توان‌یت نه‌وتی موسل له‌ س‌ی ئاراسته‌ی جیاوازه‌وه ره‌وانه‌ی ده‌ریا بکر‌یت: له‌باشووری روژ‌ئاواوه، له‌دۆلی دیج‌له‌وه به‌ره‌وه به‌سه‌ره‌وه که‌نداوی فارس، له‌باکووری‌شه‌وه به‌ره‌وه ترابزۆن و ده‌ریای ره‌ش، له‌روژ‌ئاواشه‌وه به‌ره‌وه ئه‌سکه‌نده‌رونه‌وه ده‌ریای سپی ناوه‌راست.

و‌یرای مه‌سه‌له‌ی نه‌وت، ده‌ب‌یت بزانی‌ن که کوردستان و به‌رزاییه‌کانی دۆلی دیج‌له، ده‌که‌ونه سه‌ر ری‌گه‌ی وشکانی هیندستان، ئه‌و ری‌گا می‌ژوو‌بی‌یه‌ی که به‌دری‌ژایی سه‌ده‌کانی ناوه‌راست مایه‌ی چاوتی‌یرین بووه. ئه‌و ری‌گایه‌ی ئه‌وروپا به‌ ئاسیا ده‌به‌ست‌یت‌ه‌وه.

نهمرو ئینگلتھرا، ھەروە ک ھەمیشە وابوو، بەرگری لەو ریگیە دەکات کە بەرەو ھیندستان دەروات. ھەر لەخوارەو، لە کەنداوی فارسەو بەرەو باکوور ھەلەکشیت، نەک تەنیا بۆ دەستبەسەر داگرنتی نەوتی دۆلی دیجلە، بەلکو بەرەو باشوور و رۆژئاوای دەریای قەزوین. ریگیای ئەو سەربازو بازرگانانەیی خوازیارن بگەن بە ولاتی فارس، لەویشەو بەرەو ھیندستان.

ئەوان بینیوانە لەم ریگیە، بۆ ماوەیەکی درێژ، ئەلمانەکانیان لەبەردەمی خۆیاندا بینیوتەو، کە لەفراوانخوازیی بەرەو رۆژھەلات بەردەوامبوون. ھێلی بەغدا- بەرلین کە ھێلیکی ئاسنی پلان بۆدانراوہ لەنیوان بەرلین - ئەستەنبول- بەغداد، وەک ھەر شەھەکی راستەوخۆی دژ بوو، واتە دژبە ئینگلتھرا لە پیش سالی ۱۹۱۴دا. لەماوەی پینج سالی جەنگەکش، تەنیا خولیا و چاوتییرینەکانی ئەلمانیا گەشەیان کرد، کە لەسەر جولانەوہی پان -ئیسلامیست بناغەیی گرتبوو. ئەلمانیا، ھەوتی ئەستەنبول و بەغدادی دەدا، لەپاش بەغداش کەنداوی فارس و لەپاش ئەویش دەریای ھیندو ھەروەھا خودی ھیندستانیش.

پیشرەویبەکانی بریتانییەکان بەرەو بەغدا، لەسالی ۱۹۱۷دا، ئەلمانەکانی لە رۆیشتن بەرەو کەنداوی فارسی وەستاند... ناگر بەستەکی سالی ۱۹۱۸ش، کیشمەکیشی کراوہی لەسەر ریگیای ھیندستان نەوستاند. بەرلین یەکیک یان ئەوی دیکەیی لە سەربازە رۆژھەلاتییەکانی پالنا، دوتنی ئەوہ سوڤتیت بوو کە جۆرجیای داگیرکرد، نهمروش ئەوہ تورکیایە کە دەیەوتیت موسلی چنگ کەوتیت.

بەلام لەبەر سنگی تورکانی ھاوپەیمانی ئەلمانەکان، کوردان وەستان، پیدەچیت کە ھاوپەیمانی ئینگلتھرا بن. لەدیار بەکر، راپەرینە کوردییەکە ئەو ریگیە داخستووہ کە لەبەرلین و ئەستەنبول و ئەنکەرەو بەرەو موسل و بەغدا و ھیندستان دەروات.

بیگومان، کۆمەلەیی گەلان خۆی لەبەر امبەر گرتیتیدا دەبینیتەوہ کە ناتوانیت چارەسەری بکات. ھێلی ئاسنی بەغدا، ھیشتا تەوانەکراوہ،

بەسادەیی قۆناغئىكى نوئى لە كىشمەكىشه كۆنەكە لەپىناو دەستبەسەر داگرتتى رىگاگە بەرەو ھىندىستان دەبينىن.

پىويستە لەسەرمان، لەفەرەنساو بەوردى چاودىرى ئەو رووداوانە بكەين كە لە كوردستان روودەدەن. دەبىت بزائىن كە ئەم ولاتە لە سورىاوە دوورنىيەو ھاوسنوورە لەگەل ئەو ناوچەيەي كە بەگوڤرەي پەيماننامەي پاش جەنگ، لەژىر ماندىتى فەرەنسىي دانراو. دەبىت لەبىرمان نەچىت كە پردى فەرەنسىي ئەسكەندەرونە دەروازەي سروشتىيە لەدەرياي سپى ناوەرەست بو رىگە وشكانىيەكە بەرەو ھىندىستان و ھەروەھا بو كىلگە نەوتىيەكانى موسلىش.

...ment, car on
a avait quelq
dant que la tu
ement sur cette

t 1925

énatoriale

isé plus d'un
fuctions

a Commission
a examiné les
d'honneur, du
et du ministère

clusions de ses
ission a adopté
lits suivantes :
0 francs ; hy
nacs, 550 mil
nions opérés
ève, actuel
55.000 francs.
de terminer de
get des dépen
ardi prochain
ances ; elle en
ain, M. Her
oil, sur les ch
ssade du Vau
draux d'Alsace

EMENT
ID

La presse alle
faite du débat
de la Sarre.
gré les efforts
s, la cause al
aitée avec dé
connaître que
t ce qu'il peut
es, l'influence
ors bien plus
du dehors.
arrivons à la
gne doit faire
re dans la S.
de-même, aux
de Dartzic.

IL BASIRE
ACCIDENT

Au cours d'un
précis sur la
u, le contre
au commande
es d'Extrême
fata et a, en
actarées.

tres sensible. Les filatures de soie sont
au nombre de 600 ; les usines électri
ques au nombre de 250.

Il faut voir dans ces résultats, une
manifestation des tendances moder-

Ernest OUTREY,
Député de la Cochinchine,
Délégué du Comborde au Conseil
Supérieur des Colonies.

Le soulèvement du Kurdistan

Nous n'avons encore que peu de
précisions sur le soulèvement du Kur
distan ; les nouvelles venues, par la
voie d'Angora et de Constantinople,
sont trop sujettes à caution, pour être
reçues comme représentant la réalité.
Le fait, seul, que le gouvernement
turc parle de décréter l'état de siège
et d'appeler cinq classes sous les dra
peaux navire que les événements
sont graves.

Sommes-nous en présence d'une in
surrection locale que les forces régu
lières réduiraient facilement. C'est-il,
au contraire, d'un mouvement géne
ral de la population kurde, contre la
domination turque dans la zone Ar
chana, Kharpout, Diarbékir, c'est-à
dire dans une région de 400 kilomè
tres de largeur, à l'ouest du lac de
Van ?

Le soulèvement nationaliste kurde
prend une importance plus grande
par le fait qu'il se produit au moment
même où la Société des Nations doit
donner son avis sur l'attribution de
Mossoul à la Turquie ou à l'Empire
britannique. Or, le Kurdistan en ébul
lition et en révolte contre les Turcs
est à plusieurs centaines de kilomè
tres au nord-ouest de Mossoul, entre
Mossoul et Angora.

Les Turcs, pour réclamer le vilayet
de Mossoul, se basent principale
ment sur l'affirmation que la popula
tion de cette région était d'origine
et de sentiment turcs. Si les événements
d'aujourd'hui montrent que non se
ulement Mossoul est kurde, mais aussi
que sa banlieue jusqu'à 30 kilomètres
à l'ouest est kurde et se révolte contre
la Turquie, l'argument d'Angora n'a
plus aucune valeur. Londres voit
augmenter ses chances de conserver
Mossoul.

On sait que la région de Mossoul
tire son importance de la richesse de
ses champs pétrolifères. C'est beau
coup pour le pétrole qu'Anglais et
Turcs convoitent Mossoul et se dispu
tent à l'envi ce territoire. Le pétrole
n'est pas actuellement très abondant
sur la surface du globe ; la région de
Mossoul est une de celles qui en con
tiennent les plus grandes quantités.
La possession de riches gisements de
pétrole peut donner, dans quelques
années, des avantages inappréciables
à une nation. Il n'est pas utile de rap
peler ici que la substitution du pé

trole au charbon, comme moteur des
navires, peut faire doubler le rayon
d'action d'une flotte commerciale ou
d'une escadre de guerre.

Le pétrole de Mossoul peut être
amené à la mer par trois directions
divergentes : au sud-ouest, par la val
lée du Tigre, vers Bassorah et le golfe
Persique ; au nord, vers Trébizonde
et la mer Noire ; à l'ouest, vers Alexan
drette et la Méditerranée.

En dehors de la question du pétrole,
il faut se souvenir que le Kurdistan et
la haute vallée du Tigre sont sur la
route arriérée des Indes, la route his
torique toujours convoitée à travers
les siècles, la route qui relie l'Europe
à l'Asie.

L'Angleterre défend, aujourd'hui
comme toujours, la route des Indes.
Du fond du golfe Persique, elle se
porte vers le nord, non seulement
pour s'emparer du pétrole de la val
lée du Tigre, mais aussi pour bouger

au sud et à l'ouest de la mer Cas
pienne, la route aux soldats ou aux
commerçants, qui veulent atteindre la
Perse, et, par la Perse, les Indes.

Sur cette route, ils voyaient, de
puis longtemps en face d'eux, l'Alle
magne poursuivant son « expansion
vers l'est ». Le Bagdad-bahn, la voie
fermée projetée Berlin-Constantinople-
Bagdad, était une menace directe
contre l'Angleterre avant 1914. Au cours
de la guerre de cinq ans, les ambi
tions allemandes ne firent que croître
s'agrippant sur une tentative de mou
vement panislamique, l'Allemagne
cherchait, derrière Constantinople,
Bagdad, derrière Bagdad le golfe Per
sique, derrière le golfe Persique la
mer des Indes et l'Inde elle-même.

L'avance des Anglais jusqu'à Bag
dad en 1917 arrêta les Allemands sur
la route du golfe Persique. Ils dirige
rent l'année suivante, sans grand suc
cès, leurs alliés bolcheviks par le Cau
caze vers le Turkestan et la Perse.

L'armistice de 1918 n'a pas arrêté la
lutte toujours ouverte pour la route
des Indes. Berlin pousse en avant l'un
ou l'autre de ses soldats orientaux.
Hier c'étaient les Soviets qui envahis
saient la Géorgie ; aujourd'hui c'est la
Turquie qui veut obtenir Mossoul.

Mais en face des Turcs, alliés de
l'Allemagne, se dressent les Kurdes,
alliés peut-être de l'Angleterre. A
Diarbékir, le soulèvement kurde inter-

théologiques — c'est le seul soulagement que j'aie pu trouver à ma solitude.

Des personnes, moins augustes que Guillaume II, ont déjà constaté que les études théologiques et la science sont souvent un excellent moyen de se débarrasser, sur les autres, de son ennui.

FAITS DIVERS

L'AVENTURIER KURDE

Serdetchan vient de se faire arrêter une quatrième ou cinquième fois, et cela à Liverpool.

Par télégraphie sans fil, la police avait reçu avis d'un transatlantique que quelqu'un, chamarré d'or, se trouvait à bord et se faisait passer pour le « prince royal de Kurdistan ».

La police demanda à Londres, s'il y avait un prince royal au Kurdistan. Londres ayant répondu que non, et en présence d'une usurpation flagrante de titre, l'homme fut arrêté sur le pont même du paquebot, dès l'écostage.

L'agent lui demanda :

— Depuis quand est-ce qu'il y eu un prince de Kurdistan ?

— Depuis que l'Arche de Noé aborda à l'Ararat.

L'agent n'insiste pas à la suite d'une affirmation qu'il ne pouvait contrôler de suite. Mais il emmena quand même l'illustre aventurier.

On a pu s'apprendre cependant qu'il avait travaillé un moment comme aide-tailleur, à New-York, durant quelque irrègle.

LA «BANDE» DE STAMBOUL

Le *Djumhouriet* fournit les renseignements suivants sur ce que le *Hakimiet-i-Millî* a appelé la bande.

Les personnes mentionnées, dit-il, ont en effet dirigé un moment les coopératives de Fatih et de Chehzedé-Bachi. Ces sociétés ont fait faillite par la suite. On parle en outre d'une lettre où il serait question d'incitation aux élèves du Dar-ul-Chéfaka en prenant prétexte de leur nourriture. Cette missive se trouverait aujourd'hui en la possession d'un nommé Hussein Remzi bey.

Par ailleurs, Emin Ali et Nazmi Adjar beys, mis en cause dans l'affaire, auraient intenté un procès en diffamation aux journaux ayant mêlé leurs noms.

La police de son côté aurait consulté certaines personnalités au sujet de cette question.

دادگایی سەید عەبدولقادرى نەهرىي

رۆژنامەى (STAMBOUL) كە لەرۆژى هەينى رێكهوتى ١٥ى ماى ١٩٢٥دا، بەزمانى فەرەنسى لەشارى ئەستەمبول بۆلاوكراوئەوه، لە لاپەرەى چوارەمى خۆيدا سەبارەت بەدانىشتنەكانى دادگای سەربەخۆيى كە دەسەلاتدارانى توركيای كەمالىي پاش شەكستى شۆرشەكەى شىخ سەعیدى پيران لەدياربەكر بۆ رێبەرانى كوردیان دامەزراندو تەواوى سەكردەكانى كوردیان لەو جۆرە دادگا بەدناوهدا بەتۆمەتى پشتگيرىيى دامەزراندنى كوردستانى سەربەخۆو خەبات بۆ هەلوەشاندنەوهى و لات تۆمەتباركرد، بابەتێكى بەناونىشانى "پروەسى دادگايكردنى كۆمىتەى كوردىيى ئەستەمبول لە دادگای دياربەكردا بۆلاوكردوئەوهو لەبارەى دادگايى سەيد عەبدولقادرى كورى شىخ عوبەيدوللاى نەهرىيىهه زانىارىيى وردى تىدايه. شاپەنى باسە سەيد عەبدولقادر (١٨٥١-١٩٢٥) رێبەريكى ناسراوى كورد بوو، ئەو فەرماندەهيكەى هەرە بەلاى شۆرشەكەى سالى ١٨٨٠ بوو، پاش شۆرش لەگەڵ باوكى بۆ مەدينە دوورخرايەوهو دواى مردنى باوكيشى بەدەستبەسەرى برديانە سەرستەمبول و پاش ماوهيەك بە تۆمەتى لاينەگرى ئىتحادو تەرەقى و پيلانگيرىيى دژى سولتان عەبدولحەمىيى دووم، دوورخرايەوه بۆ مەدينەو تاوەكو كودەتاي ئىتحادىيەكان لەوى مايمو و دواتر گەرايەوه ئەستەمبول. ناوبراو لەقوناغى دەسەلاتى ئىتحادىيەكاندا وەك رابەريكى تاقانەى نەتەوايەتییى كوردىيى لە ئەستەمبول دەرکەوت و وەك سەرۆكى كۆمەلەى تەعالى و تەرەقى كوردستان هەلبژێردرا.

شاپەنى باسە سەيد عەبدولقادر و سەيد موحەمەدى كورى لە١٣ى نىسانى ١٩٢٥دا، قۆلبەستكران و پاش مانگىگ لەدياربەكر دادگايان بۆ دانراوه و حوكمى لەسێدارەدانىيان بۆ دەرچوووه ٤ رۆژ پاش ئەوه لەسێدارەدارون، لەم رۆژنامەيەدا كە هەمان رۆژى دادگايىكردنەكەيه هاتوو:

"ئەمىرۆ ئەم تۆمەتبارانەي خوارەو لەبەردەم دادگای سەربەخۆيیدا ئامادەبوون: سەيد عەبدولقادرى سىناتورى پيشوو لە ئەستەمبولەو، سەيد موحەمەد، نافىز ، سەركردەيەكى خىلەككى، حاجى كورى عەبدولا لە پالو، سەعدى كورى سەعيد، سەرنوسەرى ژيان كەمال فەوزى.

دانىشتەكە لەسالۆنى سىنەماكە ئەنجامدرا، كە تەختى شانۆكە بە راخەرى سەوز ئەنجامدراو شوينى دادوهرەكان ئامادەكرا، وپراي بوونى خەلكىكى زۆر لەوى، ژنانيش لە لۆجەكانى سەروە بوون.

پاش خويندەنەوى تۆمارى تۆمەتبارەكان و داواى دادگايىکردنى تۆمەتباران، داواكارى گشتىي دادگا راپورتىكى ۲۰۰ لاپەرەيى خويندەو كە پۇلىسى ئەستەمبول ناردىبووى، ئەم راپورتە تىروانىيىكى وردى سەبارەت بە ھاوكارىي رىكخراو نەپىيەكان لەئەستەمبول لەگەل ياخيبيووەكان خستەبەرچاو، ئەوانەي بەجديي كارىان بو پارچەکردنى ولاتەكە كردوو بە ھاوكارىي ئاژانسى ئىنگلىز.

لەكو تايدا راپورتەكە ئاماژەي بەو داو كە ئەم كەسانە لەئەنجامدانى تاوانەكانيان مكو ربوون.

پاش لەژىر ناونيشانى : "عەبدولقادر دانپيدانانى گرىنگ پيشكەشكەكات " ھاوو:

سەرەتا ليكوئىنەو لە سەيد عەبدولقادر دەستپيىکرد و ئەو وتى كە سەعيد كوردى لە ئاھەنگىكى حىزبى ليبرالەكان بينيو، ھەروەھا پەيمانپىكيش رىكەوتنى لەبارەو كراو لەئىوان سەركردە جياپوو بەئاوبانگەكاندا لەوانە نوينەران : وەسفى، زمىنەلەابدین و ھەروەھا سەبرى ھۆجە ، بو دامەزراندنى ميرنشينيى كوردىي.

وەك بەردەوامبوون لەسەر دانپيدانانەكانى پيشووين ئەو دەلالت:

-عەلى رەزاي كورى شىخ سەعیدی ھانىسم ناسى، ئەو زستانى لە مالىمودپاشا بەسەربرد، رەزا، ھەرزوو پاش ئەوئى بينىمى، دەست ماچ كردم. دواى دوو روژيش، ئەوم لەمال بينى لە سوادلى لە

ئەرىنكەى. ئەو شەۋىك مېوانم بوو، بەيانىيەكەى زوو رۆيشت، من
هەتا ئەو كاتە شىخ سەئىد نەناسىو. رەزا لەيەكەمىن سەردانىدا
نافىزى لەگەلدا بوو، پاشان جارى دووم لەگەل پىاوەكانى دەر كەوت .

ئەو پىي وتم كە بۆچى ناپەيت بۆ كوردستان؟ من وتم : بۆ مەدىنەى
منەوەرە ئەچم لەوئ لەنزىك گۆرى پەيامبەرەو نوژەكانم دەخوئىنم.

پاشان سەرۆكى دادگا، مەزھەر موفىد بەگ دەقىكى شىعەرى توندى
تۆمەتبارەكەى هەنپەمەو كە تىابىدا دەلەيت :

توركيان ، هەموو توركان بئىشەرمن

شېران سستى مەنوئىنن ، پەلاماربدەن

كەسە لاو هەككەكان بوونەتە نوئىنەر

-تۆمەتبار دانى پىدانو وتى كە ئەو دىرانە هى من.

پاشان يەككى دىكە لەداوەرەكان كە عەلى سايب بەگە لەپرسىار
بەردەوام بوو:

پ- لەكوئە نازناوى (سەئىد) تان وەرگرتووە؟

و- من نەوئى عەبدولقادرى گەيلانىم و لەرەيشەى كوردىي نىم بەلام
لەكوردستان ژىاوم.

پ- ئەم سابىتەى كە خەلكى كىمە، ناوى وەك چوارەمىن
دامەزرىنەرى كۆمەلەى ژيانەوئى كوردىي هاتوو، هەمان سابىت
بەگى نوئىنەرى ئەرزىجاننە لەپار لەمان؟

و- بەلى.

پ- ئاىا سابىت بەگ كوردە؟

و- بەلى.

پ- شىخ سەفوت كە نوئىنەرى ئورفايە، هەر وەها ئەوئىش كوردە؟

و- بەلى.

پ- ئیلیاس سامی ئەفەندی، نوێنەری شاری موێشە؟

و- بەئێ.

پ- ئەو خالید فەخریبەیی کۆری خوالنخۆشبوو و عوسمان پاشای سێفیریکە، کێبە؟

و- ئەو خالید فەخریبەییە کە ئێستا ئەندامی پارلەمانە."

دیسانەوێ پارچە شیعریکی دیکەیی سەید عەبدولقادر خۆیندراپەوێ کە بەلای دادوهرانی تورکی کەمالییەوێ وەک سوکایەتی بۆ تورک لەقەڵەم دەدرا.

"لوتقی موفید بەگ، ئەندامی دادگا پرسی : ئەو وێنەیی رۆژەیی کە سەر تەختی سەوزی ئالاکەییە، ناماژمییە بۆ پەییووستبوون بە کۆمەڵە کوردییەکەوێ؟

داواکراو بەبێزاریبەوێ وەلامی دایەوێ: دەبێ ئەوێ ئالای کوردیی بیت.

کاتیک دانیشتنەکە دەستببیکردەوێ، سەید عەبدولقادر لەدانپیدانانەکانی خۆی بەردەوام بوو و دانێ پەوێدا نا کە: ئەمێن عالی بەدرخان و محەمەد شوکری و سەعید کوردیی خۆیان لەبالۆزخانەکان پێشکەش کردووێ کورتەییەکیشیان سەبارەت بە ئۆتۆنۆمی کوردان پێشکەش کردووێ، بەلام ئەوان لەلایین گەلی کوردەوێ مافی نوێنەرانیان پێ نەدراوێ .

سەید عەبدولقادری نەهری ۱۸۵۱-۱۹۲۵

کۆمیتەیا ئیستقلال و ئازادیا کوردستان

رۆژنامەى (STAMBOUL) که له رۆژى هەینی ریکهوتى ۱۴ى ئوتى ۱۹۲۵دا، چاپ و بلاوکراوتهوه، لهژیر ناوینشانی "کۆمیتە کوردییهکه چۆن ههلسوراوه" بابەتیکی بلاوکردۆتهوه که لهکەسێکی وهگرتهوه بهناوی "نهشید حەق بهگ" گوايه میژووی راپهرینهکهی شیخ سهعیدی پیرانی نووسیهتهوه، باس لهوه دهکات که کۆمیتەى ئیستقلال و ئازادی کوردان چۆن دامهزراوهو کاریان کردوه بۆ ئهوهی لهئهستهمبولهوه به شۆرشهکهی شیخ سهعیدهوه پهیوستبن. له رۆژنامهکهدا هاتوه:

"ئهو رۆلهی که سیناتۆری پیشوو سهید عهبدولقادر یوسف زیا (که ههر دووکیان ئیعدام کراون) بینویانه لهو کاتهدا کهش ی خسهعید ئالای شۆرشهکهی بهرز کردهوهو ئهو یهکیک له لایهنگرانی دلسۆزی خۆی بۆ ناوچهکه رهوانه کردوه."

ههروهها دهلێت که سهروکهوتنی تورکیان بهسهر دۆژمان و رۆژی ۹ى سێپتەمبەری ۱۹۲۲ که جولانهوهکهی ناسیونالیستی تورکیی له سهمیرنا/ئەزمیر بهسهر یۆنانهیههکاندا سهرکهوت و دهنگی شمشیرهکانیان بهرز دهبووه بهردی بناغهى چاره نووسی رهشی کۆمیتە کوردییه خیانتهکارهکهی دیاریبیکردوه"

ئهو دهلێت که سهرکهوتنی نوپی سوپاکهمان وهک بۆمییک لهنیو بازنه کورده جیاخواز هکاندا تهقیوتهوهو سهید عهبدولقادر لایهنگرانی پهرتهوازه بوون، ههروهها باس لهوه دهکات که کۆمیتەى ئیستقلالى کوردان پهیهوستبووه به نهمردو مستهفا که سهروکی پیشووی دادگای سهربازی بووه (مهبهستی مستهفا پاشا یامولکی بووه/ وهرگیر) ههروهها دامادفهرید پاشای سهروک وهزیرانی پیشوو که ههلاتووه بۆ دهرهوه، ههروهها حهمدی پاشا، که ئهویش کورد بووه وهک سهروکی ئهرکانی سوپا ههلسوکهوتی کردوه (مهبهست لپی کورد ئهممهده که ناوی ئهممهده حهمدی پاشا بووه (۱۸۴۸-۱۹۳۸) و

له ئه‌نجومه‌نی نوێنه‌ران كه‌سانێك شوێنكه‌وته‌ی ئه‌م پیاوه بوون كه زۆری له‌وه تێپه‌رانده‌ كه رێبێندرا بوو.

پشتگیری ئه‌و به‌ره‌یه‌ی كه هێرشی ده‌كرده سه‌ر مسته‌فا كه‌مال هۆكاریكی بایه‌خدار بوو بۆ هه‌لگیرساندنی راپه‌رینه‌كه. هه‌ر بۆیه ده‌بیت بلێم كه نوێنه‌رانی گه‌ل كه پاشان له‌گه‌ل كورددا له‌دۆزێكی هاوبه‌شدا به‌شدار بوون، ده‌بیت زۆر به‌توندی له‌و كاره‌یان په‌شمانیی ده‌برن.

یوسف زیا، ئه‌و كاته‌ی كه‌له‌ئه‌سته‌مبول بوو، ئه‌نجومه‌نی نیشتمانیی مه‌زنی تێدا هه‌له‌وه‌شێنرایه‌وه‌و بڕیاری هه‌لبژاردنی نوی درا.

هه‌ره‌یه‌ك له‌ سه‌ید عه‌بدولقادر و یوسف زیا و حه‌یده‌ری زاده ئیبراهیم (شێخولئیسلامی پێشوو) هه‌روه‌ها به‌گه‌ كورده‌كانی كه له‌وێ بوون، دانیشتنێکیان كرد.

یوسف، پێشتر له‌ریگه‌ی نامه‌نووسینه‌وه، له‌گه‌ل جوهرانی خالیدو لایه‌نگرانییدا، ئه‌وانه‌ی كه حوكمی ئه‌رزو‌میان ده‌كرد، له‌په‌یه‌وه‌ندییدا بوو، ئه‌وان بڕیاری پێكه‌ینانی كۆمیتیه‌کیان كردبوو كه ده‌بوو سوێن دبخۆن له‌و رۆژه‌وه هه‌رچی زووه تێبكو‌شن بۆ كوردستانێكی سه‌ربه‌خۆ.

كاتێك له‌و كۆبوونه‌وه‌یه، یوسف زیا پێشنیاریكی پێشكه‌شی سه‌ید عه‌بدولقادر و حه‌یده‌ری زاده كردبوو، به‌تێكرای ده‌نگ بڕیاریان دا‌بوو ده‌سته‌كار بن. هه‌روه‌ها له‌م باره‌یه‌وه رێنماییان دا‌بوو حه‌یده‌ری زاده كه بۆخۆی له‌ ولاتی میسۆپوتامیا نیشه‌جێ بوو.

هه‌روه‌ها سه‌ید عه‌بدولقادر بۆ سه‌ید ته‌های له‌مه‌راندوز نووسیوو، ئه‌وه‌ی به‌و سیفته‌ی له‌وێ "حاكمی سیاسی" بوو، هه‌روه‌ها داواشیان له‌ ئینگلیزه‌كان كردبوو كه پالێستی بفره‌وانیان بكات.

له‌م رۆژه‌وه، كه رۆژی دامه‌زراندنی "كۆمیته‌ی ئیستقلال و ئازادی كوردستانه" كۆمیته‌كه نه‌ینی بوو سه‌ید عه‌بدولقادریش زۆر به‌نه‌ینی هه‌لسوراوه، ته‌نانه‌ت له‌گه‌ل نزیکترین هاوریه‌كانیشی كه

ناسراوبون به زۆر بئێی لهبارمهیهوه هیچ قسهیهکی نهکردووه. بهوش
عهبدولقادر دهستی بهسهر میرنشینی کوردستاندا گرت!!

پاشان وا پپوست بوو که یوسف زیا بو بانگهشهی ههلبژاردن
بروات بو بدلیس، بهلام لهراستییدا، ئهوه ئه پابهندییه نهینییه بوو که
ئهوه لهوئ کاری بو دهکرد و ناساندنی بوو به دهره بهگهکانی ئهوه
ناوچهیه.

دیاره، یوسف زیا بهسوار کهشتی چوو بووه ترابزۆن و لهگهڵ
خۆشی دیاری بو دهره بهگهکانی کورد بردبوو و ئهوه دهرفتهی
قۆرتبووه بو ئهکهکهی که غهدر و خیانهت بوو."

خالدبہگی جو برانلی ۱۸۸۱-۱۹۲۴

یوسف زیا ۱۸۸۵-۱۹۲۵

كۆمەلەھى دۆستانى كوردستان

رۆژنامەھى فەرەنسىيى (LE JOURNAL DU MIDI) دا، كە لەرۆژى پىنجشەممەھى رىكەوتى ۲۹ى ماى۱۹۳۰دا، چاپ و بلاوكرائەنەوھە لەلاپەرەھى يەكەمى خۇيداو لەژىر ناونىشانى " كۆمەلەھىكى نەينىيى ھەولى نائارامىيى لە كوردستان دەدات" نووسىويەتى:

" ئەستەنبول ۲۸ى ماى۱۹۳۰

رۆژنامەھىكى توركىيى بەو دوايىيە ئەوھى داوھتە پال حكومەت كە مەسئەتتىيى لەھەرىمەكانى رۆژھەلاتدا ياسايەكى تايەت رابگەيەنەت كە رىگە بدات دەستبەجئى ھەلسەت بە تۆمەتباركردن و سزادان بىنەوھى ھىچ پىداچوونەوھىيەك بۆ ھەلوھەشانەنەوھى بىرپارەكە ھەبەت. ئەم ھەوالە ھەلەھىيە، بەلام دەرکەوت ئەمرو كە بەھوى كارەكانى كۆمەلەھىكى نەينىيى كوردىيەوھە، ئەمە وروژايت. ئەم كۆمەلەھىكى ھەولى نانەوھى ئاژاوەھى لەھەرىمەكانى كوردستان داوھ.

پوليس، لەئەرزروم پىلانگىرەكانى ئاشكراو قۇلبەستكرد، ئەوان بەشكى كۆمەلەكەيان رىكەستبوو بەناوى (دۆستانى كوردستان). سەرۆكى كۆمەلەكە سەلاھەدىنى كورى شىخ سەعیدە، ئەوھى كە لە ماوھى ئالوزبىيەكانى كوردستاندا ھەلواسرا. سەلاھەدىن لەگەل شەش لە ھاوھەلانى بران بۆ ئەنكەرە. ئەوان بە تۆمەتى ئامادەكارىيى بۆ پىلانگىرەھىكى تىكدەرەنە دەچنە بەردەم دادگای تاوانكارىيى.

سەلاھەدىن وتى كە لە فەرماندەھىكى ئىنگلىز لە بەغداوھ ھاوكارىيى وەرگرتووھ.

ent
ées
fait
lé-
il
ille
om-
vait
en-

ces de lui ingurgiter, notamment de-
puis la guerre.

Une association secrète cherchait à fomenter des troubles à Kurdistan

J
oci-
nels
M.
eau
la
Dise
sus-
en.

5
Stamboul, 28 Mai. — Un journal turc avait dernièrement prêté au gouvernement l'intention de proclamer dans les provinces orientales une loi spéciale permettant de juger et de condamner immédiatement sans appel toute tentative subversive. Cette nouvelle était fautive, mais elle paraît aujourd'hui avoir été provoquée par les agissements d'une association secrète kurde, qui tentait de fomenter des troubles dans les provinces du Kurdistan. La police a démasqué et arrêté les conjurés à Erzeroum, où ils organisaient une section de l'association dite des « Amis du Kurdistan ».

Y
ani-
mau-
res-
ffet,
voci
luie
leu-
pas-

Le chef de l'association, Sala Eddine, fils du cheik Saïd, pendu lors des troubles du Kurdistan, et six de ses complices ont été conduits à Ankara. Ils comparaitront devant la cour criminelle sous l'inculpation de préparer des menées subversives.

Sala Eddine a déclaré avoir reçu des secours du commandant anglais de Bagdad.

